

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1995-1996 (*)

13 JUNI 1996

HERZIENING VAN DE GRONDWET

Herziening van artikel 59 van de Grondwet

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
HERZIENING VAN DE GRONDWET EN DE
HERVORMING VAN DE INSTELLINGEN (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER **Paul BREYNE**

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft het voorliggende voorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 3 en 24 april, 7 en 21 mei en 4 juni 1996.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : Mevr. de T'Serclaes.

A. — Vaste leden :

C.V.P. HH. Breyne, Dupré, Tant,
Van Hecke.
V.L.D. HH. Daems, Dewael, Lano.
P.S. HH. Giet, Meureau, Moureaux.
S.P. HH. Delathouwer, Vandembroucke.
P.R.L.- HH. Maingain, Reynders.
F.D.F.
P.S.C. Mevr. de T'Serclaes.
Agalev/H. Lozie.
Ecolo
Vl. H. Lowie.
Blok

B. — Plaatsvervangers :

HH. Brouns, De Crem, Moors, Van Eetvelt, Van Parys.
HH. Chevalier, De Croo, Versnick, Verwilghen.
HH. Demotte, Eerdeken, Henry, Janssens (Ch.).
HH. Vandebossche, Van der Maelen, Vanvelthoven.
HH. Duquesne, Michel, Simonet.
HH. Gehlen, Viseur (J.-J.).
HH. Decroly, Viseur (J.-P.).
HH. Annemans, Laeremans.

Zie :

- 492 - 95 / 96 :

- N° 1 : Voorstel.
- N°s 2 tot 4 : Amendementen.

Zie ook :

- N° 6 : Tekst aangenomen door de commissie.

(*) Tweede zitting van de 49e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1995-1996 (*)

13 JUIN 1996

REVISION DE LA CONSTITUTION

Révision de l'article 59 de la Constitution

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE
REVISION DE LA CONSTITUTION ET DE LA
REFORME DES INSTITUTIONS (1)

PAR M. **Paul BREYNE**

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition au cours de ses réunions des 3 et 24 avril, 7 et 21 mai et 4 juin 1996.

(1) Composition de la Commission :

Présidente : Mme de T'Serclaes.

A. — Titulaires :

C.V.P. MM. Breyne, Dupré, Tant,
Van Hecke.
V.L.D. MM. Daems, Dewael, Lano.
P.S. MM. Giet, Meureau, Moureaux.
S.P. MM. Delathouwer, Vandembroucke.
P.R.L.- MM. Maingain, Reynders.
F.D.F.
P.S.C. Mme de T'Serclaes.
Agalev/M. Lozie.
Ecolo
Vl. M. Lowie.
Blok

B. — Suppléants :

MM. Brouns, De Crem, Moors, Van Eetvelt, Van Parys.
MM. Chevalier, De Croo, Versnick, Verwilghen.
MM. Demotte, Eerdeken, Henry, Janssens (Ch.).
MM. Vandebossche, Van der Maelen, Vanvelthoven.
MM. Duquesne, Michel, Simonet.
MM. Gehlen, Viseur (J.-J.).
MM. Decroly, Viseur (J.-P.).
MM. Annemans, Laeremans.

Voir :

- 492 - 95 / 96 :

- N° 1 : Proposition.
- N°s 2 à 4 : Amendements.

Voir également :

- N° 6 : Texte adopté par la commission.

(*) Deuxième session de la 49e législature.

I. — INLEIDING DOOR EEN VAN DE AUTEURS VAN HET VOORSTEL

Een van de auteurs geeft een toelichting bij het voorstel, na erop te hebben gewezen dat het hier gaat om een inleiding in naam van alle ondertekenaars en niet om zijn eigen politieke standpunt.

Hij legt uit dat het tekstvoorstel steunt op het zogenaamde akkoord van Gesves, zoals dat is vastgelegd in resolutie n° 1500/3 (93/94) van de Kamer.

Tijdens overleg met de fractieleiders van de Kamer (augustus-september 1995) is gebleken dat heel wat fracties bereid waren verder te gaan dan wat inzake parlementaire onschendbaarheid bepaald is in voornoemde resolutie.

Op één na waren alle Kamerfracties bereid om de voorwaarde van opheffing van de parlementaire onschendbaarheid nog slechts te behouden voor het in hechtenis nemen, aanhouden of naar een vonnisgerecht verwijzen van een lid. Gewone daden van onderzoek zouden steeds kunnen worden gesteld zonder voorafgaand verlov van de Kamer waarvan het lid deel uitmaakt. Voor huiszoekingen en inbeslagnames zou evenmin een voorafgaande opheffing vereist zijn, maar deze daden zouden slechts kunnen plaatsvinden in aanwezigheid van de voorzitter van de Kamer waarvan het lid deel uitmaakt.

Nadat uit informeel overleg met de voorzitters van de Senaatsfracties (6 maart 1996) was gebleken dat er in de Senaat geen meerderheid aanwezig was om verder te gaan dan het « akkoord van Gesves », besloten de fractievoorzitters van de Kamer zich noodgedwongen te beperken tot het inschrijven van de principes van dat akkoord in artikel 59 van de Grondwet.

Het voorliggende voorstel gaat dus niet zo ver als sommige ondertekenaars zouden hebben gewenst. Het zou echter fout zijn, het daarom als minimalistisch of onbetekenend te bestempelen. Indien voorliggend voorstel wordt aangenomen, zal immers geen voorafgaand verlov meer vereist zijn voor de ondervraging en de confrontatie met getuigen. Dat betekent dat de parlementsleden tot op grote hoogte worden gelijkgesteld met de andere rechtsonderhorigen en dat een belangrijke drempel voor hun vervolging verdwijnt (veel onderzoeken blijven in de praktijk immers beperkt tot ondervragingen en confrontaties met getuigen).

Spreeker merkt voorts op dat van deze herziening gebruik wordt gemaakt om het — overbodig geworden — tweede lid van het huidige artikel 59, luidens hetwelk « *lijfswang (...) tijdens de zitting, tegen een lid van een van beide Kamers niet (kan) worden uitgeoefend dan met zodanig verlov* » weg te laten.

Hij verwijst uitdrukkelijk naar het laatste lid van de toelichting, luidens hetwelk « *de indiening van dit voorstel door de fractieleiders (niet) betekent dat de voorgestelde herziening volledig aan de wensen van ieder van hen tegemoetkomt, maar wel dat zij zich bereid verklaren om in die richting een oplossing te*

I. — EXPOSE INTRODUCTIF D'UN DES AUTEURS DE LA PROPOSITION

Un des auteurs commente la proposition, après avoir souligné qu'il exprime le point de vue de l'ensemble des signataires et non le sien.

Il précise que le texte de la proposition est basé sur l'accord de Gesves, tel qu'il a été coulé dans la résolution n° 1500/3 (93/94) de la Chambre.

Au cours de la concertation avec les chefs de groupe de la Chambre (août-septembre 1995), il s'est avéré que de nombreux groupes étaient disposés à aller plus loin que ce que prévoit la résolution précitée en matière d'immunité parlementaire.

A une exception près, l'ensemble des groupes de la Chambre étaient disposés à ne maintenir le préalable de la levée de l'immunité parlementaire qu'en cas de mise en détention, d'arrestation ou de renvoi devant une juridiction de jugement d'un membre de l'une ou de l'autre Chambre. Il serait toujours possible d'accomplir des actes d'instruction ordinaires sans l'autorisation préalable de la Chambre dont le membre fait partie. La levée préalable de l'immunité ne serait pas non plus requise pour les perquisitions et les saisies, mais ces actes ne pourraient être accomplis qu'en présence du président de la Chambre dont le membre fait partie.

La concertation informelle avec les présidents des groupes du Sénat (6 mars 1996) ayant fait apparaître que la majorité des sénateurs n'étaient pas disposés à aller plus loin que l'« accord de Gesves », les présidents de groupe de la Chambre ont décidé de se borner, par la force des choses, à inscrire les principes de cet accord à l'article 59 de la Constitution.

La proposition à l'examen ne va donc pas aussi loin que certains de ses signataires l'auraient souhaité. On aurait toutefois tort de la considérer pour autant comme minimaliste ou insignifiante. Si elle est adoptée, l'autorisation préalable de la Chambre concernée ne sera en effet plus requise pour procéder à des interrogatoires et à des confrontations avec des témoins, ce qui signifie que les parlementaires seront, dans une large mesure, assimilés aux autres justiciables et qu'une importante entrave à leur poursuite disparaîtra (de nombreuses instructions n'impliquent en effet dans la pratique que des interrogatoires et des confrontations avec des témoins).

L'intervenant fait en outre observer que cette révision est également mise à profit pour supprimer l'alinéa 2 de l'article 59 actuel — devenu superflu — aux termes duquel *Aucune contrainte par corps ne peut être exercée contre un membre de l'une ou de l'autre Chambre durant la session, qu'avec la même autorisation.*

Il renvoie expressément au dernier alinéa des développements, aux termes duquel *le dépôt de la présente proposition par les chefs de groupe ne signifie pas que la révision proposée répond pleinement aux souhaits de chacun d'eux, mais qu'ils sont disposés à rechercher une solution en ce sens. Il s'agit unique-*

zoeken. Zij heeft alleen tot doel uitvoering te geven aan de resolutie, waarbij het Parlement alle vrijheid wordt gelaten om het voorstel te bespreken en te amenderen. »

Zelf zou spreker bijvoorbeeld graag hebben gezien dat een onderscheid werd gemaakt tussen enerzijds wanbedrijven en misdaden en anderzijds overtredingen. Voor de vervolging van overtredingen (meestal verkeersovertredingen) is in zijn ogen immers geen enkel voorafgaand verlot vereist.

II. — ALGEMENE BESPREKING

A. EEN VERREGAANDE OF BESCHEIDEN HERZIENING ?

Een van de mede-auteurs is het eens met de bovenstaande inleiding maar voegt er twee beschouwingen aan toe.

Wat het inhoudelijke aspect betreft, onderstreept hij dat de Kamer waarvan het betrokken parlementslid lid is, voortaan met meer kennis van zaken zal kunnen beslissen over een eventuele opheffing van de parlementaire onschendbaarheid. Ze zal immers beschikken over een dossier waarin zich informatie bevindt die is verzameld door middel van ondervragingen en confrontaties met getuigen. Bovendien zal dat dossier in principe zijn totstandgekomen in een sfeer van discretie, zonder dat er onmiddellijk een polemiek hoeft te ontstaan.

Wat de procedure betreft, verklaart het lid dat zijn fractie geen amendementen zal voorstellen, ook al was ze bereid om verder te gaan dan de voorgestelde herziening. Tijdens het officieuze overleg van de fractievoorzitters van de Kamer hebben laatstgenoemden duidelijk gesteld dat zij allen bereid waren het « akkoord van Gesves » uit te voeren en dat zij slechts verder zouden gaan dan dat akkoord, mits daarover een consensus bestond. Later is gebleken dat het « akkoord van Gesves » voor één fractie het maximum was wat zij kon aanvaarden. Hoewel hij voorstander was van een meer verregaande herziening, meent spreker dat men nu dus moet terugvallen op voornoemd akkoord en dat alle fracties zich daaraan moeten houden.

Wat de suggestie van de vorige spreker betreft om eventueel een onderscheid te maken naar de aard van de misdrijven, vraagt het lid zich af of de diverse misdrijven wel zo duidelijk af te lijnen zijn. Bovendien weet niemand of een dergelijk onderscheid ook voor de Senaat aanvaardbaar zou zijn. De parlementaire onschendbaarheid is een te delicate aangelegenheid om te improviseren en het risico te lopen van een eindeloze « navette » tussen Kamer en Senaat. Daarom voelt spreker niet veel voor een amendering van het voorstel om een onderscheid naargelang van de aard van het misdrijf in te voeren.

Een volgende spreker verklaart dat zijn fractie het voorstel weliswaar medeondertekend heeft, maar

ment d'engager la procédure législative, le Parlement ayant toute latitude d'examiner et d'amender la présente proposition.

L'auteur aurait, pour sa part, préféré que l'on opère une distinction entre, d'une part, les délits et les crimes et, d'autre part, les contraventions. Il estime en effet qu'aucune autorisation préalable ne devrait être requise pour poursuivre des auteurs d'infractions (en général des infractions au Code de la route).

II. — DISCUSSION GENERALE

A. REVISION RADICALE OU LIMITEE ?

Un des coauteurs est d'accord avec cet exposé introductif, mais y ajoute deux réflexions.

En ce qui concerne le fond, il souligne que la Chambre dont le parlementaire concerné fait partie pourra désormais se prononcer en connaissance de cause sur la levée éventuelle de l'immunité parlementaire. Elle disposera en effet d'un dossier contenant des informations recueillies grâce à des interrogatoires et à des confrontations avec des témoins. De surcroît, ce dossier aura été constitué en principe dans un climat de discrétion, de sorte qu'une polémique ne s'engagera pas nécessairement tout de suite.

En ce qui concerne la procédure, le membre déclare que son groupe ne présentera pas d'amendements, bien qu'il ait été disposé à aller plus loin que la réforme proposée. Au cours de la concertation officieuse entre les présidents de groupe de la Chambre, ces derniers ont clairement souligné qu'ils étaient tous disposés à exécuter l'« accord de Gesves » et qu'ils n'iraient au-delà de cet accord que s'il y avait un consensus à cet égard. Il est apparu ultérieurement que l'« accord de Gesves » constituait, pour un groupe, le maximum de ce qu'il pouvait accepter. Bien qu'il soit favorable à une révision plus audacieuse, l'intervenant estime qu'il faut donc se rabattre à présent sur l'accord précité et que tous les groupes doivent s'y tenir.

En ce qui concerne la proposition, formulée par l'intervenant précédent, visant à établir éventuellement une distinction selon la nature des infractions, le membre se demande s'il est possible de délimiter les diverses infractions. Nul ne sait en outre si le Sénat accepterait une telle distinction. L'immunité parlementaire est une matière trop délicate pour improviser et risquer de déclencher une interminable navette entre la Chambre et le Sénat. L'intervenant n'est dès lors pas partisan d'amender la proposition afin d'établir une distinction selon la nature de l'infraction.

L'intervenant suivant déclare que si son groupe a cosigné la proposition à l'examen, il n'en est pas

dat zij niettemin ontgoocheld is over het resultaat van de lange besprekingen tussen de fractieleiders van de Kamer. Hij vindt het jammer dat het veto van één enkele fractie volstaat om een betere oplossing tegen te houden. Hij laakt de kloof tussen het standpunt van de jongerenafdeling van een van de meerderheidspartijen en het standpunt dat de Kamerfractie van die partij nu verdedigt.

Diverse leden merken op dat de vorige spreker de waarheid geweld aandoet. De bewuste Kamerfractie had immers onmiddellijk na de verkiezingen een meer verregaand voorstel klaar, dat zij niet heeft ingediend om de kans op een consensus onder de fractievoorzitters niet op de helling te zetten.

De voorgaande spreker blijft betreuren dat men niet verder durft te gaan, ook al is daarvoor een zeer ruime meerderheid voorhanden. Hij verklaart ook voorstander te zijn van de door een van de auteurs gedane suggestie om het verlof van de Kamer niet langer te vereisen voor de vervolging van overtredingen.

Voorts vraagt hij zich af of de voorgestelde herziening in de praktijk wel een stap vooruit is. Momenteel bepaalt artikel 59 van de Grondwet immers dat geen vervolging mogelijk is zonder het verlof van de Kamer waarvan het lid deel uitmaakt. In de praktijk wordt daaruit echter afgeleid dat een opsporingsonderzoek wél mogelijk is. Maar werd in het kader van dat opsporingsonderzoek vroeger al niet aanvaard dat — naast andere onderzoeksdaden — een onderzaging of een confrontatie mogelijk zijn? Zet men met andere woorden geen stap terug door nu uitdrukkelijk te bepalen dat laatstgenoemde twee onderzoeksdaden mogelijk zijn zonder voorafgaand verlof van de Kamer? Of bedoelt men dat voor die twee onderzoeksdaden nooit verlof vereist is, ook niet in het kader van een gerechtelijk onderzoek?

Spreker kondigt aan dat hij om al de hierboven uiteengezette redenen een amendement voorstelt (n° 2 van de heer Bourgeois c.s., Stuk Kamer n° 492/3) dat ertoe strekt artikel 59 te vervangen door een tekst die — op enkele details na — overeenstemt met de versie waaraan nagenoeg alle fractieleiders van de Kamer tijdens het informeel overleg hun goedkeuring hadden gehecht.

Zijn amendement verschilt vooral op één punt van voornoemde tekst, met name waar het bepaalt dat de strafvordering tegen een lid van een van beide Kamers alleen kan worden uitgeoefend door de procureur-generaal bij het Hof van Beroep. Aldus vermijdt men niet alleen dat een overijverige substituut een « jacht » op parlamentsleden zou ontketen, maar sluit men bovendien uit dat de strafvordering op gang zou worden gebracht door een klacht met burgerlijke-partijstelling of door een rechtstreekse dagvaarding.

Tot slot wijst spreker erop dat de Nederlandse tekst van het voorstel, in tegenstelling tot de Franse, lijkt te suggereren dat parlamentsleden altijd man-

moins déçu par un texte qui est le résultat de longues discussions entre les présidents de groupe de la Chambre. Il déplore que le veto d'un seul groupe suffise à empêcher l'adoption d'une meilleure solution. Il dénonce le fossé qui sépare le point de vue des jeunes d'un des partis de la majorité et le point de vue que le groupe de la Chambre de ce parti défend aujourd'hui.

Plusieurs membres font observer que l'intervenant précédent trahit la vérité. Le groupe de la Chambre en question avait en effet élaboré, dès le lendemain des élections, une proposition plus audacieuse, qu'il n'a pas déposée pour ne pas hypothéquer la recherche d'un consensus entre les présidents de groupe.

L'intervenant précédent maintient et déplore que l'on n'ose aller plus loin, bien qu'une très large majorité y soit disposée. Il se déclare également favorable à la proposition, formulée par un des auteurs, visant à faire en sorte que l'autorisation de la Chambre ne soit plus requise pour poursuivre les contraventions.

Il se demande par ailleurs si dans la pratique, la révision proposée constitue bien un progrès. A l'heure actuelle, l'article 59 de la Constitution prévoit en effet qu'aucun membre ne peut être poursuivi sans l'autorisation de la Chambre dont il fait partie. Dans la pratique, on déduit toutefois de cette disposition qu'il est permis de procéder à une information. Mais n'était-il pas déjà admis précédemment que l'on pouvait — à côté d'autres actes d'instruction — procéder à un interrogatoire ou à une confrontation dans le cadre de cette information? Ne fait-on pas, en d'autres termes, marche arrière en prévoyant à présent explicitement qu'il peut être procédé à ces deux actes d'instruction sans l'autorisation préalable de la Chambre? Ou faut-il comprendre que l'autorisation n'est jamais requise pour ces deux actes d'instruction, pas même dans le cadre d'une instruction judiciaire?

L'intervenant annonce que pour toutes les raisons exposées ci-avant, il présente un amendement (n° 2 de M. Bourgeois et consorts, Doc. Chambre n° 492/3) tendant à remplacer l'article 59 par un texte qui, à quelques détails près, correspond à la version qui avait emporté l'adhésion de presque tous les chefs de groupe de la Chambre lors de la concertation informelle.

Son amendement diffère, surtout sur un point, du texte précité, en ce sens qu'il prévoit que l'action publique à l'encontre d'un membre de l'une ou de l'autre Chambre ne peut être exercée que par les procureurs généraux près les cours d'appel. Cette disposition vise non seulement à éviter qu'un substitut trop zèle ne fasse la « chasse » aux parlementaires, mais aussi à exclure que l'action publique puisse être engagée par le dépôt d'une plainte avec constitution de partie civile ou par citation directe.

L'intervenant souligne enfin que le texte néerlandais de la proposition, contrairement à la version française, semble suggérer que les parlementaires

nen zijn. Zowel in het eerste lid als in het derde is er immers eerst sprake van « *het lid* », maar even verder luidt het dan weer « *waarvan hij deel uitmaakt* » ... Spreker stelt een amendement n° 4 voor (Stuk Kamer n° 492/3) om laatstgenoemde passus tweemaal te vervangen door een neutralere uitdrukking (« *waarvan het lid deel uitmaakt* »).

Een van de mede-auteurs onderstreept dat het voorliggende voorstel inderdaad de kleinste gemeenschappelijke noemer is waarover een ruime consensus mogelijk bleek te zijn. Hij beklemtoont dat het niet te nemen of te laten is : in de toelichting staat immers duidelijk dat het Parlement alle vrijheid wordt gelaten om het voorstel te bespreken en te amenderen.

Hij bevestigt vervolgens dat zijn fractie bereid was verder te gaan en onder meer huiszoeken en inbeslagnames mogelijk te maken zonder voorafgaand verlof, zij het in aanwezigheid van de voorzitter van de assemblee waarvan het betrokken lid deel uitmaakt.

Uit de discussie zal moeten blijken of er een bereidheid bestaat om een meer verregaande herziening door te voeren en of daarvoor een tweederdemeerderheid te vinden is in de Kamer en in de Senaat.

Spreker wijst er evenwel op, dat men ook rekening moet houden met de jurisprudentie van de commissie voor de vervolgingen. Als lid van die commissie meent hij te weten dat die commissie — na een bondig onderzoek van het dossier — meestal geneigd is om verlof te verlenen voor het stellen van alle daden van onderzoek, tot de fase van de verwijzing naar het vonnisgerecht. Dat betekent concreet dat het parket alleen nog het verlof van de Kamer moet vragen voor de eventuele uitvoering van het vonnis.

Tot slot is spreker niet gewonnen voor een aparte regeling voor de overtredingen. Nagenoeg alle overtredingen waarbij parlementsleden zijn betrokken, zijn immers verkeersovertredingen. Maar voor de vervolging van de meeste verkeersovertredingen is een voorafgaand verlof van de Kamer niet vereist, omdat het haast altijd gaat om een geval van betrapting op heterdaad.

Diverse leden sluiten zich bij dat laatste standpunt aan.

Een volgende spreker stelt dat zijn fractie het voorliggende voorstel niet heeft mede-ondertekend omdat zij het niet ver genoeg vond gaan. Hij betreurt dat men onder druk van één fractie van een verstrekkende tekst — die op een quasi-consensus en *a fortiori* op een tweederdemeerderheid kon rekenen — is geëvolueerd naar een zeer minimalistische tekst.

Hij klaagt ook aan dat de beruchte « resolutie van Gesves » blijkbaar « à la carte » wordt uitgevoerd. Sommige fracties verschuilen zich nu achter die resolutie om artikel 59 van de Grondwet niet grondiger te

sont toujours de sexe masculin. Tant à l'alinéa 1er qu'à l'alinéa 3 du texte néerlandais, les auteurs ont en effet d'abord employé les termes « *het lid* », avant d'utiliser ensuite l'expression « *waarvan hij deel uitmaakt* ». L'intervenant présente dès lors un amendement (n° 4 — Doc. n° 492/3) tendant à remplacer deux fois ce dernier membre de phrase par une expression plus neutre (« *waarvan het lid deel uitmaakt* »).

Un des coauteurs fait observer que la proposition à l'examen constitue en effet le plus petit commun dénominateur sur lequel un large consensus paraissait pouvoir se dégager. Il souligne que le texte proposé n'est pas à prendre ou à laisser : les développements précisent en effet que le Parlement a toute latitude d'examiner et d'amender la proposition.

Il confirme ensuite que son groupe était disposé à aller plus loin et à prévoir notamment que les perquisitions et les saisies pouvaient être effectuées sans autorisation préalable, fût-ce en présence du président de l'assemblée dont le membre concerné fait partie.

La discussion devra montrer s'il existe une volonté de procéder à une révision plus fondamentale et s'il y a, à la Chambre et au Sénat, une majorité des deux tiers qui est disposée à approuver une telle initiative.

L'intervenant attire toutefois l'attention sur le fait qu'il faut aussi tenir compte de la jurisprudence de la commission des poursuites. En tant que membre de cette commission, il croit savoir qu'après avoir procédé à un examen succinct du dossier, cette commission incline généralement à autoriser l'accomplissement de tous les actes d'instruction, jusqu'au stade du renvoi devant la juridiction de jugement. Cela signifie concrètement que le parquet ne doit plus demander l'autorisation de la Chambre que pour l'exécution éventuelle du jugement.

Enfin, l'intervenant n'est pas favorable à l'application d'un système distinct pour les contraventions. Presque toutes les contraventions imputées à des parlementaires sont en effet des infractions au Code de la route. Or, l'autorisation préalable de la Chambre n'est pas requise pour poursuivre la plupart des infractions au Code de la route, du fait qu'il y a quasi toujours flagrant délit.

Plusieurs membres se rallient à ce dernier point de vue.

L'intervenant suivant précise que son groupe n'a pas cosigné la proposition à l'examen parce qu'il estimait qu'elle n'allait pas assez loin. Il déplore que, sous la pression d'un seul groupe, on soit passé d'un texte ambitieux — sur lequel un quasi consensus pouvait se dégager et qui pouvait compter *a fortiori* sur une majorité des deux tiers — à un texte très minimaliste.

Il stigmatise également le fait que l'on exécute apparemment « à la carte » la fameuse « résolution de Gesves ». Certains groupes se retranchent à présent derrière la résolution pour ne pas devoir réfor-

moeten hervormen, maar ze vergeten tegelijkertijd moedwillig andere, tot op heden onuitgevoerde bepalingen van de resolutie. Zo wordt de resolutie bijvoorbeeld absoluut niet gerespecteerd wat betreft het aantal vaste commissies of wat betreft de zogenaamde erecode, « *luidens welke elk lid dat het voorwerp is van (...) gewone daden van gerechtelijk onderzoek, zelf de opheffing van zijn onschendbaarheid vraagt, teneinde de procedure aldus tot een minimum te herleiden.* » (Stuk Kamer n° 1500/3, blz. 3).

Een van de auteurs vindt dat het argument als zouden niet alle elementen van de resolutie van Gesves in de praktijk zijn gebracht, niet terzake doet. Op de informele vergadering van de fractieleiders van de Kamer was iedereen akkoord over de te volgen werkwijze: ingeval van volledige eensgezindheid zou men verder gaan dan de resolutie van Gesves, zoniet zou men terugvallen op de in die resolutie vervatte principes. Alle aanwezige fractieleiders hebben die werkwijze aanvaard. Of zij « partij » waren bij het oorspronkelijke akkoord van Gesves doet dus niet meer terzake en de kritiek dat voornoemd akkoord niet volledig is uitgevoerd snijdt al evenmin hout.

Een andere auteur valt de voorgaande spreker bij: na de verkiezingen werd besloten alle fracties bij de informele gesprekken te betrekken, dus ook die welke hetzij niet aanwezig waren in Gesves, hetzij niet akkoord waren gegaan met de in resolutie 1500/3 vervatte principes. Tijdens een eerste informele vergadering van de fractieleiders werd uitdrukkelijk de vraag gesteld of iedereen het eens was om op de principes van de resolutie terug te vallen indien er geen eensgezindheid mogelijk zou zijn over een meer verstrekkende herziening. Net zoals diverse andere fractieleiders meent spreker zich te herinneren dat die vraag door iedereen bevestigend was beantwoord ...

Een andere mede-auteur stelt dat zijn fractie deze tekst steunt, precies omdat uit informeel overleg tussen de fractieleiders van Kamer en Senaat is gebleken dat het in de resolutie vervatte grondbeginsel — afschaffing van het voorafgaand verlof van de assemblee om over te kunnen gaan tot de ondervraging en de confrontatie met getuigen — de kleinste gemeenschappelijke noemer is waarover een ruime consensus mogelijk is.

Aangezien uit het overleg met de fractieleiders van de Senaat is gebleken dat die niet verder willen gaan en aangezien voor de wijziging van de Grondwet een tweederde-meerderheid vereist is, heeft het geen zin te vervallen in steriele discussies over meer verstrekkende wijzigingen.

Spreker merkt op dat in het laatste lid van de toelichting terecht wordt gesteld dat « *de indiening van dit voorstel door de fractieleiders (niet) betekent dat de voorgestelde herziening volledig aan de wen-*

mer de manière plus approfondie l'article 59 de la Constitution, mais ils oublient délibérément, par la même occasion, d'autres dispositions de la résolution, dispositions qui, à ce jour, sont restées lettre morte. C'est ainsi, par exemple, que la résolution n'a absolument pas été respectée en ce qui concerne le nombre des commissions permanentes ou en ce qui concerne le code d'honneur « *en vertu duquel tout membre faisant l'objet des actes d'instruction ordinaire (...) demandera lui-même la levée de son immunité de manière à réduire la procédure au minimum.* » (Doc. n° 1500/3, p. 3).

Un des auteurs estime que l'argument selon lequel tous les éléments de la résolution de Gesves n'ont pas été mis en pratique, n'est pas pertinent. Lors de la réunion informelle des chefs de groupes de la Chambre, tous avaient marqué leur accord sur la méthode de travail: s'il y avait unanimité, on irait plus loin que la résolution de Gesves; dans le cas contraire, on reviendrait aux principes énoncés dans cette résolution. Tous les chefs de groupe présents avaient accepté cette façon de procéder. Le fait qu'ils aient été « partie contractante » à l'accord initial conclu à Gesves est dès lors sans importance et la critique selon laquelle l'accord précité ne serait pas intégralement exécuté n'est pas pertinente non plus.

Un autre auteur de la proposition souscrit aux propos de l'intervenant précédent: après les élections, il avait été décidé d'associer tous les groupes politiques aux discussions informelles, même les groupes qui ou bien n'étaient pas présents à Gesves ou bien n'avaient pas marqué leur accord sur les principes énoncés dans la résolution 1500/3. Au cours d'une première réunion informelle des chefs de groupe, on avait expressément demandé si chacun acceptait que l'on en revienne aux principes énoncés dans la résolution s'il n'était pas possible d'aboutir à un consensus sur une révision plus poussée. Comme plusieurs autres chefs de groupe, l'intervenant croit se souvenir que chacun avait répondu de manière affirmative à cette question.

Un autre co-auteur indique que son groupe appuie ce texte parce qu'il est ressorti d'une concertation informelle entre les chefs de groupe de la Chambre et du Sénat que le principe énoncé dans la résolution — la suppression de l'autorisation préalable de l'assemblée pour pouvoir procéder à l'interrogatoire et à la confrontation avec les témoins — constitue le plus petit commun dénominateur susceptible de recueillir un large consensus.

Etant donné qu'il est ressorti des discussions menées avec les chefs de groupe du Sénat que ceux-ci ne veulent pas aller plus loin et étant donné que la modification de la Constitution requiert une majorité des deux tiers, il est inutile de se lancer dans des discussions stériles sur des modifications plus profondes.

L'intervenant fait remarquer que le dernier alinéa des développements prévoit à juste titre que « *le dépôt de la présente proposition par les chefs de groupe ne signifie pas que la révision proposée répond*

sen van ieder van hen tegemoetkomt, maar wel dat zij zich bereid verklaren om in die richting een oplossing te zoeken. Zij heeft alleen tot doel uitvoering te geven aan de resolutie, waarbij het Parlement alle vrijheid wordt gelaten om het voorstel te bespreken en te amenderen ». Hij wijst er echter op dat « alle vrijheid » volgens hem niet kan betekenen dat de in het voorstel vervatte principes op de helling worden gezet.

Een volgende spreker geeft uiting aan zijn verwondering over het feit dat de auteurs plots zoveel belang hechten aan de resultaten van een informeel overleg met de Senaat, terwijl hij als gewezen senator meent te weten dat zulks in het verleden niet altijd het geval is geweest.

Volgens hem moeten twee bekommernissen met elkaar verzoend worden. Ten eerste moet het gerecht zo lang mogelijk zijn werk kunnen doen, zonder afhankelijk te zijn van een of ander soort verlot van de betrokken assemblee. Ten tweede moet het parlamentslid, in het belang van zijn assemblee, zo lang mogelijk ongehinderd kunnen werken.

Persoonlijk vindt spreker dat de parlamentsleden er zelf alle belang bij hebben dat het gerecht zo ver mogelijk kan gaan in zijn onderzoek, zonder daarvoor de toestemming te moeten vragen van de assemblee waarvan het betrokken lid deel uitmaakt. Aldus vermijdt men immers dat het gerecht een erg licht dossier overzendt aan de assemblee, wat gezien de mediabelangstelling alleen maar schadelijke gevolgen kan hebben, zowel voor de instelling als voor de betrokkene.

Volgens spreker zou men het gerecht moeten in staat stellen om alle onderzoeksdaden te stellen die het wenselijk acht, met uitzondering natuurlijk van vrijheidsberovende daden zoals de voorlopige hechtenis of de opsluiting.

Natuurlijk zouden in dat geval een aantal veiligheidsmaatregelen moeten worden ingebouwd. Zo zou de assemblee waarvan het betrokken lid deel uitmaakt te allen tijde de vervolging moeten kunnen schorsen (bijvoorbeeld wanneer blijkt dat die is ingegeven door politieke motieven).

Huiszoekingen en inbeslagnemingen moeten wel uitgevoerd kunnen worden zonder voorafgaand verlof (zoniet hebben ze geen zin), maar alleen in aanwezigheid van de voorzitter van de betrokken assemblee.

Spreker kondigt aan dat hij in die zin een amendement heeft ingediend (n° 1, Gedr. St., Kamer, n° 492/2). Hij hoopt dat het veto van één fractie niet zal beletten dat men, via de aanneming van zijn amendement en/of andere amendementen, van een minimalistische herziening evolueert naar een iets ambitieuzere herziening die een grotere gelijkheid waarborgt tussen de parlamentsleden enerzijds en de andere rechtsonderhorigen anderzijds.

Een van de mede-auteurs merkt op dat het niet correct is te suggereren dat de auteurs van het voorstel zich verschuilen achter het feit dat de Senaat tegen een meer verregaande hervorming gekant is.

pleinement aux souhaits de chacun d'eux, mais qu'ils sont disposés à rechercher une solution en ce sens. Il s'agit uniquement d'engager la procédure législative, le Parlement ayant toute latitude d'examiner et d'amender la présente proposition. Il précise toutefois que la « latitude » laissée au Parlement ne peut, selon lui, signifier que les principes énoncés dans la proposition soient remis en question.

Un autre intervenant s'étonne de ce que les auteurs attachent tout à coup autant d'importance aux résultats d'une concertation informelle avec le Sénat, alors qu'il croit savoir, en tant qu'ancien sénateur, qu'il n'en a pas toujours été ainsi.

Il convient, selon lui, de concilier deux préoccupations. Premièrement, la justice doit pouvoir faire son travail le plus longtemps possible, sans dépendre de l'une ou l'autre autorisation de l'assemblée concernée. Deuxièmement, le membre du Parlement doit, dans l'intérêt de l'assemblée dont il fait partie, pouvoir travailler le plus longtemps possible sans être inquiété.

L'intervenant considère personnellement que les parlementaires ont eux-mêmes intérêt à ce que la justice puisse aller le plus loin possible dans le cadre de son enquête, sans devoir demander à cet effet l'autorisation de l'assemblée dont le membre concerné fait partie. De cette manière, on évite en effet que la justice ne transmette à l'assemblée un dossier très « léger », ce qui, étant donné l'intérêt des médias pour les « affaires », ne peut que porter préjudice à l'institution et à l'intéressé.

L'intervenant considère que l'on devrait permettre à la justice d'exercer tous les actes d'instruction qu'elle juge nécessaires, à l'exception, bien entendu, des actes privatifs de liberté, tels que la détention préventive ou la réclusion.

Dans ce cas, on devrait naturellement prévoir un certain nombre de mesures de sécurité. Ainsi, l'assemblée dont le membre concerné fait partie devrait à tout moment pouvoir suspendre les poursuites (par exemple, lorsqu'il apparaît que celles-ci sont inspirées par des motifs politiques).

Les perquisitions et les saisies doivent toutefois pouvoir être exécutées sans autorisation préalable (sinon elles n'ont aucun sens), mais uniquement en présence du président de l'assemblée concernée.

L'intervenant annonce qu'il a déposé un amendement dans ce sens (n° 1, Doc. Chambre, n° 492/2). Il espère que le veto d'un groupe n'empêchera pas que l'on progresse, par l'adoption de son amendement et/ou d'autres amendements, d'une révision minimaliste vers une révision un peu plus ambitieuse, qui garantirait une plus grande égalité entre les parlementaires, d'une part, et les autres justiciables, d'autre part.

L'un des coauteurs fait observer qu'il est incorrect de suggérer que les auteurs de la proposition se retranchent derrière le fait que le Sénat est opposé à une réforme plus approfondie.

Ten eerste nam de Senaat dat standpunt niet in op een of andere informele vergadering, maar wel op een lang vooraf belegde vergadering die plaatsvond op 6 maart 1996 en waarop alle Kamer- en Senaatsfracties vertegenwoordigd waren.

Ten tweede heeft het voor verplicht bicamerale aangelegenheden zoals de herziening van de Grondwet geen zin om « heiliger te willen zijn dan de Senaat ». Is een bescheiden herziening die ook voor de Senaat aanvaardbaar is, niet te verkiezen boven een ambitieuze herziening die op een « *no pasaràn* » van de Senaat stuit?

Een volgende spreker vindt dat de voorliggende tekst al te ver gaat. Hij begrijpt weliswaar dat men een gebaar wil stellen ten aanzien van de publieke opinie, door het « akkoord van Gesves » in de Grondwet te verankeren. Men mag echter de ernst van de voorgestelde herziening niet uit het oog verliezen.

Artikel 59 van de Grondwet is een van de grondslagen van de parlementaire democratie. Het moet voorkomen dat de regering de onafhankelijkheid fnuikt van de parlementsleden die geacht worden haar te controleren.

De ervaring heeft geleerd dat de rechterlijke macht niet altijd even neutraal is en dat de beslissing om te vervolgen wel degelijk kan worden beïnvloed door de politieke overtuiging van de magistraten. Maar zelfs al zou men ervan uitgaan dat de magistratuur steeds blijk geeft van een voorbeeldige neutraliteit, dan nog is het niet uit te sluiten dat zij op haar beurt onder druk wordt gezet door de uitvoerende macht. Dat de huidige minister van Justitie of zijn recente voorgangers dat niet doen resp. hebben gedaan, betekent nog niet dat zoiets nooit kan gebeuren! Spreker beseft dat de publieke opinie een herziening van de parlementaire onschendbaarheid eist en hij zal de voorgestelde tekst dan ook loyaal steunen. Men mag echter nooit uit het oog verliezen dat men bepaalde gemeenrechtelijke misdrijven niet zomaar klakkeloos kan transponeren op personen die politieke mandaten in het algemeen en een parlementair mandaat in het bijzonder uitoefenen. Het is dus zeker niet overbodig dat een parlements lid in een bepaalde fase van de procedure wordt beschermd door een beslissing van zijn collega's, te meer daar het loutere feit dat bepaalde daden van onderzoek tegen een parlements lid worden gesteld in de publieke opinie al een vermoeden van schuld creëert.

Een andere interveniënt is het in grote lijnen met de vorige spreker eens, maar wil diens standpunt toch enigszins nuanceren. Zo is het ongetwijfeld correct dat de rechterlijke macht niet altijd perfect functioneert, maar dat doen de andere machten evenmin. Het is dan ook van het grootste belang dat het Parlement blijk geeft van voldoende moed, door noch mee te huilen met de wolven, noch een corporatistische houding aan te nemen. Het Parlement moet in dezer

Primo, ce n'est pas à l'occasion d'une réunion informelle quelconque que le Sénat a pris position en ce sens, mais lors d'une réunion convoquée de longue date et qui a eu lieu le 6 mars 1996 en présence de représentants de tous les groupes politiques de la Chambre et du Sénat.

Secundo, il est inutile de vouloir être « plus saint que le Sénat » dans des matières, telle la révision de la Constitution, qui relèvent obligatoirement du bicaméralisme. Une révision modeste qui soit également acceptable pour le Sénat ne vaut-elle pas mieux qu'une révision ambitieuse qui se heurterait à un *no pasaràn* du Sénat?

Un autre intervenant estime que le texte à l'examen va déjà trop loin. Il comprend certes que l'on veuille faire un geste qui sera apprécié par l'opinion publique en traduisant l'« accord de Gesves » dans la Constitution, mais cela ne doit pas faire perdre de vue l'importance de la révision proposée.

L'article 59 de la Constitution est l'un des fondements de la démocratie parlementaire. Il doit empêcher que le gouvernement ne restreigne l'indépendance des parlementaires qui sont censés le contrôler.

L'expérience nous a appris que le pouvoir judiciaire ne fait pas toujours preuve de la même neutralité et que la décision de poursuivre ou non peut bel et bien dépendre des convictions politiques des magistrats. Mais même en partant du principe que la magistrature fait toujours preuve d'une neutralité exemplaire, il n'est pas exclu pour autant qu'elle fasse l'objet de pressions de la part du pouvoir exécutif. Le fait que l'actuel ministre de la Justice ne se livre pas et que ses prédécesseurs immédiats ne se soient pas livrés à de telles pratiques ne constitue pas une garantie immuable pour l'avenir! L'intervenant se rend compte que l'opinion publique attend une révision de l'immunité parlementaire et il soutiendra dès lors loyalement le texte proposé. Il ne faut toutefois jamais perdre de vue que l'on ne peut imputer à la légère certains délits de droit commun à des personnes qui exercent un mandat politique en général et un mandat parlementaire en particulier. Il n'est donc certainement pas superflu qu'un parlementaire soit protégé par une décision de ses pairs à un certain stade de la procédure, d'autant que le simple fait que certains actes d'instruction soient accomplis à l'encontre d'un parlementaire fait déjà naître une présomption de culpabilité dans l'opinion publique.

Un autre membre se rallie, dans les grandes lignes, au point de vue de l'intervenant précédent, mais il tient à le nuancer quelque peu. Il est certes indéniable que le fonctionnement du pouvoir judiciaire n'est pas toujours parfait, mais cette remarque est également valable pour les autres pouvoirs. Il est dès lors de la plus haute importance que le parlement fasse preuve de suffisamment de courage en se refusant à hurler avec les loups ou à adopter une attitude corpo-

principiële keuzes maken en een evenwicht zoeken tussen tegenstrijdige principes en belangen.

Voorts betreurt spreker dat de auteurs zich in hun toelichting beperken tot een verwijzing naar het zogenaamde « akkoord van Gesves », maar niet echt uitleggen welk doel zij willen bereiken. Nochtans is daarover in Gesves uitvoerig gedebatteerd en zou de inhoud van die discussie op een of andere wijze in de parlementaire voorbereiding van het voorliggende voorstel tot uiting moeten komen. Het doel van de parlementaire onschendbaarheid is immers niet een aantal personen te beschermen, maar wel

1° te voorkomen dat die personen gehinderd worden in de uitoefening van hun mandaat, en

2° tegelijkertijd het evenwicht tussen de staatsmachten te waarborgen.

Dat daarbij steeds bijzondere aandacht is besteed aan de bescherming van de parlementsleden tegen onrechtmatige vervolgingen is niet zo verwonderlijk. In tegenstelling tot de uitvoerende macht, die meestal collegiaal handelt, wordt de rechterlijke macht immers in heel wat gevallen door slechts één rechter uitgeoefend, met alle risico's vandien.

Daar komt nog bij dat het geheim van het onderzoek — mede onder invloed van de media — de laatste jaren steeds vaker een vrome wens blijkt te zijn. Een parlements lid tegen wie een onderzoek loopt krijgt dus steeds meer de allure van een bloeddende stier in de arena, wiens lot voor de publieke opinie van tevoren bezegeld lijkt te zijn.

Volgens spreker staan het Parlement twee dingen te doen. Ten eerste moet de bestaande procedure verduidelijkt worden. Ten tweede kunnen — met de nodige omzichtigheid — bepaalde inhoudelijke herschikkingen worden doorgevoerd.

Een zekere versoepeling van de bestaande regeling is geboden, omdat een te strakke regeling zich in de praktijk tegen de parlementsleden keert. Dat ondervragingen en confrontaties met getuigen voortaan zonder voorafgaande opheffing van de onschendbaarheid zouden mogelijk zijn, lijkt spreker een minimum. Hij is evenmin gekant tegen een versoepeling inzake de huiszoekingen, mits wordt voorzien in ernstige garanties tegen misbruiken. Maar al bij al geldt die opmerking ook voor de doorsneerechtzoekende. Ook tegen hem wordt een huiszoeking of een aanhoudingsbevel soms immers van zijn doel afgewend en gebruikt als een middel om de betrokkene door de knieën te doen gaan.

Een andere spreker merkt op dat een parlements lid door de media en de publieke opinie vaak al « veroordeeld » is, nog voor de assemblee waarvan hij deel uitmaakt een beslissing heeft genomen over de opheffing van zijn onschendbaarheid.

In de huidige tijdsgeest is het onvermijdelijk dat de regels inzake parlementaire onschendbaarheid worden herzien om ze beter te doen aansluiten bij de gemeenrechtelijke regeling.

ratiste. Le parlement doit en l'occurrence prendre des décisions de principe et trouver l'équilibre entre des principes et des intérêts contradictoires.

L'intervenant déplore par ailleurs que, dans leurs développements, les auteurs se bornent à faire référence aux « accords de Gesves », sans vraiment préciser leur objectif. Ce thème a pourtant fait l'objet d'un débat approfondi à Gesves et le contenu de ces discussions devrait se retrouver sous une forme ou une autre dans les travaux préparatoires de la proposition à l'examen. L'objet de l'immunité parlementaire n'est en effet pas de protéger un certain nombre de personnes, mais bien :

1° d'éviter que ces personnes soient empêchées d'exercer leur mandat, et

2° de garantir en même temps un équilibre entre les pouvoirs constitutifs de l'Etat.

Il n'est guère étonnant que, dans cet esprit, on ait toujours accordé une importance particulière à la protection des parlementaires contre les poursuites injustes. Contrairement au pouvoir exécutif, qui agit généralement de manière collégiale, le pouvoir judiciaire est en effet, dans bien des cas, exercé par un seul juge, avec tous les risques que cela comporte.

A cela s'ajoute également le fait que, ces dernières années, le secret de l'instruction — également sous l'influence des médias — ressemble de plus en plus à un vœu pieux. Un parlementaire contre lequel une instruction est en cours, ressemble de plus en plus au taureau dont le sang se répand sur le sable des arènes et dont le sort paraît scellé d'avance aux yeux de l'opinion publique.

L'intervenant estime que deux tâches s'imposent au parlement. Premièrement, il doit préciser la procédure existante. Deuxièmement, il peut procéder — avec la circonspection nécessaire — à certains réaménagements de contenu.

Il s'impose d'assouplir la réglementation existante, parce que, dans la pratique, des règles trop strictes se retournent contre les parlementaires. Aux yeux de l'intervenant, le fait que l'on pourra désormais interroger des parlementaires et les confronter à des témoins sans levée préalable de leur immunité, paraît être un minimum. Il n'est pas non plus opposé à un assouplissement de la procédure en matière de perquisitions, à condition que l'on prévoie de sérieuses garanties contre les abus. Mais, quoi qu'il en soit, cette observation s'applique également à n'importe quel justiciable. Dans ce cas également, une perquisition ou un mandat d'arrêt sont en effet parfois utilisés également contre lui de manière indue afin de le déstabiliser.

Un autre intervenant fait observer qu'un parlementaire est souvent déjà « condamné » par l'opinion publique et les médias, avant que l'assemblée dont il fait partie, ait pris une décision quant à la levée de son immunité.

Compte tenu de l'air du temps, il est inévitable que l'on révisé les règles relatives à l'immunité parlementaire, afin de mieux les accorder aux règles du droit commun.

Maar anderzijds zijn parlementsleden, uit hoofde van hun mandaat, geen « gewone » burgers. Het komt er dus op aan een gulden middenweg te vinden. De voorliggende tekst is wat dat betreft een goed vertrekpunt.

Hij is wellicht wat bescheidener dan sommigen zouden hebben gewenst, maar een kleine, voorzichtige stap is soms te verkiezen boven een stap te ver.

Een van de auteurs geeft toe dat de voorliggende tekst veeleer het resultaat is van een politiek compromis dan van een juridisch-academisch onderzoek. Dat betekent dat het inderdaad mogelijk is dat tijdens de bespreking tot uiting zal komen dat een aantal begrippen moeten worden verduidelijkt en/of verfijnd. Toch vonden de auteurs het zinvol om het voorliggende voorstel in zijn huidige vorm in te dienen, omdat aldus duidelijk wordt gemaakt dat onder de parlementsleden de wil aanwezig is om een oplossing te zoeken voor het probleem van de parlementaire onschendbaarheid.

B. DE ROL VAN DE KAMER IN DE PROCEDURE TOT OPHEFFING VAN DE PARLEMENTAIRE ONSCHENDBAARHEID

Diverse leden formuleren bedenkingen die niet zo zeer betrekking hebben op het eigenlijke voorstel tot herziening van artikel 59 van de Grondwet, maar veeleer op de rol van de Kamer in de procedure tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid.

Een van hen vraagt zich af waarom de commissie voor de vervolgingen anders is samengesteld dan de vaste commissies van de Kamer. Het feit dat die commissie slechts zeven leden telt, heeft natuurlijk gevolgen voor de vertegenwoordiging van de kleinere fracties. Waarom kan men het onderzoek van de verzoeken tot machtiging tot vervolging niet aan een vaste commissie toevertrouwen, zoals in de Senaat het geval is?

Andere leden merken op dat het interessant zou zijn de voorzitter van de commissie voor de vervolgingen te horen, om een idee te krijgen van de « jurisprudentie » van die bijzondere commissie.

Nog anderen vinden dat er vooral onduidelijkheid blijft bestaan over de fase van de procedure die voorafgaat aan de verzending van het verzoek tot machtiging tot vervolging naar de bijzondere commissie. Wat doet de voorzitter van de Kamer als hij een verzoek om uitleg ontvangt van de procureur-generaal? Heeft hij zelf een beoordelingsbevoegdheid?

De voorzitter kondigt aan dat zij de griffier van de Kamer op de volgende vergadering van de commissie zal uitnodigen om duidelijkheid te scheppen over die laatste vragen.

Mais, d'autre part, du chef de leur mandat, les parlementaires ne sont pas de « simples » citoyens. Il importe dès lors de trouver un juste milieu. A cet égard, le texte à l'examen constitue un bon point de départ.

Il est peut-être moins ambitieux que certains ne l'auraient souhaité, mais il vaut parfois mieux faire un petit pas prudent qu'un pas de trop.

Un des auteurs reconnaît que le texte à l'examen est le fruit d'un compromis politique plutôt que d'une étude juridico-académique. Cela signifie qu'il se peut en effet qu'il apparaisse au cours de la discussion qu'il y a lieu de préciser et/ou d'affiner un certain nombre de notions. Les auteurs ont toutefois estimé devoir déposer la proposition à l'examen dans sa forme actuelle afin de faire clairement apparaître que les parlementaires ont la volonté d'apporter une solution au problème de l'immunité parlementaire.

B. LE ROLE DE LA CHAMBRE DANS LA PROCEDURE DE LEVEE DE L'IMMUNITE PARLEMENTAIRE

Divers membres formulent des objections qui ne se rapportent pas tant à la proposition de révision de l'article 59 de la Constitution proprement dite, mais plutôt au rôle de la Chambre dans la procédure de levée de l'immunité parlementaire.

L'un d'entre eux demande pourquoi la composition de la commission des poursuites est différente de celle des commissions permanentes de la Chambre. Le fait que cette commission ne compte que sept membres a évidemment des conséquences en ce qui concerne la représentations des plus petits groupes. Pourquoi ne peut-on confier l'examen des demandes d'autorisation de poursuivre à une commission permanente, comme c'est le cas au Sénat?

D'autres membres font observer qu'il serait intéressant d'entendre le président de la Commission des poursuites afin d'avoir une idée de la « jurisprudence » de cette commission spéciale.

D'autres encore estiment qu'une certaine confusion subsiste surtout à propos de la phase de la procédure qui précède le renvoi de la demande d'autorisation de poursuivre à la commission spéciale. Que fait le président de la Chambre lorsqu'il reçoit une demande d'explication du procureur général? Dispose-t-il d'un pouvoir d'appréciation?

La présidente annonce qu'elle invitera le greffier de la Chambre à la prochaine réunion de la commission afin qu'il apporte une réponse à ces dernières questions.

C. BEHANDELING VAN VERZOEKEN OM UITLEG VAN HET PARKET-GENERAAL, GERICHT TOT LEDEN VAN DE KAMER

De griffier van de Kamer legt uit dat het sinds 1913 mogelijk is dat de procureur-generaal, alvorens een officieel verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid van een parlamentslid in te dienen, via de Voorzitter van de Kamer een verzoek om uitleg richt tot het betrokken lid.

Die procedure is steeds gekenmerkt geweest door een grote soepelheid. Het parlamentslid is hoe dan ook nooit verplicht om gevolg te geven aan het verzoek om uitleg, al verwacht men wel dat het lid op zijn minst de Kamervoorzitter op de hoogte brengt van zijn eventuele beslissing om niet te antwoorden.

Ook op het stuk van de antwoordtermijn is men lange tijd zeer soepel geweest. Zelfs al liet het antwoord maanden op zich wachten, dan nog nam de Kamervoorzitter geen initiatief zolang de procureur-generaal niet herinnerde aan zijn onbeantwoord gebleven verzoek.

Onder impuls van de vorige Kamervoorzitter werd het hierboven geschetste systeem in juli 1994 enigszins geformaliseerd.

Enerzijds werd het vertrouwelijke karakter van de hele procedure beklemtoond. Alleen de Kamervoorzitter, de griffier en het betrokken lid zijn op de hoogte van het verzoek om uitleg. Daarbij zij opgemerkt dat de Voorzitter in deze procedure meer is dan een « brievenbus ». Het gebeurt bijvoorbeeld dat een lid de precieze vraag niet goed begrepen heeft of dat hij de aard van de procedure verkeerd inschat. De Voorzitter zal hem daar dan op wijzen.

Anderzijds ziet men er sinds 1994 strikter op toe dat het lid binnen een redelijke termijn antwoordt. In principe beschikt het parlamentslid over één maand om te antwoorden. Heeft hij na verloop van die termijn nog niet geantwoord, dan krijgt hij nog 15 dagen respijt. Beschikt de Kamervoorzitter na 45 dagen nog steeds niet over een antwoord, dan deelt hij aan de procureur-generaal mede dat het Kamerlid niet heeft gereageerd op het verzoek om uitleg.

Hoewel er geen statistieken worden bijgehouden over het aantal verzoeken om uitleg uitgaande van de parketten-generaal, mag dat aantal op 40 à 50 per legislatuur worden geraamd. De meeste verzoeken om uitleg hebben betrekking op verkeersovertredingen.

Na de uitleg van het lid kan het parket hetzij seponeren, hetzij een minnelijke schikking voorstellen, hetzij een formele vraag tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid indienen. Voor complexe dossiers wordt de procedure zelden toegepast. Worden de Kamers ontbonden, dan worden alle onbeantwoord gebleven verzoeken om uitleg naar de respectieve procureurs-generaal teruggestuurd. Bui-

C. INSTRUCTION DES DEMANDES D'EXPLICATION DU PARQUET GENERAL ADRESSEES A DES MEMBRES DE LA CHAMBRE

Le greffier de la Chambre explique que, depuis 1913, le procureur général peut, avant même d'introduire une demande officielle de levée de l'immunité d'un parlementaire, adresser une demande d'explication au membre concerné par l'entremise du président de la Chambre.

Cette procédure a toujours été caractérisée par une grande souplesse. Quoi qu'il en soit, le parlementaire n'est jamais obligé de donner suite à la demande, même s'il est censé informer au moins le président de la Chambre de sa décision éventuelle de ne pas répondre.

Une grande souplesse a également prévalu longtemps en ce qui concerne le délai laissé au membre pour donner sa réponse. Même si celle-ci se faisait attendre plusieurs mois, le président de la Chambre ne prenait aucune initiative tant que le procureur général ne rappelait pas sa demande restée sans réponse.

Le système décrit ci-dessus a été en quelque sorte formalisé, en juillet 1994, à l'instigation de l'ancien président de la Chambre.

On a, d'une part, souligné le caractère confidentiel de toute la procédure, seuls le président de la Chambre, le greffier et le membre concerné étant au courant de la demande d'explication. Il convient de faire observer à cet égard que, dans cette procédure, le président est plus qu'une simple « boîte aux lettres ». Il arrive par exemple qu'un membre ne comprenne pas bien la question ou qu'il se méprenne sur la nature de la procédure. Le président attirera alors son attention sur ce point.

D'autre part, on veille plus strictement, depuis 1994, à ce que le membre réponde dans un délai raisonnable. Le membre dispose en principe d'un mois pour répondre. S'il n'a pas répondu à l'expiration de ce délai, un délai supplémentaire de quinze jours lui est accordé. Si le président de la Chambre n'est toujours pas en possession d'une réponse après quarante-cinq jours, il signale au procureur général que le membre de la Chambre n'a pas réagi à la demande d'explication.

Bien qu'il n'existe aucune statistique sur le nombre de demandes d'explication émanant des parquets généraux, on peut évaluer ce nombre à quarante ou cinquante par législature. La plupart des demandes d'explication ont trait à des infractions au Code de la route.

Après les explications fournies par le membre, le parquet peut ou bien classer l'affaire, ou bien proposer une transaction, ou encore introduire une demande formelle de levée de l'immunité parlementaire. La procédure est rarement appliquée pour les dossiers complexes. En cas de dissolution des Chambres, toutes les demandes d'explication restées sans réponse sont renvoyées aux procureurs généraux. La levée de

ten de zitting hoeft immers niet om de opheffing van de onschendbaarheid te worden verzocht.

Op de vraag van een lid betreffende de kwalificering van het verzoek om uitleg van de procureur-generaal en de invloed ervan op de verjaring van de strafbare feiten, antwoordt de griffier dat voornoemd verzoek zeker geen daad van onderzoek is. Het gaat immers vooraf aan de opheffing van de onschendbaarheid, die een voorwaarde is voor het stellen van daden van onderzoek. Hoewel er naar zijn weten terzake geen jurisprudentie bestaat, lijkt het hem logisch dat dergelijk verzoek de verjaring zou stuiten.

D. NOTA VAN EEN VAN DE AUTEURS TER VERDUIDELIJKING VAN DE BEGRIPPEN GEBRUIKT IN ARTIKEL 59 VAN DE GRONDWET

Een van de auteurs legt de onderstaande nota over, waarin hij heeft gepoogd een aantal begrippen te verduidelijken :

« VERDUIDELIJKING VAN BEGRIPPEN DIE WORDEN GEBRUIKT IN ARTIKEL 59 VAN DE GRONDWET »

1. Aard van de zogenaamde « parlementaire onschendbaarheid »

De parlementaire onschendbaarheid is geen persoonlijk voorrecht, maar strekt ertoe de vrije uitoefening van het parlementair mandaat te waarborgen ⁽¹⁾. Het Parlement moet als instelling worden beschermd.

Artikel 59 van de Grondwet situeert zich in het strafprocesrecht. Het legt een aanvullende, niet in het gemeen recht voorziene voorwaarde op met betrekking tot de ontvankelijkheid van de strafvordering, namelijk de machtiging door de betrokken Kamer ⁽²⁾. Bij gebrek aan opheffing van de onschendbaarheid is de strafvordering onontvankelijk. Elke in strijd met artikel 59 van de Grondwet verrichte daad of opgemaakte akte is van rechtswege nietig. Werd eenzelfde daad van vervolging tegelijkertijd ten opzichte van een parlementslid en een derde gesteld, dan blijft deze daad wat de derde betreft geldig ⁽³⁾.

Tekst van het huidige artikel 59 van de Grondwet

§ 1. Geen lid van een van beide Kamers kan, tijdens de zitting, in strafzaken worden vervolgd of

⁽¹⁾ ALEN, A., *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 164-167 (165).

⁽²⁾ VELU, J., *Droit public*, Brussel, Bruylant, 1986, 493-509 (500).

⁽³⁾ BUYENS, K., « De parlementaire onschendbaarheid in opspraak — Een stand van zaken », *Jura Falconis*, n° 3, 295-332 (303).

l'immunité ne doit en effet pas être demandée en dehors de la session.

Répondant à la question d'une membre relative à la qualification de la demande d'explication du procureur général et de son effet sur la prescription des infractions, le greffier souligne que cette demande ne constitue certainement pas un acte d'instruction. Elle précède en effet la levée de l'immunité, sans laquelle aucun acte d'instruction ne peut avoir lieu. Bien qu'il n'existe, à sa connaissance, aucune jurisprudence en la matière, il lui paraît logique qu'une telle demande interrompe la prescription.

D. NOTE D'UN DES AUTEURS EXPLICITANT LES NOTIONS UTILISEES A L'ARTICLE 59 DE LA CONSTITUTION

Un des auteurs remet la note suivante, dans laquelle il tente d'expliquer un certain nombre de notions :

« EXPLICITATION DES NOTIONS UTILISEES A L'ARTICLE 59 DE LA CONSTITUTION »

1. Nature de l'« immunité parlementaire »

L'immunité parlementaire n'est pas un privilège personnel, mais vise à garantir le libre exercice du mandat parlementaire ⁽¹⁾. Le Parlement doit être protégé en tant qu'institution.

L'article 59 de la Constitution s'inscrit dans le cadre de la procédure pénale. Il impose une condition supplémentaire, non prévue par le droit commun, en ce qui concerne la recevabilité de l'action publique, à savoir l'autorisation donnée par la Chambre concernée ⁽²⁾. A défaut de levée de l'immunité, l'action publique est irrecevable. Tout acte accompli ou établi en violation de l'article 59 de la Constitution est nul de plein droit. Si un même acte de poursuite est accompli simultanément à l'égard d'un parlementaire et d'une tierce personne, cet acte restera valable en ce qui concerne cette dernière ⁽³⁾.

Texte de l'article 59 actuel

§ 1er. Aucun membre de l'une ou de l'autre Chambre ne peut, pendant la durée de la session, être

⁽¹⁾ ALEN, A., *Handboek van het Belgisch Staatsrecht*, Anvers, Kluwer, 1995, 164-167 (165).

⁽²⁾ VELU, J., *Droit public*, Bruxelles, Bruylant, 1986, 493-509 (500).

⁽³⁾ BUYENS, K., « De parlementaire onschendbaarheid in opspraak — Een stand van zaken », *Jura Falconis*, n° 3, 295-332 (303).

aangehouden dan met verlof van de Kamer waarvan hij deel uitmaakt, behalve bij ontdekking op heterdaad.

§ 2. Lijfswang kan, tijdens de zitting, tegen een lid van een van beide Kamers niet worden uitgeoefend dan met zodanig verlof.

§ 3. De hechtenis of de vervolging van een lid van een van beide Kamers wordt tijdens de zitting en voor haar gehele duur geschorst indien de Kamer het vordert.

Tekst van het voorgestelde nieuwe artikel 59 van de Grondwet (Gedr. St., Kamer n° 492 / 1, 1995-1996)

§ 1. Behalve bij ontdekking op hederdaad kan geen lid van een van beide Kamers, tijdens de zitting, in strafzaken worden vervolgd of aangehouden dan met verlof van de Kamer waarvan hij deel uitmaakt.

§ 2. Voornoemd verlof is niet vereist voor de onderzaking en de confrontatie met getuigen. Die daden mogen de vrije uitoefening van het mandaat evenwel niet hinderen.

§ 3. De hechtenis of de vervolging van een lid van een van beide Kamers wordt tijdens de zitting en voor haar gehele duur geschorst indien de Kamer waarvan hij deel uitmaakt het vordert.

2. Verduidelijking van de gebruikte begrippen

2.1. « Ontdekking op heterdaad »

Artikel 59 van de Grondwet formuleert een belangrijke uitzondering op het principe van de parlementaire onschendbaarheid : wordt het parlementslid op heterdaad betrapt, dan kan hij zonder machtiging van de betrokken Kamer worden aangehouden en vervolgd.

De rechtspraak ⁽¹⁾ en de circulaire van minister van Justitie J. Gol van 1988 hebben het begrip « ontdekking op heterdaad » duidelijk gedefinieerd.

De reden voor deze uitzondering ligt voor de hand. Het gerecht moet onverwijld kunnen optreden om te voorkomen dat bewijsgronden verloren zouden gaan. Bovendien valt in deze hypothese nauwelijks te vrezen voor politiek geïnspireerde vervolgingen.

Komt echter de materiële goede werking van de betrokken Kamer te zeer in het gedrang, dan kan zij haar toevlucht nemen tot artikel 59, derde lid, van de Grondwet en de schorsing van de vervolging of de hechtenis vorderen. De Wetgevende Kamers behouden zo het laatste woord.

De uitzondering van heterdaad slaat op alle op heterdaad betrapte misdrijven, dus zowel op misdaden, wanbedrijven als overtredingen. Deze uitzondering vindt echter veelal toepassing op het vlak van verkeersmisdrijven.

⁽¹⁾ BUYENS, K., l.c., 300-301.

poursuivi ni arrêté en matière de répression, qu'avec l'autorisation de la Chambre dont il fait partie, sauf le cas de flagrant délit.

§ 2. Aucune contrainte par corps ne peut être exercée contre un membre de l'une ou de l'autre Chambre durant la session, qu'avec la même autorisation.

§ 3. La détention ou la poursuite d'un membre de l'une ou de l'autre Chambre est suspendue pendant la session et pour toute sa durée, si la Chambre le requiert.

Texte du nouvel article 59 proposé (Doc. n° 492 / 1, 1995-1996)

§ 1er. Sauf le cas de flagrant délit, aucun membre de l'une ou de l'autre Chambre ne peut, pendant la durée de la session, être poursuivi ni arrêté en matière de répression qu'avec l'autorisation de la Chambre dont il fait partie.

§ 2. Cette autorisation n'est pas requise pour les interrogatoires et les confrontations avec des témoins. Ces actes ne peuvent toutefois pas entraver le libre exercice du mandat.

§ 3. La détention ou la poursuite d'un membre de l'une ou de l'autre Chambre est suspendue pendant la session et pour toute sa durée, si la Chambre le requiert.

2. Précisions concernant les notions utilisées

2.1. « Flagrant délit »

L'article 59 de la Constitution prévoit une importante exception au principe de l'immunité parlementaire : s'il est pris en flagrant délit, le parlementaire peut être arrêté et poursuivi sans l'autorisation de la Chambre dont il fait partie.

La jurisprudence ⁽¹⁾ et la circulaire de 1988 du ministre de la Justice J. Gol ont défini clairement la notion de « flagrant délit ».

La raison d'être de cette exception est évidente. La justice doit pouvoir intervenir sans délai, afin d'éviter que des éléments de preuve se perdent. Des poursuites inspirées par des motifs politiques ne sont en outre guère à craindre en pareille hypothèse.

Si, toutefois, le bon fonctionnement matériel de la Chambre concernée est manifestement compromis, celle-ci peut invoquer l'article 59, alinéa 3, de la Constitution et requérir la suspension des poursuites ou de la détention. Les Chambres législatives ont donc ainsi le dernier mot.

L'exception du flagrant délit concerne toutes les infractions relevant du flagrant délit, c'est-à-dire tant les crimes et les délits que les infractions. Cette exception s'applique toutefois généralement aux infractions au Code de la route.

⁽¹⁾ BUYENS, K., l.c., 300-301.

De uitzondering van de ontdekking op heterdaad geldt zowel voor de aanhouding als voor de vervolging zelf. Na aanhouding bij betrapping op heterdaad is er geen toestemming van de betrokken Kamer vereist om de vervolging verder te zetten.

In twijfelgevallen doet het openbaar ministerie er goed aan opheffing van de onschendbaarheid te vorderen om later niet met de eventuele onontvankelijkheid van de strafvordering te worden geconfronteerd.

De uitzondering van heterdaad wordt strikt geïnterpreteerd. Ze dekt enkel de gevallen voorzien in artikel 41, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering: « Het misdrijf terwijl het gepleegd wordt of terstond nadat het gepleegd is ». Zij dekt niet de twee hypothesen omschreven in het tweede lid van artikel 41 van het Wetboek van Strafvordering: « Als ontdekking op heterdaad wordt ook beschouwd ... ».

De loutere ontdekking op heterdaad volstaat niet. Het komt erop aan dat de verschillende daden van onderzoek en vervolging zonder onderbreking worden gesteld. Een tijdsbestek van 24 uur tussen het plegen van het misdrijf en de in verdenkingstelling wordt als absoluut maximum beschouwd ⁽¹⁾.

2.2. « Tijdens de zitting »

De Grondwet stelt uitdrukkelijk dat parlementsleden slechts tijdens de zitting de parlementaire onschendbaarheid genieten. Enkel dan kan immers de materiële goede werking van de Wetgevende Kamers in het gedrang komen.

Het begrip « zitting » verwijst naar het jaarlijkse tijdperk waarin een Kamer haar vergaderingen houdt.

Artikel 44 van de Grondwet bepaalt dat de Kamers ieder jaar de tweede dinsdag van oktober van rechtswege bijeenkomen. De Kamers moeten ieder jaar minstens veertig dagen in zitting blijven. De Koning, die ook het recht heeft de Kamers in buitengewone zitting bijeen te roepen, sluit de zitting.

In de praktijk duurt de gewone zitting nagenoeg het hele jaar door omdat zij pas enkele dagen vóór de opening van de volgende gewone zitting door de Koning wordt gesloten ⁽²⁾. De facto overspant de onschendbaarheid dan ook de hele legislatuur, slechts onderbroken door één of twee dagen tussen de verschillende zittingen en maximum twee maanden tussen de verschillende legislatures (artikel 46, vijfde lid, van de Grondwet) ⁽³⁾.

In deze tussenperiodes kan het gerecht dan wel tot actie overgaan, maar door het schorsingsrecht van artikel 59, derde lid, van de Grondwet zijn de Kamers in staat het gerechtelijk onderzoek stelselmatig onmogelijk te maken.

L'exception du flagrant délit vaut tant pour l'arrestation que pour les poursuites mêmes. En cas d'arrestation faisant suite à un flagrant délit, l'autorisation de la Chambre concernée n'est pas requise pour engager les poursuites.

En cas de doute, il est préférable que le ministère public requière la levée de l'immunité, afin de ne pas être confronté ultérieurement à une éventuelle irrecevabilité de l'action criminelle.

L'exception du flagrant délit est interprétée de manière stricte. Elle ne porte que sur les cas prévus à l'article 41, alinéa 1er, du Code d'instruction criminelle, c'est-à-dire : « Le délit qui se commet actuellement, ou qui vient de se commettre ». Elle ne concerne pas les deux hypothèses prévues à l'alinéa 2 de l'article 41 du Code d'instruction criminelle : « Sera aussi réputé flagrant délit, ... ».

Le simple flagrant délit ne suffit pas. Il faut que les différents actes d'instruction et de poursuite soient accomplis sans interruption. Un délai de 24 heures entre la commission de l'infraction et l'inculpation est considéré comme un maximum absolu ⁽¹⁾.

2.2. « Pendant la durée de la session »

La Constitution dispose expressément que les parlementaires ne jouissent de l'immunité que pendant la durée de la session. Ce n'est en effet que pendant cette période que le bon fonctionnement des Chambres législatives risque d'être compromis.

La notion de « session » renvoie à la période de l'année au cours de laquelle une Chambre se réunit.

L'article 44 de la Constitution dispose que les Chambres se réunissent de plein droit, chaque année, le deuxième mardi d'octobre. Les Chambres doivent rester réunies chaque année au moins quarante jours. Le Roi, qui a également le droit de convoquer extraordinairement les Chambres, prononce la clôture de la session.

Dans la pratique, la session ordinaire dure presque toute l'année, parce qu'elle n'est clôturée par le Roi que quelques jours avant l'ouverture de la session suivante ⁽²⁾. L'immunité couvre dès lors de facto toute la durée de la législature, ne connaissant d'exception que pendant le jour ou les deux jours qui séparent les différentes sessions et pendant la période de deux mois au maximum, qui sépare les différentes législatures (article 46, alinéa 5, de la Constitution) ⁽³⁾.

Pendant ces intervalles, la justice peut donc effectivement agir, mais le droit de suspension prévu par l'article 59, alinéa 3, de la Constitution permet aux Chambres de bloquer systématiquement l'instruction judiciaire.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., « De parlementaire immuniteit », R.W., 1955, 58 en VELU, J., o. c., blz. 507.

⁽²⁾ ALEN, A., o.c., 161.

⁽³⁾ BUYENS, K., l.c., 307.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., *De parlementaire immuniteit*, R.W., 1955, 58 et VELU, J., o. c., p. 507.

⁽²⁾ ALEN, A., o.c., 161.

⁽³⁾ BUYENS, K., l.c., 307.

Een parlamentslid geniet de parlementaire onschendbaarheid zodra het is verkozen, zelfs vóór de eedaflegging, op voorwaarde dat de zitting een aanvang heeft genomen ⁽¹⁾.

2.3. « In strafzaken »

Met de woorden « in strafzaken » worden zowel overtredingen, wanbedrijven als misdaden bedoeld ⁽²⁾.

2.4. « Vervolgd of aangehouden »

De parlementaire onschendbaarheid belet elke strafrechtelijke vervolging en aanhouding ten aanzien van een parlamentslid.

Het instellen van een burgerlijke vordering wordt door artikel 59 van de Grondwet niet verhinderd. Zo kan het parlamentslid ook als burgerrechtelijk aansprakelijke partij voor de strafrechter worden gedagvaard, zelfs op vordering van het openbaar ministerie ⁽³⁾.

2.4.1. « Daden van vervolging »

Het woord « vervolgd » in artikel 59 van de Grondwet heeft een minder ruime betekenis dan in artikel 58 van de Grondwet (de zogenaamde « parlementaire onverantwoordelijkheid » of « freedom of speech »). De toepassing van artikel 59 van de Grondwet veronderstelt het bestaan van een misdrijf of althans van aanwijzingen van een misdrijf ⁽⁴⁾.

Van « vervolging » in de zin van artikel 59 van de Grondwet spreekt men zodra de publieke vordering tegen het parlamentslid wordt uitgeoefend,

— hetzij door het parket (via een vordering tot onderzoek, via een vordering tot het uitvoeren van een aanhoudings- of een huiszoekingsbevel, of via een rechtstreekse dagvaarding voor het vonnisgerecht);

— hetzij door de burgerlijke partij (via een burgerlijke-partijstelling of via een rechtstreekse dagvaarding door de benadeelde) ⁽⁵⁾.

Artikel 59 van de Grondwet sluit echter niet elk optreden van het parket uit met betrekking tot het parlamentslid.

Zo is de opheffing van de onschendbaarheid niet vereist voor het verrichten van een eenvoudig opsporingsonderzoek door het parket, voor het verrichten van een deskundigenonderzoek of voor de procedure van artikel 216bis van het wetboek van strafvordering (verval van de strafvordering tegen betaling van

Un parlementaire jouit de l'immunité dès son élection, même avant sa prestation de serment, à condition que la session ait débuté ⁽¹⁾.

2.3. « En matière de répression »

Les termes « en matière de répression » visent tant les contraventions que les délits et les crimes ⁽²⁾.

2.4. « Poursuivi ni arrêté »

L'immunité parlementaire empêche toute poursuite pénale à l'encontre d'un parlementaire ainsi que son arrestation.

L'article 59 de la Constitution n'empêche pas l'exercice d'une action au civil. C'est ainsi que le parlementaire peut également être cité devant la juridiction répressive comme partie civilement responsable, même sur réquisition du ministère public ⁽³⁾.

2.4.1. « Actes de poursuite »

Le mot « poursuivi » a, à l'article 59 de la Constitution, une signification moins large qu'à l'article 58 de la Constitution (concernant l'« irresponsabilité parlementaire » ou « freedom of speech »). L'application de l'article 59 de la Constitution suppose l'existence d'une infraction ou, à tout le moins, d'indices d'une infraction ⁽⁴⁾.

Il y a « poursuite », au sens de l'article 59 de la Constitution, lorsque l'action publique est exercée contre un membre du Parlement

— soit par le parquet (par le biais d'un réquisitoire tendant à l'ouverture d'une instruction ou à la délivrance d'un mandat d'arrêt ou d'un mandat de perquisition, ou par citation directe devant la juridiction de jugement);

— soit par la partie civile (par constitution de partie civile ou par citation directe par le préjudicié) ⁽⁵⁾.

L'article 59 de la Constitution n'exclut toutefois pas toute intervention du parquet à l'égard du parlementaire.

Ainsi, la levée de l'immunité n'est pas requise pour que le parquet puisse procéder à une simple information, pour effectuer une expertise ou pour l'application de la procédure prévue à l'article 216bis du Code d'instruction criminelle (extinction de l'action publique moyennant le paiement d'une somme d'argent,

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 56; VELU, J., o.c., 501 en WIGNY, P., o.c., 485.

⁽²⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 56.

⁽³⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 60.

⁽⁴⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57.

⁽⁵⁾ BUYENS, K., l.c., 311; HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57 en VANDENWYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht*, Deel 2, Antwerpen, MAKLU, 1994, 482-485.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 56; VELU, J., o.c., 501 et WIGNY, P., o.c., 485.

⁽²⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 56.

⁽³⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 60.

⁽⁴⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57.

⁽⁵⁾ BUYENS, K., l.c., 311; HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57, et VANDENWYNGAERT, C., *Strafrecht en strafprocesrecht*, Deel 2, Antwerpen, MAKLU, 1994, 482-485.

een geldsom, de zogenaamde « minnelijke schikking »⁽¹⁾.

Het openbaar ministerie mag met andere woorden overgaan tot het inwinnen van informatie met het oog op de stoffelijke vaststellingen nopens het misdrijf of op de bepaling van de omstandigheden waaronder het misdrijf werd gepleegd of tot het afnemen van getuigenissen of het inwinnen van andere soortgelijke bestanddelen van bewijs.

Dit recht van het openbaar ministerie volgt duidelijk uit het feit dat de in artikel 59 van de Grondwet veronderstelde aanvraag om machtiging noodzakelijk door bestanddelen van bewijs of althans door aanwijzingen van een misdrijf moet gestaafd zijn. Dergelijke aanvraag moet zelfs van de ingewonnen inlichtingen en, in voorkomend geval, van de stukken tot staving ervan vergezeld zijn⁽²⁾.

Tot op heden is elke ondervraging van een parlements lid in verband met een feit waarvan hij wordt verdacht door het parket, een onderzoeksrechter of een politieautoriteit, zelfs met zijn toestemming, verboden. Wel kan een parlements lid zelf, zonder opheffing van de onschendbaarheid, een magistraat verzoeken akte te nemen van een verklaring die hij wenst af te leggen⁽³⁾.

Ook elke confrontatie met getuigen is verboden, net zoals een huiszoeking, een inbeslagneming of het af luisteren van telefoongesprekken.

2.4.2. « Ondervraging » — « Confrontatie met getuigen »

Het voorliggende voorstel bepaalt dat voortaan twee specifieke daden van onderzoek, namelijk de ondervraging en de confrontatie met getuigen, mogelijk moeten zijn zonder een voorafgaandelijke machtiging daartoe van de betrokken Kamer.

Deze daden mogen echter de vrije uitoefening van het mandaat niet hinderen.

2.4.3. « De vrije uitoefening van het mandaat »

De vrije uitoefening van het parlementair mandaat omvat in ieder geval alle taken die het lid moet verrichten, zowel in de plenaire zittingen als in de commissies, de officiële missies die hij in opdracht van de Kamer vervult en de deelneming aan vergaderingen van organen van de Kamer (college van quaestoren, bureau, conferentie van voorzitters, fractievergaderingen).

2.4.4. « Aangehouden »

Het woord « aangehouden » in artikel 59, eerste lid, van de Grondwet slaat enkel op de gerechtelijke aanhouding of de aanhouding in strafzaken, waaronder

soit la procédure connue sous le nom de « transaction »⁽¹⁾.

En d'autres termes, le ministère public peut recourir à une information en vue de procéder à des constatations matérielles relatives à l'infraction ou de déterminer les circonstances dans lesquelles l'infraction a été commise, ou encore afin de recueillir des témoignages ou de réunir d'autres éléments de preuve analogues.

Ce droit du ministère public résulte clairement de ce que la demande d'autorisation, que suppose l'article 59 de la Constitution, doit nécessairement être fondée sur des éléments de preuve ou, du moins, sur des indices d'une infraction. Cette demande doit même être accompagnée des renseignements recueillis et, le cas échéant, des pièces justificatives⁽²⁾.

Jusqu'à présent, tout interrogatoire d'un membre du Parlement par le parquet, un juge d'instruction ou une autorité de police au sujet d'un fait qu'il est soupçonné avoir commis est interdit, même s'il y consent. Un parlementaire peut toutefois demander lui-même à un magistrat de prendre acte d'une déclaration qu'il souhaite faire, sans levée de son immunité⁽³⁾.

Les confrontations avec des témoins, ainsi que les perquisitions, les saisies ou les écoutes téléphoniques, sont également interdites.

2.4.2. « Interrogatoire » — « Confrontation avec des témoins »

La proposition à l'examen prévoit que deux actes spécifiques d'instruction, à savoir l'interrogatoire et la confrontation avec des témoins, doivent pouvoir être accomplis sans autorisation préalable de la Chambre concernée.

Ces actes ne peuvent cependant pas entraver le libre exercice du mandat.

2.4.3. « Le libre exercice du mandat »

Le libre exercice du mandat parlementaire implique en tout état de cause l'accomplissement de toutes les missions que doit remplir le membre, tant en séance plénière qu'en commission, et de toutes les missions officielles dont il est chargé par la Chambre, ainsi que la participation aux réunions d'organes de la Chambre (collège des questeurs, bureau, conférence des présidents, réunions des groupes politiques).

2.4.4. « Arrêté »

Le terme « arrêté » utilisé à l'article 59, alinéa 1er, de la Constitution porte uniquement sur l'arrestation judiciaire ou l'arrestation en matière répressive, ce

⁽¹⁾ BUYENS, K., l.c., 311; HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57 et VANDENWYNGAERT, C., o.c., 483.

⁽²⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57.

⁽³⁾ VELU, J., o.c., 502.

⁽¹⁾ BUYENS, K., l.c., 311; HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57 et VANDENWYNGAERT, C., o.c., 483.

⁽²⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 57.

⁽³⁾ VELU, J., o.c., 502.

zowel de aanhouding in uitvoering van een vonnis of arrest als deze van voorlopige aard wordt verstaan ⁽¹⁾. Hiermee wordt niet bedoeld de administratieve aanhouding, die door de politie kan worden getroffen in de uitoefening van haar preventieve opdrachten en in het kader van de ordehandhaving ⁽²⁾ (maximum 12 u — cf. artikel 31 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt).

2.5. « Hechtenis of vervolging »

Het woord « hechtenis » in artikel 59, derde lid, van de Grondwet heeft een ruimere draagwijdte dan het woord « aangehouden » in artikel 59, eerste lid, van de Grondwet. Het betreft elke vrijheidsberoving, zonder onderscheid, inzonderheid de aanhouding op strafvervolging, de administratieve aanhouding en de lijfswang ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

Het begrip « vervolging » in artikel 59, derde lid, van de Grondwet heeft dezelfde betekenis als in artikel 59, eerste lid, van de Grondwet.

*
* *

E. BESPREKING VAN DE NOTA « VERDUIDELIJKING VAN DE BEGRIPPEN GEBRUIKT IN ARTIKEL 59 VAN DE GRONDWET »

Cf. 2.1. « Ontdekking op heterdaad »

De Eerste Minister merkt op dat de in de nota geformuleerde stelling, luidens welke de Kamer zelfs na een betrapping op heterdaad op grond van artikel 59, derde lid, van de Grondwet de schorsing van de vervolging of de hechtenis kan vorderen, niet meer is dan de bevestiging van de bestaande toestand.

De voorzitter merkt op dat in de nota te lezen staat dat de uitzondering van heterdaad « veelal toepassing (vindt) op het vlak van verkeersmisdrijven ». Dat is ongetwijfeld juist. Sommige leden lijken daaruit echter de omgekeerde conclusie te trekken, met name dat het niet nodig zou zijn om in een apart regime te voorzien voor de overtredingen, omdat het in het merendeel van de gevallen toch om verkeers-overtredingen gaat die meestal onder het begrip « ontdekking op heterdaad » vallen.

Uit bovenstaande uiteenzetting van de Griffier van de Kamer (zie hoofdstuk C, blz. 10) is nochtans

⁽¹⁾ ENGELS, P., « Parlementaire onschendbaarheid », IUS, 1979, 65-87.

⁽²⁾ BUYENS, K., l.c., 312; HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 61.

⁽³⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 61

⁽⁴⁾ Door de wet van 31 januari 1980 houdende goedkeuring van de Benelux-overeenkomst werd de wet van 27 juli 1871 inzake lijfswang opgeheven.

qui englobe à la fois l'arrestation effectuée en exécution d'un jugement ou d'un arrêt et l'arrestation à caractère préventif ⁽¹⁾. Il ne porte pas sur l'arrestation administrative, à laquelle la police peut procéder dans l'exercice de ses missions préventives et dans le cadre du maintien de l'ordre ⁽²⁾ (maximum 12 h, cf. article 31 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police).

2.5. « La détention ou la poursuite »

Le terme « détention » utilisé à l'article 59, alinéa 3, de la Constitution a une portée plus large que le terme « arrêté » utilisé à l'article 59, alinéa 1er. Il désigne toute forme de privation de liberté, sans distinction aucune, notamment l'arrestation résultant de poursuites pénales, l'arrestation administrative et la contrainte par corps ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

Le terme « poursuite » utilisé à l'article 59, alinéa 3, de la Constitution a la même portée que le terme « poursuivi » utilisé à l'article 59, alinéa 1er, de la Constitution (voir ci-avant).

*
* *

E. DISCUSSION DE LA NOTE « EXPLICATION DES NOTIONS UTILISEES A L'ARTICLE 59 DE LA CONSTITUTION »

Cf. 2.1. « Flagrant délit »

Le premier ministre fait observer que la thèse soutenue dans la note, selon laquelle la Chambre peut, même en cas de flagrant délit, invoquer l'article 59, alinéa 3, de la Constitution et requérir la suspension des poursuites ou de la détention, n'est que la confirmation de la situation existante.

La présidente fait observer que la note précise que l'exception du flagrant délit s'applique toutefois généralement aux infractions au Code de la route, ce qui est incontestablement exact. Certains membres semblent toutefois en tirer la conclusion inverse, c'est-à-dire qu'il ne serait plus nécessaire d'instaurer un régime particulier pour les contraventions, puisque dans la plupart des cas, il s'agit de toute manière d'infractions au Code de la route qui relèvent généralement du « flagrant délit ».

Il est cependant ressorti de l'exposé du greffier de la Chambre (voir chapitre C, p. 10) figurant ci-des-

⁽¹⁾ ENGELS, P., « Parlementaire onschendbaarheid », IUS, 1979, 65-87.

⁽²⁾ BUYENS, K., l.c., 312; HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 61.

⁽³⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R., l.c., 61.

⁽⁴⁾ La loi du 31 janvier 1980 portant approbation de la Convention Benelux a abrogé la loi du 27 juillet 1971 sur la contrainte par corps.

gebleken dat er onder de aan de Kamervoorzitter overgezonden dossiers een groot aantal zijn welke precies betrekking hebben op verkeersovertredingen. Dat zijn dan toch verkeersovertredingen zonder ontdekking op heterdaad, anders zou het parket niet bij de Kamer hoeven aan te kloppen ...

Diverse leden sluiten zich bij die vaststelling aan en putten er een argument uit om te pleiten voor een uitzonderingsregeling voor de overtredingen, zoals die hierboven reeds werd bepleit door een van de auteurs.

Een van de auteurs is van oordeel dat de parlementsleden er alle belang bij hebben dat de parlementaire onschendbaarheid niet langer zou gelden voor verkeersovertredingen.

Een ander lid voegt eraan toe dat artikel 59 van de Grondwet de bescherming van het Parlement als instelling beoogt. Hij ziet niet in hoe de niet-bestrafing van een verkeersovertreding gepleegd door een parlements lid tot die bescherming kan bijdragen.

Een volgende interveniënt brengt het probleem ter sprake van de voortdurende misdrijven. Stel bijvoorbeeld dat je als parlements lid enkele weken lang onderdak verleent aan een persoon die illegaal in België verblijft : kan de politie dan je woning binnendringen zonder voorafgaande opheffing van je parlementaire onschendbaarheid, louter en alleen op grond van het feit dat die illegale verblijfhouder nog in je woning woont en het misdrijf dus « op heterdaad » wordt vastgesteld ?

Sommige leden zijn van oordeel dat zulks inderdaad kan. Zij wijzen erop dat de politie, wanneer ze een pistoolschot hoort dat vanuit een huis lijkt te komen, ook een uitzondering mag maken op de algemene regel luidens welke zij een huis maar mag binnendringen indien zij in het bezit is van een huiszoekingsbevel.

Een lid merkt op dat de uitzondering die de grondwetgever heeft gemaakt voor het geval van ontdekking op heterdaad, destijds is ingegeven door de zorg om het verloren gaan van bewijsmiddelen te voorkomen. Bij een voortdurend misdrijf is dat risico volgens het lid echter veel minder groot.

Een ander lid wijst erop dat recentelijk de opheffing werd gevraagd van de onschendbaarheid van een parlements lid dat zich zou hebben schuldig gemaakt aan een overtreding van stedenbouwkundige voorschriften. Dergelijke overtreding is het klassieke voorbeeld van een voortdurend misdrijf. Nochtans heeft het parket-generaal niet geoordeeld dat het om een geval van betrapping op heterdaad ging en werd wel degelijk het verlot van de Kamer gevraagd om de betrokkene te vervolgen ... (Stuk Kamer, n° 189/1-95/96).

sus qu'un grand nombre des dossiers transmis au président de la Chambre concernent précisément des infractions au Code de la route. Or, il ne s'agit pas, en l'occurrence, de flagrants délits, sinon le parquet ne devrait pas saisir la Chambre ...

Plusieurs membres souscrivent à ce constat et en tirent argument pour plaider, tout comme un des auteurs, pour l'instauration d'un régime d'exception pour les contraventions.

Un des auteurs estime que les parlementaires ont tout intérêt à ce que l'immunité parlementaire ne s'applique plus aux infractions au Code de la route.

Un autre membre ajoute que l'article 59 de la Constitution vise à protéger le parlement en tant qu'institution. Il ne voit pas en quoi la non-répression d'une infraction au Code de la route commise par un parlementaire pourrait contribuer à assurer cette protection.

Un autre intervenant soulève le problème des infractions continues. Supposons, par exemple, qu'un parlementaire héberge une personne séjournant illégalement en Belgique : dans ce cas, la police peut-elle pénétrer dans l'habitation de ce parlementaire sans que son immunité parlementaire ait été levée au préalable pour le seul motif que cette personne en séjour illégal habite toujours chez ce parlementaire et qu'il y a donc flagrant délit ?

Certains membres estiment que oui. Ils font observer que si elle entend tirer un coup de pistolet paraissant provenir d'une habitation, la police peut aussi faire une exception à la règle générale selon laquelle elle ne peut pénétrer dans une habitation que si elle est en possession d'un mandat de perquisition.

Un membre fait observer que l'exception prévue par le constituant pour le cas de flagrant délit trouvait à l'époque son origine dans le souci de prévenir que des moyens de preuve ne se perdent. Le membre estime toutefois que ce risque est nettement moindre dans le cas d'une infraction continue.

Un autre membre fait observer qu'une demande de levée de l'immunité parlementaire d'un député a récemment été motivée par une infraction aux prescriptions urbanistiques. Il s'agit là d'un exemple classique d'infraction continue. Le parquet général n'a toutefois pas estimé qu'il s'agissait d'un cas de flagrant délit et il a donc demandé à la Chambre l'autorisation de poursuivre l'intéressé ... (Doc. Chambre, n° 189/1-95/96).

Een lid merkt op dat voortdurende misdrijven volgens J. Constant ⁽¹⁾ precies misdrijven zijn « (...) qui mettent le coupable dans un état permanent de flagrant délit (...) ».

De begripsverwarring vloeit volgens hem voort uit het feit dat Hayoit de Termicourt in zijn veelgeprezen mercuriale niet de « gemeenrechtelijke » definitie van « heterdaad » hanteert.

Opdat er sprake zou zijn van betrapping op heterdaad van een parlamentslid, moeten volgens Hayoit de Termicourt een aantal voorwaarden vervuld zijn :

« 1) het feit wordt door een getuige gezien of gehoord, ofwel nog door een agent der gerechtelijke politie onmiddellijk vastgesteld;

2) de getuige geeft dadelijk bericht ervan, hetzij mondeling, hetzij door een bijzonder boodschapper, aan het Parket, aan de Rijkswacht of aan de politie, ofwel nog het Parket wordt op dezelfde wijze door de verbalisant op de hoogte gebracht van het misdrijf;

3) zodra het Parket aldus verwittigd is, vordert het een onderzoek tegen het parlamentslid of stelt het zelf de vordering in;

4) de gevorderde onderzoeksrechter maakt terstond een aanvang met het onderzoek.

Hoofdzaak is dat dit alles ononderbroken geschiedt, dat wil zeggen dat de tussen al die verrichtingen verlopen tijd slechts de materieel noodzakelijke is om ze mogelijk te maken.

Men ziet derhalve in dat in België, gelet op de uitgebreide verbindingsmogelijkheden, het tijdsbestek van vierentwintig uren tussen het plegen van het misdrijf en de in verdenkingstelling, niet alleen een maximum uitmaakt, doch zelfs zeer zelden geheel kan verstrijken. » ⁽²⁾

Voor Hayoit de Termicourt was het begrip « heterdaad » dus vooral van belang met het oog op het bewaren van bewijsmateriaal. In het geval van een voortdurend misdrijf is het risico dat het bewijsmateriaal teloor gaat minder groot, aldus het lid. Daarom is het ook logisch dat het parket-generaal bij vervolging van voortdurende misdrijven de opheffing van de onschendbaarheid vraagt, veeleer dan zich te beroepen op de « ontdekking op heterdaad ».

De commissie onderschrijft deze interpretatie.

Cf. 2.2. « Tijdens de zitting »

De Eerste Minister herinnert eraan dat het juist is dat de vervolging ingesteld buiten de zitting, tijdens de zitting kan worden voortgezet zonder dat daarvoor het verlof van de Kamer vereist is. Voor het aanhouden van een lid blijft echter alleszins de machtiging van de Kamer vereist.

Un membre fait observer que, selon J. Constant ⁽¹⁾, les infractions continues sont précisément des infractions « (...) qui mettent le coupable dans un état permanent de flagrant délit (...) ».

La confusion provient, selon lui, du fait que, dans sa célèbre mercuriale, Hayoit de Termicourt ne donne pas au « flagrant délit » la définition qu'en donne le « droit commun ».

Hayoit de Termicourt estime que, pour qu'une infraction commise par un membre du parlement constitue un cas de flagrant délit, les conditions suivantes doivent être remplies :

« 1) le fait est vu ou entendu par un témoin ou constaté immédiatement par un agent de police judiciaire;

2) le témoin en avertit sur le champ le parquet, la gendarmerie ou la police, soit oralement, soit par porteur spécial, ou bien le parquet est, de la même manière, informé de l'infraction par le verbalisant;

3) dès que le parquet est ainsi averti, il requiert une instruction contre le membre du parlement ou exerce lui-même les poursuites;

4) le juge d'instruction requis ouvre aussitôt son instruction.

Il est essentiel que tout ceci s'exécute sans interruption, c'est-à-dire que le temps qui s'écoule entre ces différents actes ne soit que le temps matériellement nécessaire pour en permettre l'accomplissement.

Dès lors s'impose la conclusion qu'en Belgique, en raison du développement des moyens de communication, le délai de vingt-quatre heures entre la perpétration de l'infraction et la mise en prévention non seulement doit être considéré comme un maximum, mais ne pourra même que très rarement s'écouler entièrement. » ⁽²⁾

Pour Hayoit de Termicourt, la notion de « flagrant délit » était donc surtout importante en vue de préserver des moyens de preuve. Le membre estime que, dans le cas d'une infraction continue, le risque est moindre que les moyens de preuve se perdent. Il est dès lors logique que le parquet général demande la levée de l'immunité plutôt que d'invoquer le « flagrant délit » dans le cas de poursuites d'infraction continues.

La commission se rallie à cette interprétation.

Cf. 2.2. « Pendant la durée de la session »

Le premier ministre rappelle qu'il est exact que les poursuites engagées en dehors de la session peuvent être poursuivies pendant la durée de la session sans que l'autorisation de la Chambre soit requise à cet effet. L'autorisation de la Chambre reste toutefois requise en tout état de cause pour l'arrestation d'un membre.

⁽¹⁾ CONSTANT, J., *Traité élémentaire de droit pénal*, Liège, Impr. Nat., 1965, p. 164.

⁽²⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., 58

⁽¹⁾ CONSTANT, J., *Traité élémentaire de droit pénal*, Liège, Impr. Nat., 1965, p. 164.

⁽²⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., 58

Cf. 2.4. « Vervolgd of aangehouden »

De voorzitter merkt op dat de terminologie van het eerste lid van het voorgestelde artikel 59 van de Grondwet (« vervolgd of aangehouden ») verschilt van die in het derde lid (« hechtenis of vervolging »).

Een lid merkt op dat het eerste lid van het voorgestelde artikel handelt over een voorafgaande opheffing van de onschendbaarheid, terwijl het derde lid slaat op de schorsing van een hechtenis of vervolging die een aanvang heeft genomen zonder voorafgaand verlov van de Kamer (bijvoorbeeld omdat de vervolging is ingesteld buiten de zitting of omdat een misdrijf op heterdaad is vastgesteld).

De Eerste Minister voegt eraan toe dat aan het woord « hechtenis » in het derde lid de ruimst mogelijke interpretatie moet worden gegeven. Het omvat dus elke vorm van aanhouding inclusief de administratieve aanhouding (dit in tegenstelling tot het woord « aanhouding » in het eerste lid).

Cf. 2.4.1. « Daden van vervolging »

Daden van vervolging — daden van opsporingsonderzoek — daden van gerechtelijk onderzoek

Een lid is het op dit punt niet volledig eens met de inhoud van de nota. De nota stelt immers dat slechts sprake kan zijn van « daden van vervolging » zodra de strafvordering tegen het parlementslid wordt uitgeoefend.

Uit de tekst van de mercuriale van gewezen procureur-generaal Hayoit de Termicourt ⁽¹⁾ blijkt echter dat ook voor het stellen van bepaalde daden van opsporingsonderzoek (« actes d'information ») het verlov van de Kamer vereist is.

In het gemeenrecht worden volgens het lid als daden van opsporingsonderzoek beschouwd, die welke worden gesteld onder het gezag van het parket, bijvoorbeeld een huiszoeking met toestemming van de betrokkene, een ondervraging zonder dat de betrokkene onder ede staat enz. Voor daden van (gerechtelijk) onderzoek, daarentegen, is een bevel van een onderzoeksrechter vereist, wat impliceert dat de strafvordering wordt uitgeoefend.

De auteur van de nota grijpt blijkbaar terug naar voornoemd gemeenrechtelijk onderscheid, wat zou impliceren dat alle daden van opsporingsonderzoek kunnen worden gesteld zonder verlov van de Kamer.

Nochtans is dat volgens de geldende rechtsleer niet juist. Hayoit de Termicourt laat daarover geen twijfel bestaan :

« Wordt ook als vervolgd beschouwd het parlementslid dat, zelfs met zijn toestemming, het voorwerp is van een ondervraging, hetzij door het Openbaar Ministerie, hetzij door de onderzoeksrechter, of

Cf. 2.4. « Poursuivi ni arrêté »

La présidente fait observer que la terminologie utilisée à l'alinéa 1er de l'article 59 proposé de la Constitution (« poursuivi ni arrêté ») est différente de celle utilisée à l'alinéa 3 (« détention ou poursuite »).

Un membre fait observer que l'alinéa 1er de l'article proposé concerne une levée préalable de l'immunité, tandis que l'alinéa 3 a trait à la suspension d'une détention ou de poursuites qui ont commencé sans l'autorisation préalable de la Chambre (par exemple, parce que les poursuites ont été engagées en dehors de la session ou parce qu'il s'agissait d'un cas de flagrant délit).

Le premier ministre précise qu'il convient de donner au terme « détention » figurant à l'alinéa 3 l'interprétation la plus large possible. Ce terme vise par conséquent toute forme d'arrestation, y compris l'arrestation administrative (ce qui n'est pas le cas pour le terme « arrestation » au premier alinéa).

Cf. 2.4.1. « Actes de poursuite »

Actes de poursuite — actes d'information — actes d'instruction

Un membre n'adhère pas entièrement au contenu de la note concernant ces points. La note prévoit en effet qu'il ne peut être question d'« actes de poursuites » qu'à partir du moment où l'action publique est exercée contre le parlementaire.

Il ressort de la mercuriale de l'ancien procureur général Hayoit de Termicourt ⁽¹⁾ que l'autorisation de la Chambre est également requise pour accomplir certains actes d'information.

L'intervenant estime que sont considérés, en droit commun, comme des actes d'information, les actes qui sont accomplis sous l'autorité du parquet, par exemple, une perquisition menée avec l'autorisation de l'intéressé, un interrogatoire mené sans que l'intéressé n'ait prêté serment, etc. Pour les actes d'instruction (judiciaire), par contre, un mandat du juge d'instruction est requis, ce qui implique que l'action publique est exercée.

L'auteur de la note s'inspire apparemment de la distinction précitée, établie en droit commun, ce qui impliquerait que tous les actes d'information puissent être accomplis sans autorisation de la Chambre.

Selon la doctrine en vigueur, cela n'est toutefois pas correct. Hayoit de Termicourt est clair sur ce point :

« Est également considéré comme poursuivi, le membre du Parlement qui même de son consentement, est l'objet d'un interrogatoire, soit par le ministère public, soit par le juge d'instruction, ou d'une

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., 57.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., 57.

van een huiszoeking die op een door het lid gepleegd feit betrekking hebben.

Onder voormeld voorbehoud mag echter het Openbaar Ministerie tot een informatie overgaan, met het oog op stoffelijke vaststellingen nopens het misdrijf, of op bepaling van de omstandigheden waaronder het misdrijf werd gepleegd, ofwel nog op het afnemen van getuigenissen of het inwinnen van andere soortgelijke bestanddelen van bewijs. » ⁽¹⁾

Anders gezegd : de daden van vervolging die worden bedoeld in artikel 59 van de Grondwet, omvatten luidens de huidige rechtsleer niet alleen de echte daden van *gerechtelijk onderzoek*, maar ook sommige daden van *opsporingsonderzoek*. In tegenstelling tot wat de nota suggereert, kunnen op dit ogenblik dus lang niet alle daden van opsporingsonderzoek zonder verlot van de Kamer worden gesteld.

Daarbij rijst dan onmiddellijk een volgende vraag : als ondervraging en confrontatie met getuigen voortaan mogelijk worden zonder voorafgaand verlot van de Kamer, bedoelt men dan de ondervraging of de confrontatie in het kader van het opsporingsonderzoek, in het kader van het gerechtelijk onderzoek of in beide gevallen ?

Sommige leden zijn van oordeel dat de voorgestelde herziening geen zin meer heeft als de ondervraging en de confrontatie met getuigen in het kader van een gerechtelijk onderzoek niet mogelijk wordt zonder opheffing van de onschendbaarheid.

In het kader van een opsporingsonderzoek is volgens hen met instemming van de betrokkene toch al zo goed als alles mogelijk zonder opheffing van de onschendbaarheid.

Andere leden betwisten die laatste stelling. Uit de mercuriale van Hayoit de Termicourt blijkt dat een ondervraging door de Procureur des Konings, in het kader van het opsporingsonderzoek, ook als een daad van vervolging wordt beschouwd.

De Eerste Minister wijst erop dat het begrip opsporingsonderzoek, zoals gehanteerd door Hayoit de Termicourt in het kader van de parlementaire onschendbaarheid, veel enger is dan het gemeenschappelijke opsporingsonderzoek.

Volgens hem moeten er wat betreft de ondervraging van verdachten drie situaties worden onderscheiden :

a) In het kader van een opsporingsonderzoek wordt ondanks de afwezigheid van een uitdrukkelijke wettekst algemeen aanvaard dat officieren van gerechtelijke politie vragen mogen stellen aan personen die bereid zijn te antwoorden, en deze verklaringen ook kunnen opnemen.

De ondervraagde persoon legt evenwel de eed niet af, is niet verplicht zijn verklaring achteraf te ondertekenen en hij mag ook verkiezen helemaal niets te zeggen. Er mag geen dwang worden gebruikt. Het al dan niet aanwenden van dwang is immers het onderscheidingscriterium tussen het gerechtelijk onderzoek en het opsporingsonderzoek.

visite domiciliaire, qui se rapportent à un fait commis par lui.

Mais, sous ces réserves, le ministère public peut recourir à une information en vue de procéder à des constatations matérielles relatives à l'infraction, ou de déterminer les circonstances dans lesquelles l'infraction a été commise, ou encore afin de recueillir des témoignages ou de réunir d'autres éléments de preuve analogues. » ⁽¹⁾

En d'autres termes : les actes de poursuite visés à l'article 59 de la Constitution comprennent, selon la doctrine actuelle, non seulement les actes d'*instruction* proprement dits, mais également certains actes d'*information*. Contrairement à ce que la note suggère, tous les actes d'information ne peuvent donc pas, aujourd'hui, être accomplis sans autorisation de la Chambre, loin s'en faut.

Une question se pose immédiatement : s'il est désormais possible de procéder à l'interrogatoire et à la confrontation avec des témoins sans autorisation préalable de la Chambre, cette possibilité vise-t-elle l'interrogatoire ou la confrontation dans le cadre de l'information, dans le cadre de l'instruction ou dans le cadre des deux actions ?

Certains membres estiment que la révision proposée n'a plus de sens si l'interrogatoire et la confrontation avec des témoins ne sont pas possibles dans le cadre d'une instruction sans levée de l'immunité.

Ils estiment que, dans le cadre d'une information, presque tout est d'ores et déjà possible sans levée de l'immunité, pourvu que l'intéressé donne son accord.

D'autres membres contestent cette dernière thèse. Il ressort de la mercuriale de Hayoit de Termicourt que, dans le cadre de l'information, l'interrogatoire par le procureur du Roi est également considéré comme un acte de poursuite.

Le premier ministre fait observer que la notion d'information, telle que l'utilise Hayoit de Termicourt dans le cadre de l'immunité parlementaire, est beaucoup moins large qu'en droit commun.

Il estime qu'en ce qui concerne l'interrogatoire de prévenus, trois situations peuvent se présenter :

a) Bien qu'aucun texte légal ne le précise expressément, il est généralement admis, dans le cadre d'une information, que les officiers de police judiciaire peuvent poser des questions à des personnes qui sont disposées à répondre et qu'ils peuvent également acter ces déclarations.

La personne interrogée ne prête toutefois pas serment, elle n'est pas obligée de signer ensuite sa déclaration et elle peut également choisir de garder le silence. Aucune contrainte ne peut être exercée sur elle. C'est d'ailleurs l'usage de la contrainte qui distingue l'instruction judiciaire de l'information.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., blz. 57.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., p. 57.

b) In het kader van het gerechtelijk onderzoek bestaat evenmin een wettelijke verplichting voor de onderzoeksrechter om de verdachte te ondervragen, tenzij wanneer hij een bevel tot aanhouding wil afleveren of wanneer hij de verdachte in verdenking wil stellen. Toch wordt aangenomen dat de ondervraging van de betrokkene een deontologische verplichting is voor de onderzoeksrechter. Het verhoor wordt geleid door de onderzoeksrechter zelf. De antwoorden worden opgenomen in een proces-verbaal, dat wordt opgesteld door de griffier. Wanneer het verhoor is afgelopen, wordt het proces-verbaal voorgelezen en wordt het ondertekend door de onderzoeksrechter en de griffier en door de verdachte op het laatste blad. De verdachte kan evenwel weigeren te tekenen.

Tijdens het verhoor is de onderzoeksrechter niet verplicht om aan de verdachte de precieze tenlastelagging mee te delen, waarvoor hij wordt vervolgd. De onderzoeksrechter is hiertoe evenwel wel verplicht in het kader van het afleveren van een bevel tot aanhouding of wanneer hij de betrokkene « in verdenking stelt ». Dit houdt in dat de betrokkene op een officiële manier op de hoogte wordt gebracht van de beschuldigingen die tegen hem worden uitgebracht zodat hij zich daaromtrent kan verdedigen. Door deze handeling verkrijgt de betrokkene de hoedanigheid van verdachte en zal het onderzoeksrecht over hem uitspraak moeten doen. De onderzoeksrechter mag deze mededeling doen wanneer hij wil. Zowel internationaal als in het ontwerp Franchimont zou er een tendens bestaan om dit zo snel mogelijk te doen.

c) In het kader van de wet op de voorlopige hechtenis kan de onderzoeksrechter een bevel tot medebrenging uitvaardigen. In dat geval moet hij de verdachte binnen de 24 uur ondervragen. Binnen die termijn kan hij een bevel tot aanhouding afleveren, zoniet dient hij de betrokkene te laten gaan.

Volgens de Eerste Minister kunnen er wat betreft de specifieke situatie van de parlementsleden, dus eigenlijk vier stadia worden onderscheiden :

Het eerste stadium is dat van de « informatie » in de restrictieve betekenis die Hayoit de Termicourt daaraan geeft, met name het doen van stoffelijke vaststellingen nopens het misdrijf of de bepaling van de omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd. In die fase is er geen opheffing van de onschendbaarheid nodig maar is er ook geen sprake van ondervraging of confrontatie.

Het tweede stadium is dat van het « opsporingsonderzoek » in de gemeenrechtelijke betekenis. De gewone burger die daarin toestemt kan in deze fase wel ondervraagd worden zonder formaliteiten. Voor parlementsleden geldt dat echter niet : een ondervraging of confrontatie wordt in hun geval als een daad van vervolging beschouwd en kan niet plaatsvinden zonder voorafgaande opheffing van hun onschendbaarheid, ook al zou het parlements lid met die ondervraging akkoord gaan.

Het derde stadium is dat van het gerechtelijk onderzoek. Voor een parlements lid is in deze fase na-

b) Dans le cadre de l'instruction, le juge d'instruction n'est pas non plus légalement tenu d'interroger le prévenu sauf s'il veut décerner un mandat d'arrêt ou s'il veut inculper le prévenu. Il est toutefois admis que l'interrogatoire de l'intéressé constitue une obligation déontologique pour le juge d'instruction. L'interrogatoire est mené par le juge d'instruction lui-même. Les réponses sont consignées dans un procès-verbal rédigé par le greffier. A la fin de l'interrogatoire, il est donné lecture du procès-verbal et celui-ci est signé à la dernière page par le juge et le greffier ainsi que par le prévenu. Celui-ci peut toutefois refuser de signer.

Au cours de l'interrogatoire, le juge d'instruction n'est pas tenu de préciser au prévenu la nature des charges retenues contre lui. Le juge d'instruction est par contre tenu de le faire s'il décerne un mandat d'arrêt ou s'il « inculpe » le prévenu. Cela implique que l'intéressé est officiellement informé des accusations portées contre lui, de manière à ce qu'il puisse se défendre. Par cet acte, l'intéressé acquiert la qualité d'inculpé et la juridiction d'instruction devra statuer sur son cas. Le juge d'instruction peut faire cette communication quand bon lui semble. Tant au niveau international que dans le projet Franchimont, il y aurait tendance à le faire le plus rapidement possible.

c) Dans le cadre de la loi relative à la détention préventive, le juge d'instruction peut décerner un mandat d'amener. Dans ce cas, il doit interroger le prévenu dans les 24 heures. Il peut décerner un mandat d'arrêt endéans ce délai, faute de quoi il doit remettre l'intéressé en liberté.

Selon le premier ministre, on peut donc, en fait, distinguer quatre stades en ce qui concerne la situation spécifique des parlementaires :

Le premier stade est celui de l'« information », au sens restrictif que Hayoit de Termicourt donne à ce terme, à savoir procéder aux constatations matérielles concernant l'infraction ou déterminer les circonstances dans lesquelles elle a été commise. Dans cette phase, la levée de l'immunité n'est pas requise, mais il ne peut non plus être question de procéder à un interrogatoire ou à une confrontation.

Le deuxième stade est celui de l'« information », au sens que le droit commun donne à ce terme. Le simple citoyen peut être interrogé sans formalités à ce stade de la procédure, pour autant qu'il y consente. Il n'en va pas de même pour les parlementaires : un interrogatoire ou une confrontation sont, dans leur cas, considérés comme des actes de poursuite et ne peuvent avoir lieu sans levée préalable de leur immunité quand bien même le parlementaire accepterait d'être interrogé.

Le troisième stade est celui de l'instruction. S'agissant d'un parlementaire, la levée de l'immunité est

tuurlijk altijd de opheffing van de onschendbaarheid vereist. De onderzoeksrechter kan de betrokkene in dit stadium dwingen tot een ondervraging of confrontatie en de betrokkene staat onder ede (hoewel hij niet verplicht kan worden het proces-verbaal van zijn verhoor te ondertekenen). De onderzoeksrechter is in dit stadium *stricto sensu* echter niet verplicht om de betrokkene te ondervragen.

In het vierde stadium, tenslotte, kan de onderzoeksrechter — in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis — een bevel tot medebrenging uitvaardigen. Dit is de enige situatie waarin hij verplicht is de betrokkene te ondervragen.

Een van de leden vraagt of de Eerste Minister kan aangeven waar in de vier stadia die hij beschrijft, de grens kan worden trokken vanaf welke de « vervolging » begint en vanaf welke bijgevolg een opheffing van de onschendbaarheid van het parlementslid vereist is.

De Eerste Minister antwoordt dat de vervolging — nog steeds volgens Hayaot de Termicourt — plaatsheeft « (...) wanneer de publieke vordering tegen een parlementslid wordt uitgeoefend, hetzij door een dagvaarding voor het strafgerecht, hetzij door een requisitoir van het Openbaar Ministerie tot het instellen van een onderzoek, hetzij nog door de stelling van een burgerlijke partij.

Wordt ook als vervolgd beschouwd het parlementslid dat, zelfs met zijn toestemming, het voorwerp is van een ondervraging, hetzij door het Openbaar Ministerie, hetzij door de onderzoeksrechter, of van een huiszoeking die op een door het lid gepleegd feit betrekking hebben. » ⁽¹⁾

De voorgaande spreker betwist niet dat Hayaot de Termicourt het begrip vervolging aldus heeft gedefinieerd. Maar het gaat daar weer om een definitie in het kader van de parlementaire onschendbaarheid. Bestaat er dan geen « exogene » definitie van het begrip « vervolging » in ons strafrecht, los van het concept parlementaire onschendbaarheid ?

De Eerste Minister antwoordt dat zulks, voor zover zijn informatie reikt, helaas niet het geval is. De Commissie Strafprocesrecht heeft onder leiding van Prof. Franchimont wel meer duidelijkheid proberen te scheppen, maar haar voorstellen zijn nog niet in de vorm van een wet gegoten.

Persoonlijk is hij echter van oordeel dat onder vervolging in de zuivere zin moet worden begrepen, zowel het opsporingsonderzoek als het gerechtelijk onderzoek. In de strikt juridische betekenis begint de vervolging evenwel slechts met het instellen van de strafvordering. Dit veronderstelt dat de zaak werd aanhangig gemaakt bij de strafrechtsmachts, dat wil zeggen hetzij dat een gerechtelijk onderzoek bij de onderzoeksrechter werd gevorderd hetzij dat de zaak rechtstreeks aanhangig wordt gemaakt bij het

évidemment toujours requise à ce stade. Le juge d'instruction peut contraindre l'intéressé à participer à un interrogatoire ou à une confrontation et l'intéressé est sous serment (bien qu'il ne puisse être obligé de signer le procès-verbal de son interrogatoire). A ce stade, le juge d'instruction n'est, au sens strict, toutefois pas tenu d'interroger l'intéressé.

Au quatrième stade, enfin, le juge d'instruction peut décerner un mandat d'amener dans le cadre de la loi relative à la détention préventive. C'est le seul cas dans lequel il est tenu d'interroger l'intéressé.

Un des membres demande au premier ministre de préciser où se situe, dans la succession des quatre stades qu'il décrit, la limite à partir de laquelle débudent les « poursuites » et à partir de laquelle la levée de l'immunité du parlementaire est dès lors requise.

Citant toujours Hayaot de Termicourt, *le premier ministre* précise qu'« Il y a poursuite lorsque l'action publique est exercée contre un membre du Parlement, soit par une citation devant le juge répressif, soit par un réquisitoire du ministère public, tendant à l'ouverture d'une instruction, soit encore par la constitution d'une partie civile.

Est également considéré comme poursuivi, le membre du Parlement qui, même de son consentement, est l'objet d'un interrogatoire, soit par le ministère public, soit par le juge d'instruction, ou d'une visite domiciliaire, qui se rapportent à un fait commis par lui. » ⁽¹⁾

L'intervenant précédent ne conteste pas que Hayaot de Termicourt ait ainsi défini la notion de poursuite. Mais il s'agit à nouveau d'une définition s'inscrivant dans le cadre de l'immunité parlementaire. N'existe-t-il donc pas, dans notre droit pénal, de définition « exogène » de la notion de « poursuite, en dehors de toute référence à l'immunité parlementaire ?

Le premier ministre répond qu'à sa connaissance, ce n'est malheureusement pas le cas. La Commission pour la réforme de la procédure pénale a, certes, tenté, sous la conduite du professeur Franchimont, de clarifier les choses, mais ses propositions n'ont pas encore été traduites dans des lois.

Pour sa part, il estime qu'il y a lieu d'entendre par poursuite, au sens propre, tant l'information que l'instruction judiciaire. Du point de vue strictement juridique, la poursuite ne commence qu'avec l'ouverture de l'action publique, ce qui suppose que le pouvoir judiciaire répressif a été saisi de l'affaire, en d'autres termes, qu'une instruction judiciaire a été requise auprès du juge d'instruction ou que la juridiction de jugement a été saisie directement de l'affaire. Il n'y a donc pas de poursuite tant que le ministère

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., blz. 57.

⁽¹⁾ HAYOIT DE TERMICOURT, R, l.c., p. 57.

vonnisgerecht. Zolang het openbaar ministerie kan beslissen over de al dan niet uitoefening van de strafvordering, is er dus geen vervolging.

Een spreker is het daar niet mee eens. Volgens hem zijn daden van opsporingsonderzoek niet als daden van vervolging te beschouwen. Een daad van vervolging is naar zijn mening elke daad waardoor de strafvordering wordt ingesteld of verder uitgeoefend.

Een andere interveniënt stelt dat een gerechtelijk onderzoek begint met een requisitoir van het openbaar ministerie, dat op zich een daad van vervolging is.

Het echte probleem is echter dat er op grond van de mercuriale van Hayoit de Termicourt een verschil is tussen daden van opsporingsonderzoek ten aanzien van parlementairen respectievelijk ten aanzien van gewone burgers.

Wanneer het gaat om een parlamentslid, worden sommige daden van opsporingsonderzoek immers als daden van vervolging beschouwd, terwijl dat niet het geval is als diezelfde daden tegen een gewone burger worden gesteld.

Hayoit de Termicourt heeft dat onderscheid destijds gemaakt omdat hij zich ervan bewust was dat ook voor die daden van opsporingsonderzoek grote omzichtigheid geboden is, aangezien ze kunnen worden gebruikt om een persoon te « doen » bekennen.

Een ander lid is het met de vorige spreker eens dat volgens Hayoit de Termicourt de ondervraging en de confrontatie met getuigen — zelf in het kader van een opsporingsonderzoek — als daden van vervolging moeten worden beschouwd.

Volgens hem is het voorstel tot herziening van artikel 59 van de Grondwet als volgt te lezen : voor alle daden van vervolging blijft de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid vereist, behalve voor de ondervraging en de confrontatie met getuigen.

Men mag daarbij echter niet vergeten dat het parket *faits* onderzoekt. In een eerste fase van het onderzoek weet het parket nog niet aan wie die feiten kunnen worden tenlastegelegd.

Wil men na ondervraging een parlamentslid in verdenking stellen, dan moet de opheffing van zijn onschendbaarheid gevraagd worden.

Wil men daarentegen iemand anders vervolgen, dan kan het parlamentslid ondervraagd of geconfronteerd worden zonder dat er sprake is van een daad van vervolging.

Een spreker repliceert dat zulks erop neer komt te stellen dat de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid niet nodig is voor de ondervraging en confrontatie met getuigen in het kader van een opsporingsonderzoek. Dat is dan wel een stap vooruit ten overstaan van de mercuriale van Hayoit de Termicourt, maar het is een veel bescheidener stap dan de auteurs van het voorstel eerst lieten uitschijnen.

Een volgende interveniënt maakt zich vooral zorgen dat men zou stellen dat ondervraging en confron-

public peut décider d'exercer ou non l'action publique.

Un intervenant ne partage pas cet avis. Il estime que les actes d'information ne peuvent pas être considérés comme des actes de poursuite. Un acte de poursuite est, selon lui, tout acte tendant à intenter ou à poursuivre l'action publique.

Un autre intervenant estime qu'une instruction judiciaire commence par un réquisitoire du ministère public, qui constitue en soi un acte de poursuite.

Le véritable problème est toutefois que la mercuriale de Hayoit de Termicourt établit une distinction entre les actes d'information accomplis à l'égard de parlementaires et ceux accomplis à l'égard de citoyens ordinaires.

S'agissant d'un parlementaire, certains actes d'information sont en effet considérés comme des actes de poursuite, ce qui n'est pas le cas lorsque ces mêmes actes concernent un citoyen ordinaire.

Hayoit de Termicourt a établi cette distinction, à l'époque, parce qu'il avait conscience que la plus grande prudence s'imposait également pour ces actes d'information, qui peuvent être utilisés pour « faire » avouer une personne.

Un autre membre est d'accord avec l'intervenant précédent pour constater que, selon Hayoit de Termicourt, les interrogatoires et les confrontations avec des témoins, même s'ils s'inscrivent dans le cadre d'une information, doivent être considérées comme des actes de poursuite.

Selon lui, la proposition de révision de l'article 59 de la Constitution doit être comprise comme suit : la levée de l'immunité parlementaire reste requise pour tous les actes de poursuite, sauf pour les interrogatoires et les confrontations avec des témoins.

Il ne faut toutefois pas perdre de vue, à cet égard, que le parquet examine des *faits*. Dans la première phase de l'enquête, le parquet ignore encore à qui ces faits peuvent être imputés.

Si l'on souhaite, après interrogatoire, inculper un parlementaire, il faudra demander la levée de son immunité.

Par contre, si l'on souhaite engager des poursuites contre une autre personne, le parlementaire pourra être interrogé ou confronté avec des témoins sans qu'il y ait acte de poursuite.

Un intervenant rétorque que cela revient à dire que la levée de l'immunité parlementaire n'est pas nécessaire pour les interrogatoires et les confrontations avec des témoins dans le cadre d'une information. Si c'est là, certes, un progrès par rapport à la mercuriale de Hayoit de Termicourt, le progrès est cependant beaucoup plus modeste que ne le laissaient entendre initialement les auteurs de la proposition.

Un autre intervenant s'inquiète surtout de ce qu'on prévoit que l'on peut toujours procéder à des interro-

tatie met getuigen steeds mogelijk zijn zonder verlof van de Kamer, met als enige grens de eigenlijke inverdenkingstelling. Momenteel is de enige rechtsregel met betrekking tot de inverdenkingstelling, die van artikel 5, n° 2, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat bepaalt dat « *iedere gearresteerde (...) onverwijld en in een taal, welke hij verstaat, op de hoogte (moet) worden gebracht van alle redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen welke tegen hem zijn ingebracht.* »

Spreeker vreest dat men, door te stellen dat ondervraging en confrontatie met getuigen in iedere fase van het onderzoek mogelijk zijn zonder verlof van de Kamer, het gerecht in staat stelt om een volledig onderzoek te voeren tegen een parlamentslid, zonder dat ooit aan dat parlamentslid wordt medegedeeld wat hem wordt tenlastegelegd.

Hij geeft wel toe dat dit bezwaar momenteel ook geldt wat betreft de vervolging van gewone burgers. De commissie-Franchimont probeert trouwens aan dat probleem tegemoet te komen door een definitie te geven van het begrip « inverdenkingstelling » en door er gevolgen aan te koppelen inzake de rechten van de verdediging.

Een van de auteurs van het voorstel stelt dat het alleszins zijn bedoeling was om — zonder voorafgaand verlof van de Kamer — ondervragingen en confrontaties mogelijk te maken van parlementsleden, in het kader van een gerechtelijk onderzoek (en dus *a fortiori* in het kader van een opsporingsonderzoek).

De logica van de oorspronkelijke tekst die door de fractievoorzitters was uitgewerkt in het najaar van 1995 bestond er trouwens in alle daden van vervolging mogelijk te maken zonder voorafgaand verlof van de Kamer, op de aanhouding, de hechtenis en de verwijzing naar het vonnisgerecht na. Huiszoekingen en inbeslagnemingen zouden dus ook mogelijk geworden zijn zonder opheffing van de onschendbaarheid, zij het onder bepaalde voorwaarden.

Als in het voorliggende voorstel dus sprake is van ondervragingen en confrontaties met getuigen, dan doelt men ook op ondervragingen en confrontaties in het kader van het gerechtelijk onderzoek (in die fase zouden immers ook huiszoekingen en inbeslagnemingen mogelijk geweest zijn mocht men de oorspronkelijke tekst hebben ingediend).

Strafvordering ingevolge burgerlijke-partijstelling

Diverse leden merken op dat het instellen van een burgerlijke vordering tegen een parlamentslid (als burgerrechtelijk aansprakelijke partij) geen opheffing van diens parlementaire onschendbaarheid vereist.

Die situatie mag echter niet worden verward met het uitoefenen van de straffvordering door de burgerlijke-partijstelling.

gatoires et à des confrontations avec des témoins sans l'autorisation de la Chambre, la seule limite étant l'inculpation proprement dite. A l'heure actuelle, la seule règle juridique en matière d'inculpation est celle de l'article 5, n° 2, de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, qui prévoit que *toute personne arrêtée doit être informée, dans le plus court délai et dans une langue qu'elle comprend, des raisons de son arrestation et de toute accusation portée contre elle.*

L'intervenant craint qu'en prévoyant que l'on peut procéder à des interrogatoires et à des confrontations avec des témoins à chaque stade de l'instruction, sans l'autorisation de la Chambre, on permette à la justice de mener une instruction complète à charge d'un parlementaire sans jamais lui préciser quelles sont les charges qui pèsent contre lui.

Il reconnaît cependant que cette objection vaut actuellement aussi pour les poursuites à charge de citoyens ordinaires. La commission Franchimont tente d'ailleurs d'apporter une solution à ce problème en définissant la notion d'« inculpation » et en l'assortissant d'effets quant aux droits de la défense.

Un des auteurs de la proposition précise qu'il avait en tout cas l'intention de permettre — sans l'autorisation préalable de la Chambre — des interrogatoires et des confrontations de parlementaires dans le cadre d'une instruction judiciaire (et donc *a fortiori* dans le cadre d'une information).

La philosophie du texte initial, qui avait été élaboré par les présidents de groupe à l'automne de 1995, était d'ailleurs de permettre tous les actes de poursuite, sans l'autorisation préalable de la Chambre, à l'exception de l'arrestation, de la détention et du renvoi devant la juridiction de jugement. Il aurait donc également été possible de procéder à des perquisitions et à des saisies sans lever l'immunité parlementaire, fût-ce sous certaines conditions.

Lorsque la proposition à l'examen fait état d'interrogatoires et de confrontations avec des témoins, elle vise également les interrogatoires et les confrontations dans le cadre de l'instruction (il aurait également été possible de procéder à des perquisitions et à des saisies à ce stade si l'on avait déposé le texte initial).

Action publique consécutive à une constitution de partie civile

Plusieurs membres font observer que l'exercice d'une action civile contre un parlementaire (en tant que partie civilement responsable) ne requiert pas la levée de son immunité.

Il ne faut toutefois pas confondre cette situation avec l'exercice de l'action publique par la constitution d'une partie civile.

Een spreker onderscheidt drie wijzen waarop een persoon zich burgerlijke partij kan stellen :

1° ter zitting, voor de Raadkamer of voor de feitenrechter;

2° bij de onderzoeksrechter (in welk geval de onderzoeksrechter verplicht is te vervolgen, maar de daden van vervolging niet kunnen worden gesteld zonder voorafgaande opheffing van de parlementaire onschendbaarheid);

3° door een rechtstreekse dagvaarding voor de correctionele rechtbank (in welk geval de rechtbank de zaak doorspeelt naar het parket, dat de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid moet vragen alvorens daden van vervolging te kunnen stellen).

Met andere woorden : door zich burgerlijke partij te stellen kan een burger wel degelijk de strafvervolg tegen een parlements lid op gang brengen. In dat geval moet echter steeds de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid worden gevraagd, aangezien onmiddellijk onderzoek wordt gevoerd tegen een welbepaald persoon. *Diverse leden* van de commissie sluiten zich aan bij dat standpunt.

Op verzoeken tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van een Kamerlid die door particulieren rechtstreeks bij de Kamer werden ingediend, ten slotte, is de Kamer tot op heden nooit willen ingaan. *De commissie* bevestigt eenparig dat de aanneming van het voorliggende voorstel in geen geval tot gevolg zal hebben dat de Kamer in de toekomst wél gevolg zou geven aan dergelijke « rechtstreekse » verzoeken.

Cf. 2.4.2. « Ondervraging » — « Confrontatie met getuigen »

Een lid vraagt wat de precieze inhoud is van het begrip « ondervraging ». Wordt daaronder ook de in verdenkingstelling begrepen ?

De meerderheid van de leden van de commissie is van oordeel dat de ondervraging in geen geval de in verdenkingstelling omvat.

De vraagsteller vraagt zich af of er dan geen problemen dreigen te rijzen op het stuk van de rechten van de verdediging. In de praktijk wordt aan een persoon die wordt verhoord immers niet altijd gezegd of hij wordt verhoord als verdachte dan wel als getuige.

Een ander lid geeft toe dat dat onderscheid — in tegenstelling tot wat bijvoorbeeld het geval is in Frankrijk — in België niet altijd goed gemaakt wordt. Dat is inderdaad een tekort van ons systeem, maar dat tekort treft iedere burger.

Hij merkt op dat met « ondervraging » in het voorliggende voorstel tot herziening van artikel 59 van de Grondwet natuurlijk altijd wordt bedoeld de ondervraging als verdachte. Voor een ondervraging als getuige is het verlof van de Kamer immers nooit vereist geweest.

Un intervenant précise qu'une personne peut se constituer partie civile de trois manières :

1° à l'audience, devant la chambre du conseil ou devant le juge du fond;

2° auprès du juge d'instruction (auquel cas le juge d'instruction est tenu de poursuivre, mais les actes de poursuite ne peuvent pas être accomplis sans levée préalable de l'immunité);

3° par citation directe devant le tribunal correctionnel (auquel cas le tribunal transmet l'affaire au parquet, qui doit demander la levée de l'immunité parlementaire avant de pouvoir accomplir des actes de poursuite).

En d'autres termes, un citoyen peut effectivement initier l'action publique contre un parlementaire en se constituant partie civile. Dans ce cas, la levée de l'immunité parlementaire devra toujours être demandée, étant donné que l'on instruit immédiatement contre une personne bien déterminée. *Plusieurs membres* de la commission se rallient à ce point de vue.

Enfin, à ce jour, la Chambre n'a jamais voulu donner suite à une demande de levée d'immunité parlementaire introduite directement à la Chambre par des particuliers. *La commission* confirme à l'unanimité que l'adoption de la proposition à l'examen n'implique en aucun cas qu'à l'avenir, la Chambre accèderait à de telles demandes « directes ».

Cf. 2.4.2. « Interrogatoires » — « confrontations avec des témoins »

Un membre demande ce que recouvre exactement la notion d'« interrogatoire ». Englobe-t-elle également l'inculpation ?

La majorité des membres de la commission estiment que la notion d'interrogatoire ne recouvre en aucun cas l'inculpation.

Le membre qui a posé la question se demande s'il ne risque dès lors pas de se poser des problèmes en matière de droits de la défense. Dans la pratique, il n'est, en effet, pas toujours précisé à une personne qui est entendue si elle l'est en qualité d'inculpé ou en qualité de témoin.

Un autre membre reconnaît qu'à l'inverse de ce qui se passe, par exemple, en France, cette distinction n'est pas toujours clairement faite en Belgique. Il s'agit effectivement d'une imperfection de notre système, mais cette imperfection touche tout citoyen.

Il fait observer que, dans la proposition de révision de l'article 59 de la Constitution à l'examen, la notion d'interrogatoire s'applique évidemment toujours à l'interrogatoire d'un membre en qualité d'inculpé. L'autorisation de la chambre n'a en effet jamais été requise pour interroger un membre en qualité de témoin.

Ook de Eerste Minister geeft toe dat de onderzoeksrechter steeds zou moeten mededelen in welke hoedanigheid hij een persoon wenst te horen. Dat probleem zal trouwens nog uitvoerig aan de orde komen op het ogenblik van de bespreking van het ontwerp-Franchimont, dat momenteel voor advies aan de Raad van State is voorgelegd.

Cf. 2.4.3. « De vrije uitoefening van het mandaat »

De voorzitter dringt erop aan dat dit begrip nader zou worden gedefinieerd door de commissie. Zij herinnert eraan dat volgens de huidige jurisprudentie alleszins rekening moet worden gehouden met de plenaire vergaderingen, de commissievergaderingen (ook van commissies waarvan de betrokkene geen lid is) en de vergaderingen van andere organen van de Kamer (fracties, bureau, conferentie van voorzitters enz.)

Diverse sprekers merken op dat *in concreto* moet worden beoordeeld welke taken onder de vrije uitoefening van het mandaat vallen. Zij voegen eraan toe dat het volgens hen ook kan gaan om belangrijke politieke taken uitgeoefend buiten de Kamer. Zo zou een belangrijk panelgesprek met journalisten en parlementsleden volgens sommige leden wél kunnen worden ingeroepen als beletsel.

Een lid is het daar mee eens maar wijst erop dat men evenmin in het andere uiterste mag vervallen door bijvoorbeeld een aanwezigheid op het plaatselijke feest van de gepensioneerden in te roepen om zich aan een ondervraging of een confrontatie te onttrekken.

Een ander lid is van oordeel dat men zich nodeloos zorgen maakt. Indien een parlements lid wordt opgeroepen voor een ondervraging en hij/zij geeft daar geen gevolg aan omdat hij/zij oordeelt dat zulks de vrije uitoefening van zijn mandaat schaadt, dan kan tegen dat lid geen bevel tot medebrenging worden uitgevaardigd zonder verlof van de Kamer.

Het staat met andere woorden aan het betrokken lid om in eerste instantie te oordelen of een daad van vervolging de vrije uitoefening van zijn mandaat schaadt. In dat geval kan de onderzoeksrechter een andere datum voorstellen voor de ondervraging (eventueel middels arbitrage door de Kamervoorzitter). Komt men aldus evenmin tot een oplossing, dan kan een bevel tot medebrenging alleen uitgevaardigd worden na voorafgaand verlof van de Kamer. De Kamer oordeelt dus in laatste instantie en *in concreto* of een daad van vervolging al dan niet de vrije uitoefening van het mandaat in het gedrang brengt.

Le premier ministre reconnaît, lui aussi, que le juge d'instruction devrait toujours préciser en quelle qualité il souhaite entendre une personne. Ce problème sera d'ailleurs encore abordé en détail à l'occasion de l'examen du projet Franchimont, qui est actuellement soumis à l'avis du Conseil d'Etat.

Cf. 2.4.3. « Le libre exercice du mandat »

La présidente insiste pour que la commission définisse de manière plus précise cette notion. Elle rappelle que, selon la jurisprudence actuelle, il faut, en tout état de cause, tenir compte des séances plénières, des réunions des commissions (y compris des commissions dont l'intéressé n'est pas membre) et des réunions des autres organes de la Chambre (groupes, bureau, conférence des présidents, etc.).

Divers intervenants font remarquer que, concrètement, il convient d'identifier les tâches concernées par le libre exercice du mandat. Ils ajoutent que, selon eux, il peut également s'agir de tâches politiques importantes exercées en dehors de la chambre. Ainsi, certains membres estiment qu'une réunion-débat avec des journalistes et des parlementaires pourrait être invoquée comme empêchement.

Un membre souscrit à ce point de vue, mais signale que l'on ne doit pas non plus tomber dans l'excès inverse en invoquant, par exemple, la participation à une fête locale des retraités pour se soustraire à un interrogatoire ou à une confrontation.

Un autre membre estime que l'on s'inquiète pour rien. Si un parlementaire est convoqué pour un interrogatoire et s'il ne donne pas suite à cette convocation parce qu'il juge que celle-ci nuit au libre exercice de son mandat, aucun mandat d'amener ne peut être délivré contre ce membre sans l'autorisation de la Chambre.

En d'autres termes, il appartient en première instance au membre concerné de juger si un acte de poursuite nuit au libre exercice de son mandat. Dans l'affirmative, le juge d'instruction peut proposer une autre date pour l'interrogatoire (en recourant éventuellement à l'arbitrage du président de la Chambre). Si aucune solution n'est trouvée, un mandat d'amener peut être délivré moyennant l'autorisation préalable de la Chambre. La Chambre juge donc en dernière instance et apprécie, concrètement, si un acte de poursuite compromet ou non le libre exercice du mandat.

**III. — HOORZITTING MET PROFESSOR
FRANCHIMONT, HOOGLERAAR
AAN DE UNIVERSITEIT VAN
LUIK EN VOORZITTER VAN DE
COMMISSIE STRAFPROCESRECHT
(21 mei 1996)**

Mevrouw de voorzitter

Ik heb professor Franchimont de tekst bezorgd van het voorstel tot wijziging van artikel 59 van de Grondwet, dat betrekking heeft op de parlementaire onschendbaarheid. In de brief die ik hem heb gestuurd, heb ik gepoogd een aantal vragen te formuleren opdat hij in zijn inleiding zou kunnen ingaan op wat ons bezighoudt.

Die vragen luiden als volgt :

1. Hoe ziet u de toepassing van het voorliggende voorstel op grond van de aard van het misdrijf (overtreding, wanbedrijf, misdaad) ?

2. Welke verplichtingen heeft het parket ten aanzien van het parlement naar gelang van de diverse daden van vervolging ?

3. Wat is de concrete strekking van het tweede lid van het voorstel in vergelijking met wat momenteel gangbaar is ?

4. Kan de klassieke interpretatie, zoals die is opgenomen in de nota van wijlen minister J. Gol en in de openingsrede van Hayoit de Termicourt ⁽¹⁾, nog worden gehandhaafd, gelet op de nakende ontwikkelingen in ons strafrecht ?

Professor Franchimont

Mevrouw de voorzitter, dames en heren,

Na de teksten van de heer Hayoit de Termicourt en van de heer Gol opnieuw te hebben gelezen, kan ik bevestigen dat ze de strekking van de parlementaire onschendbaarheid, gelet op de huidige stand van zaken, goed hebben gedefinieerd. (In feite gaat het niet om een echte onschendbaarheid, maar veeleer om een opschorting van de vervolging ten aanzien van het parlamentslid).

Uit de teksten die u me hebt overgezonden — enerzijds de tekst van de fractievoorzitters en anderzijds de amendementen op dit voorstel — kan men opmaken dat er twee fundamenteel verschillende benaderingen zijn : een maximalistische en een minimalistische benadering. Het is alleszins duidelijk dat de vervolging betekent dat de strafvordering wordt uitgeoefend. Zoals staat te lezen in de teksten van de heren Gol en Hayoit de Termicourt, houdt de uitoefening van de strafvordering (de vervolging) zowel het instellen van een onderzoek tegen iemand in — hetzij op initiatief van het parket, hetzij op initiatief van iemand die zich burgerlijke partij stelt voor de onder-

**III. — AUDITION DU PROFESSEUR
FRANCHIMONT, PROFESSEUR A
L'UNIVERSITE DE LIEGE ET PRESIDENT
DE LA COMMISSION POUR LA REFORME
DE LA PROCEDURE PENALE
(21 mai 1996)**

Mme la présidente

J'ai transmis au professeur Franchimont le texte de la proposition de modification de l'article 59 de la Constitution relatif à l'immunité parlementaire et dans le courrier que je lui ai adressé, j'ai essayé de formuler une série de questions pour qu'il puisse faire un exposé introductif qui réponde à nos préoccupations.

Les questions étaient les suivantes :

1. Selon la nature de l'infraction (contravention, délit, crime), comment voyez-vous l'application de la proposition en discussion ?

2. En fonction des divers actes de poursuites, quelles seraient alors les obligations du parquet à l'égard du parlement ?

3. Quelle serait la portée concrète du 2e alinéa de la proposition, par rapport à la pratique actuelle ?

4. L'interprétation classique telle que reprise dans la note de M. le ministre J. Gol et dans la mercuriale de Hayoit de Termicourt ⁽¹⁾, peut-elle encore être retenue au regard de l'évolution imminente de notre droit pénal ?

Professeur Franchimont

Mme la présidente, Mesdames, Messieurs.

Après avoir relu le texte de M. Hayoit de Termicourt et le texte de M. Gol, je suis d'accord pour dire que dans l'état actuel des choses, ils ont bien défini la portée de l'immunité parlementaire. (En fait, il ne s'agit pas vraiment d'une immunité, mais plutôt d'une suspension des poursuites vis-à-vis du parlementaire).

A travers les textes que vous m'avez transmis, d'une part le texte des présidents de groupe et d'autre part les amendements à cette proposition, on sent qu'il y a deux optiques fondamentalement différentes : une optique maximaliste et une optique minimaliste. Il est bien clair que la poursuite signifie l'exercice de l'action publique. Comme l'écrivent MM. Gol et Hayoit de Termicourt, l'exercice de l'action publique, la poursuite, c'est à la fois la mise en instruction contre quelqu'un, soit à l'initiative du parquet, soit à l'initiative de quelqu'un qui se constitue partie civile devant un juge d'instruction, et la citation directe devant le tribunal correctionnel ou le

(1) HAYOIT DE TERMICOURT, R., « De parlementaire immunititeit », R.W., 1955, 49-67.

(1) HAYOIT DE TERMICOURT, R., « L'immunité parlementaire », J.T., 1955, 613-620.

zoeksrechter — als de rechtstreekse dagvaarding voor de correctionele rechtbank of de politierechtbank — hetzij op initiatief van het parket, hetzij op initiatief van de burgelijke partij.

Zodra de strafvordering op gang is gebracht, is alles wat daaruit volgt, elke daad die door de onderzoeksrechter, en in bepaalde gevallen zelfs door het parket, wordt gesteld, een daad van onderzoek. Wanneer men het in artikel 22 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering heeft over daden die de verjaring stuiten, bedoelt men daarmee daden van onderzoek of van vervolging in de ruime zin van het woord.

Wordt het begrip vervolging behouden, dan is het duidelijk dat van de aanvang af de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid moet worden gevraagd.

Het verhoor van de getuigen en de eventuele confrontaties zouden slechts kunnen geschieden in het raam van het opsporingsonderzoek. Men herinnere zich dat wij beschikken over een Keizerlijk Decreet uit 1808. De rechtspraak heeft dat opsporingsonderzoek opgedragen aan het parket en de gerechtelijke politie. De strafvordering gaat pas in op het ogenblik dat die hetzij door de procureur des Konings, hetzij door de burgelijke partij, op gang wordt gebracht. Bijgevolg is er niets op tegen dat een parlamentslid wordt gehoord of geconfronteerd enzovoort. Dat past evenwel niet in het raam van het tweede lid, aangezien er vanzelfsprekend ook uitoefening van de strafvordering is zodra er vervolging is.

Naast die « maximalistische » benadering is ook een « minimalistische » benadering mogelijk die in twee hoofdpunten kan worden samengevat :

- 1° een parlamentslid kan in strafzaken niet worden aangehouden of in hechtenis worden genomen;
- 2° zelfs al is de parlementaire onschendbaarheid opgeheven, dan nog kan ze aan bepaalde voorwaarden worden onderworpen (zo bijvoorbeeld kan de parlementaire onschendbaarheid worden opgeheven, behalve voor een aanhouding of een handhaving in voorlopige hechtenis; ook kan worden bepaald dat het parlamentslid na de beëindiging van het onderzoek naar de Kamer terugkeert opdat de Kamer waarvan het parlamentslid deel uitmaakt kan beslissen of ze de parlementaire onschendbaarheid al dan niet opheft voor de verwijzing).

Zo zou men perfect kunnen stellen dat een lid van ongeacht welke Kamer, behalve bij betrapping op heterdaad, tijdens de duur van de zitting alleen met verlof van de Kamer kan worden aangehouden, in hechtenis genomen of verwezen naar een vonnisrecht in het raam van de vervolging van misdaden en wanbedrijven. Dit is veeleer een politieke dan een juridische keuze.

Ik zal nu op de vragen antwoorden :

1. Ik meen dat de strekking van het voorstel moet worden beperkt tot de misdaden en wanbedrijven,

tribunal de police, soit à l'initiative du parquet, soit à l'initiative de la partie civile.

Dès que l'action publique est mise en mouvement, tout ce qui en découle, tous les actes posés par le juge d'instruction et même, dans certains cas, par le parquet, sont des actes de poursuite. A l'article 22 du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle, lorsqu'on parle des actes qui interrompent la prescription, on parle des actes d'instruction ou de poursuite au sens large.

Si l'on maintient la notion de poursuite, il est clair qu'il faut demander la levée de l'immunité parlementaire dès le départ.

L'audition des témoins et les confrontations éventuelles ne pourraient intervenir que dans le cas de l'information. Il faut se souvenir que nous avons un Code d'Empire, de 1808. C'est la jurisprudence qui a créé ce devoir d'information par le parquet et par la police judiciaire. Tant qu'il y a information, il n'y a pas exercice de l'action publique. Il n'y a exercice de l'action publique qu'à partir du moment où celle-ci est mise en mouvement, soit par le procureur du Roi, soit par la partie civile. Par conséquent, il est vrai que dans le cadre d'une information, il n'y a aucun inconvénient à ce qu'un parlementaire soit entendu, confronté, etc. Or, cela n'entre pas dans le cadre du 2° alinéa, étant donné que dans la mesure où il y a poursuite, il y a évidemment exercice de l'action publique.

A côté de cette position « maximaliste », on pourrait envisager une position « minimaliste » qui se résume à 2 points essentiels :

- 1° un parlementaire ne peut pas être arrêté et détenu en matière pénale;
- 2° même lorsque l'immunité parlementaire est levée, elle peut être soumise à des conditions (par exemple levée de l'immunité parlementaire, sauf pour une arrestation ou un maintien en détention préventive ou encore, retour à la Chambre lorsque l'instruction est terminée, pour que la Chambre dont le parlementaire est membre puisse décider si oui ou non elle lève l'immunité parlementaire pour le renvoi).

On pourrait très bien dire : sauf le cas de flagrant délit, aucun membre de l'une ou l'autre Chambre ne peut, pendant la durée de la session, être arrêté, détenu, ou renvoyé devant une juridiction de jugement dans le cadre de la poursuite de crimes et de délits, qu'avec l'autorisation de la Chambre. Il s'agit là d'un choix politique plus que d'un choix juridique.

Je réponds maintenant aux questions :

1. Je crois qu'il faut limiter la portée de la proposition aux crimes et aux délits, étant entendu qu'il y a

aangezien veel misdrijven voor de politierechtbank komen (bijvoorbeeld alles wat verband houdt met het wegverkeer enzovoort).

We herinneren er in deze context aan dat niet de straf die van toepassing is, maar wel de straf die uiteindelijk wordt toegepast, bepaalt wat de werkelijke aard van het misdrijf is.

2. Aangezien voor elke vervolging van meetaf verlof moet worden gevraagd, betekent dit dat indien er tegen een welbepaald parlamentslid burgerlijke partijstelling is voor de onderzoeksrechter, die de strafvordering op gang brengt, de onderzoeksrechter het dossier onmiddellijk moet verzenden aan de procureur des Konings. Die zal het verzenden naar de procureur-generaal, die op zijn beurt de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid zal vragen, wat dan weer ontegensprekelijk een daad van vervolging is.

Stellen we ons even voor dat er een rechtstreekse dagvaarding zou zijn tegen een welbepaald parlamentslid of dat bij de onderzoeksrechter een zaak tegen dat parlamentslid aanhangig wordt gemaakt. In dat geval is verlof zelfs niet meer vereist voor een verhoor, een confrontatie enzovoort, aangezien de opheffing van de onschendbaarheid reeds vooraf zal zijn gevraagd. Het geval bedoeld in het tweede lid, heeft dus alleen betrekking op het opsporingsonderzoek.

Een lid

In feite zijn we er reeds van overtuigd dat de verhoren en confrontaties in het raam van het opsporingsonderzoek zonder verlof van de Kamer moeten kunnen geschieden. We hebben evenwel nog twijfels wat de verhoren en confrontaties in het raam van het gerechtelijk onderzoek betreft.

U gaf daarnet het voorbeeld waarbij specifiek een onderzoek tegen een parlamentslid wordt gevraagd. Naar mijn mening is dat een daad van vervolging. Het kan evenwel ook voorkomen dat er een onderzoek loopt tegen onbekenden, bijvoorbeeld in het raam van verduistering in een naamloze vennootschap en een onderzoeksrechter werd aangezocht om huiszoekingen en dies meer te verrichten. Naar onze mening kan de onderzoeksrechter het parlamentslid verhoren in het raam van het voorgestelde tweede lid als het parlamentslid bijvoorbeeld bestuurder van de vennootschap is. Het probleem schuilt hier in de tenlastelegging. Wij zijn van mening dat de rechter het spel op een bepaald ogenblik moet meespelen. Wij gaan ervan uit dat de onderzoeksrechter het parket moet vragen de parlementaire onschendbaarheid te laten opheffen zodra hij het parlamentslid viseert. In het raam van het vooronderzoek, de verhoren en de confrontaties met getuigen daarentegen, kan hij zijn onderzoek voortzetten zolang hij niet specifiek het parlamentslid viseert. Zo interpreteren wij momenteel de tekst.

beaucoup de délits qui vont au tribunal de police, par exemple tout ce qui touche le roulage, etc.

Rappelons dans ce contexte que ce qui détermine vraiment la nature de l'infraction, ce n'est pas la peine applicable, mais la peine finalement appliquée. Au départ, néanmoins, il faut tenir compte de la peine applicable.

2. Dans la mesure où l'on doit demander l'autorisation au départ pour toute poursuite, cela signifie que s'il y a une constitution de partie civile contre tel parlementaire devant le juge d'instruction, qui met en mouvement l'action publique, le juge d'instruction doit immédiatement transmettre le dossier au procureur du Roi, qui transmettra au procureur général, qui demandera la levée d'immunité parlementaire parce que c'est incontestablement un acte de poursuite.

Imaginons qu'il y ait une citation directe contre tel parlementaire ou saisine du juge d'instruction contre lui. Dans ce cas-là, il n'est même plus besoin d'avoir une autorisation pour interroger, confronter, etc., puisque la levée d'immunité aura déjà été demandée préalablement. L'hypothèse de l'alinéa 2 ne vise donc que le cas de l'information.

Un membre

En réalité, nous sommes déjà convaincus que les interrogatoires et les confrontations dans le cadre de l'information doivent pouvoir se faire sans autorisation de la Chambre. Par contre, nous sommes hésitants en ce qui concerne les interrogatoires et confrontations dans le cadre de l'instruction.

Vous venez d'évoquer le cas où l'on demande spécifiquement une instruction contre un parlementaire. A mon avis, c'est un acte de poursuite, mais on peut très bien se trouver dans un cas où l'on fait une instruction contre X, par exemple dans le cadre de détournements dans une société anonyme. Un juge d'instruction a été saisi pour faire des perquisitions, etc. D'après nous, si le parlementaire est par exemple administrateur de la société, le juge d'instruction peut l'entendre dans le cadre de l'alinéa 2 proposé. La difficulté devant laquelle nous nous trouvons est l'inculpation. Nous pensons qu'à un moment donné le juge doit jouer le jeu. Nous nous disons, que le juge d'instruction doit faire demander la levée d'immunité par le parquet dès qu'il vise le parlementaire. Par contre, dans le cadre de l'instruction préparatoire, des auditions, des confrontations avec des témoins, tant qu'il ne met pas spécifiquement en cause le parlementaire, il peut continuer son instruction. Voilà comment nous interprétons le texte à l'heure actuelle.

Professor Franchimont

Ik denk dat u inderdaad gelijk hebt wanneer u beweert dat het Wetboek van Strafvordering een zeer grote leemte vertoonde met betrekking tot de tenlastelegging. Dat wordt bevestigd door het feit dat in de rechtspraak ter zake zeer weinig gegevens te vinden zijn. In Frankrijk liggen de zaken anders, aangezien de inverdenkingstelling toegang geeft tot het dossier en de persoon die wordt verdacht, aan een onderzoek wordt onderworpen of liever in verdenking wordt gesteld, bijgevolg vanaf de tenlastelegging een aantal rechten heeft.

De Commissie Strafprocesrecht, waarvan ik voorzitter ben, heeft voorzien in de inverdenkingstelling, niet als een stigmatisering maar integendeel om rechten te openen: het recht om aan een onderzoeksrechter verrichtingen te vragen en het recht om onder bepaalde voorwaarden toegang te krijgen tot het dossier. Wij hebben trouwens degene die zich burgerlijke partij stelt en de in verdenking gestelde op voet van gelijkheid gezet. Wanneer moet de onderzoeksrechter iemand in verdenking stellen? Wanneer er ernstige aanwijzingen van schuld bestaan. De inverdenkingstelling kan gebeuren tijdens een verhoor of gewoon per brief. Dat hangt af van de rechtschapenheid van de rechter. Aangezien de inverdenkingstelling bepaalde rechten opent, mogen de rechters de inverdenkingstelling niet zo lang mogelijk uitstellen, zodat het parlementslid (of enige andere burger trouwens) geen toegang krijgt tot het dossier. Ongelukkig genoeg is het thans zo, mede gelet op de voortdurende schendingen van het onderzoeksgeheim, dat de inverdenkingstelling, net zoals het opheffen van de parlementaire onschendbaarheid, in de publieke opinie wordt aangevoeld als een eerste, voorafgaande veroordeling. Gelet op het tweede lid trouwens heeft het parlementslid er belang bij dat zoveel mogelijk wordt gedaan in het kader van het opsporingsonderzoek, dat mensen worden verhoord, geconfronteerd, en dat slechts op het laatste ogenblik een onderzoek wordt geopend.

Een andere mogelijkheid zou trouwens zijn — maar dat is een politieke keuze — uitsluitend voor de belangrijkste handelingen de controle van het parlement te behouden (het aanhangig maken van de zaak bij de feitenrechter, de hechtenis en de aanhouding).

Een lid

Een zaak die ons veel zorgen baart, is dat ongeacht welke burger, door zich burgerlijke partij te stellen of door een rechtstreekse dagvaarding, op geldige wijze een vordering kan instellen bij de onderzoeksrechter of bij de rechtbank, zonder voorafgaandelijk een verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid in te dienen.

Professeur Franchimont

Je crois qu'effectivement, vous avez raison de dire qu'il y avait un vide très important dans le Code d'instruction criminelle en ce qui concerne le problème de l'inculpation. C'est tellement vrai que dans la jurisprudence il y a très peu de données sur le problème de l'inculpation. En France, la situation est différente, puisque la mise en examen donne accès au dossier et, par conséquent, dès qu'il y a inculpation la personne soupçonnée ou plutôt mise en examen, a un certain nombre de droits.

La commission pour le droit de la procédure pénale que je préside, a prévu l'inculpation, non pas comme une stigmatisation, mais au contraire, pour créer des droits: le droit de demander des devoirs à un juge d'instruction et le droit d'avoir accès au dossier dans certaines conditions. Nous avons mis d'ailleurs sur le même pied la partie civile constituée et d'autre part l'inculpé. Quand le juge d'instruction doit-il inculper? Lorsqu'il y a des indices sérieux de culpabilité. Il peut le faire au cours d'un interrogatoire, mais il peut le faire aussi par simple lettre. C'est un problème de loyauté du juge. Puisque l'inculpation crée des droits, il ne faudrait pas que des juges retardent au maximum l'inculpation de sorte que le parlementaire (ou n'importe qui d'ailleurs) ne puisse pas avoir accès au dossier. Malheureusement, en ce moment et compte tenu des violations perpétuelles du secret de l'instruction, l'inculpation, comme la demande de levée d'immunité parlementaire, est ressentie dans l'opinion publique comme une pré-condamnation. Je crois que dans l'optique de l'alinéa 2, le parlementaire à intérêt à ce qu'on fasse le maximum dans le cadre de l'information, qu'on interroge, qu'on confronte, etc. et que l'affaire ne vienne à l'instruction qu'au tout dernier moment.

C'est pour cela qu'une autre optique — mais il s'agit là d'un choix politique — consisterait à ne garder le contrôle du parlement que pour les actes les plus importants (la saisine du juge du fond, la détention et l'arrestation).

Un membre

Nous nous inquiétons beaucoup de ce que n'importe quel citoyen, à travers la constitution de partie civile ou la citation directe, pourrait saisir valablement le juge d'instruction ou le tribunal sans passer par la demande de levée d'immunité.

Professor Franchimont

Wanneer een burger dat zou doen, moet de rechter allereerst de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid vragen. Dat geldt zelfs voor de burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter die, aangezien ze de strafvordering op gang brengt, een daad van vervolging is.

Een lid

Als ik het goed begrepen heb, bent u gekant tegen het feit dat een particulier een onderzoek tegen een parlamentslid kan inleiden, zonder eerst de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid te vragen.

Bent u daarentegen van oordeel dat het parket wel de mogelijkheid moet krijgen om een onderzoek tegen een parlamentslid te starten, zonder eerst de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid te vragen ?

Professor Franchimont

Daarvoor bestaat misschien een oplossing. U weet dat voor de jeugdrechtbank, de militaire gerechten en in het geval van de voorrang van rechtsmacht voor magistraten, de benadeelde partij de strafvordering niet op gang kan brengen.

Bovendien bepaalt artikel 7 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering dat de strafvordering in België voor de misdrijven gepleegd in het buitenland, uitsluitend kan worden ingesteld door het openbaar ministerie, na een klacht van de benadeelde vreemdeling of na een officieel bericht van de buitenlandse overheid. Er zijn dus in ieder geval vier gevallen waarbij de strafvordering niet door de benadeelde partij kan worden ingesteld.

Een dergelijke oplossing moet ook voor de parlamentsleden mogelijk zijn.

Een lid

Ik blijf bij het voorbeeld van een misdrijf in het buitenland gepleegd door een parlamentslid.

Is de procureur in dat geval verplicht om de opheffing van de onschendbaarheid te vragen ?

Professor Franchimont

Wanneer het misdrijf door een Belg in het buitenland is gepleegd (er zijn in België dus geen elementen die een misdrijf vormen), kan de procureur de strafvordering op gang brengen, maar hij is nooit verplicht dat te doen.

Een lid

Ik blijf nog even in het verlengde van dit voorbeeld. Ik heb begrepen dat in het kader van een rechtstreekse dagvaarding, wanneer het gaat over

Professeur Franchimont

S'il le faisait, le juge devrait, avant toute autre chose, demander la levée d'immunité parlementaire. Cela vaut même pour la constitution de partie civile en mains du juge d'instruction qui est, dans la mesure où elle met en mouvement l'action publique, un acte de poursuite.

Un membre

Si je comprends bien, vous estimez qu'il ne faudrait pas qu'un particulier puisse mettre une instruction en mouvement à charge d'un parlementaire, sans passer par la demande de levée d'immunité.

Par contre, est-ce que vous pensez que le parquet devrait pouvoir mettre en marche une instruction à charge d'un parlementaire sans passer par la demande de levée d'immunité ?

Professeur Franchimont

Je vous dirais qu'il y a peut-être une solution. Vous savez que devant le tribunal de la jeunesse, devant les juridictions militaires et dans le cas de privilège de juridiction des magistrats, la partie lésée ne peut pas mettre l'action publique en mouvement.

En plus, il y a l'article 7 du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle, qui dispose que, pour les infractions commises à l'étranger, seul le ministère public peut mettre en mouvement l'action publique en Belgique, sur plainte de la partie lésée à l'étranger ou sur avis officiel donné par l'autorité étrangère. Donc, il y a en tout état de cause quatre cas qui interdisent la mise en mouvement de l'action publique par la partie lésée.

On pourrait très bien imaginer une solution analogue pour les parlementaires.

Un membre

J'en reviens à l'exemple d'une infraction commise à l'étranger par un parlementaire.

Le procureur est-il tenu, en l'espèce, de demander la levée de l'immunité ?

Professeur Franchimont

Si l'infraction a été commise par un Belge à l'étranger (il n'y a donc pas d'éléments constitutifs en Belgique) le procureur peut mettre l'action publique en mouvement, mais il n'est jamais obligé de le faire.

Un membre

S'agissant toutefois du même exemple, j'ai cru comprendre que, dans le cadre d'une citation directe, lorsqu'il s'agit d'un parlementaire, la demande de

een parlementair, de vraag tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid slechts kan worden gesteld via de procureur. Moet de procureur dan de opheffing van de onschendbaarheid vragen of heeft hij daar een beoordelingsbevoegdheid ?

Professor Franchimont

Wanneer we in artikel 59 van de Grondwet het woord « vervolging » behouden, moet hij de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid vragen vanaf het ogenblik dat een daad van vervolging wordt gesteld.

Aangezien het een daad van vervolging betreft en de procureur des Konings de zaak niet meer kan seponeren (hij kan seponeren zolang de zaak zich op het niveau van het onderzoek bevindt), behoort de strafvordering niet langer tot zijn bevoegdheid. Vanaf het moment dat er een daad wordt gesteld die gelijk staat met vervolging, moet hij verlot aan de Kamer vragen.

Een lid

Laten we veronderstellen dat een rechtstreekse dagvaarding wordt afgegeven of dat de zaak aanhangig wordt gemaakt bij een onderzoeksrechter na een klacht van een privé-persoon. Is het openbaar ministerie dan verplicht de opheffing van de onschendbaarheid te vragen ? Wij hebben de indruk dat de magistraten van het openbaar ministerie op dit ogenblik niet verplicht zijn de opheffing te vragen, maar dat ze een beoordelingsbevoegdheid hebben.

Een ander lid

Ik zou willen terugkeren naar wat ons bezighield toen we beslist hebben om professor Franchimont uit te nodigen, met name de vraag wat nu precies onder de uitzonderingen « ondervraging en confrontatie met getuigen » valt.

Ik meen te begrijpen dat alles wat zich situeert binnen het opsporingsonderzoek (ondervraging door politie, gerechtelijke politie en dergelijke meer), zonder voorafgaande opheffing van de parlementaire onschendbaarheid mogelijk is. Uit de uiteenzetting van een van de auteurs van het voorstel, leid ik af dat het de bedoeling van de indieners is dat in de toekomst kan worden overgegaan tot ondervraging en confrontatie in het kader van het gerechtelijk onderzoek (dus nadat de procureur de onderzoeksrechter gevorderd heeft om een gerechtelijk onderzoek in te stellen). Mag de procureur de onderzoeksrechter dan vorderen om een gerechtelijk onderzoek in te stellen, uitsluitend met het oog op een ondervraging en een confrontatie, zonder verlot van de Kamer ? Zoniet heeft het voorgestelde tweede lid immers geen enkele zin.

levée d'immunité ne peut être introduite que par le procureur. Le procureur est-il tenu, en l'espèce, de demander la levée de l'immunité ou a-t-il un pouvoir d'appréciation ?

Professeur Franchimont

Si nous laissons dans l'article 59 de la Constitution le mot « poursuite », il doit demander la levée de l'immunité parlementaire à partir du moment où il s'agit d'un acte de poursuite.

Dans la mesure où il s'agit d'un acte de poursuite et que le procureur du Roi ne peut plus classer sans suite (il peut classer sans suite tant que c'est au niveau de l'information), l'action publique ne lui appartient plus. A partir du moment où il y a un acte équipollent à poursuite, il doit demander l'autorisation de la Chambre.

Un membre

Supposons qu'une citation directe soit délivrée ou qu'un juge d'instruction soit saisi à la suite d'une plainte d'un particulier. Est-ce que le ministère public est obligé de demander la levée d'immunité ? Nous avons le sentiment qu'actuellement, les magistrats du ministère public ne sont pas obligés de demander la levée, mais qu'ils ont un pouvoir d'appréciation.

Un autre membre

Je voudrais revenir sur le sujet qui nous préoccupait lorsque nous avons décidé d'inviter le professeur Franchimont. La question était de savoir ce que recouvrent les exceptions « interrogatoire et confrontation avec des témoins ».

Je crois comprendre que tous les actes accomplis dans le cadre de l'information (interrogatoire par la police, police judiciaire, etc.) peuvent l'être sans levée préalable de l'immunité parlementaire. J'infère de l'exposé d'un des auteurs de la proposition que l'objectif des auteurs est de permettre qu'à l'avenir, on puisse procéder à un interrogatoire et à une confrontation dans le cadre d'une instruction (c'est-à-dire, après que le procureur a demandé au juge d'instruction d'ouvrir une instruction judiciaire). Le procureur peut-il alors requérir du juge d'instruction qu'il ouvre une instruction dans le seul but de procéder à un interrogatoire et à une confrontation, sans l'autorisation de la Chambre ? Si tel n'est pas le cas, le deuxième alinéa proposé n'a en effet aucun sens.

Een van de auteurs

Ik zou geneigd zijn om inderdaad bij deze stelling te blijven en wel om twee redenen.

Ten eerste spreken we in het eerste lid van het voorgestelde artikel 59 van de Grondwet over de vervolging. Vervolging kan in mijn ogen geen andere betekenis hebben dan de gerechtelijke fase. In het tweede lid wordt een uitzondering gemaakt op de algemene regel, met name voor de ondervraging en de confrontatie met getuigen.

Ten tweede was het oorspronkelijk de bedoeling van de indieners van de tekst, verder te gaan en met name huiszoekingen en inbeslagnemingen mogelijk te maken.

Uiteindelijk vonden sommigen dat te ver gaan en beperkte men zich tot de ondervraging en tot de confrontatie.

Het loutere feit dat men oorspronkelijk ook aan de huiszoekingen en de inbeslagnemingen dacht, toont aan dat onderzoeksdaden in het kader van een gerechtelijk onderzoek bedoeld werden.

Een lid

Ik vraag me af of we voor een beter begrip de principes niet moeten proberen te scheiden. De parlementaire onschendbaarheid is geen voorrecht, maar heeft een dubbele doelstelling: de uitoefening van het parlementair mandaat mag niet worden belemmerd en het parlamentslid moet worden beschermd tegen willekeur. Niemand wil blijkaar aan die principes tornen.

Wanneer we stap voor stap tewerk gaan, moet worden onderstreept dat in het kader van het opsporingsonderzoek geen enkele vervolgingsdaad wordt gesteld. De feiten komen ter kennis van het parket die de juistheid ervan kan nagaan, omdat ze mogelijk een misdrijf kunnen vormen.

Het spreekt vanzelf dat men een parlamentslid pas verhoort wanneer men denkt dat hij in een zaak verwickeld kan zijn. De professor zegt ons nu dat een parlamentslid altijd kan worden gehoord in het kader van het opsporingsonderzoek, maar ik vraag me af of sommige auteurs geen andere mening zijn toegedaan.

Dreigt niet het gevaar dat het opsporingsonderzoek een onderzoek wordt, vooraleer daar formeel toe is beslist? Kan men bovendien als beginsel stellen dat er sprake is van vervolging zodra de zaak bij een rechter aanhangig is gemaakt?

Professor Franchimont

Er is daarbij niet noodzakelijk sprake van vervolging van een persoon. De zaak kan worden onderzocht zonder dat een specifieke persoon wordt bepaald.

Un des auteurs

Je serais tenté de retenir en effet cette thèse et ce, pour deux raisons.

Premièrement, il est question, à l'alinéa 1er de l'article 59 de la Constitution proposé, de poursuites. J'estime que le terme poursuites ne peut porter que sur la phase judiciaire. A l'alinéa 2, il est prévu de déroger à la règle générale, et ce, pour ce qui concerne les interrogatoires et les confrontations avec des témoins.

Deuxièmement, l'objectif initial des auteurs du texte était d'aller plus loin et de permettre également les perquisitions et les saisies.

Finalement, certains ont estimé que c'était aller trop loin et on s'est limité à l'interrogatoire et à la confrontation.

Le simple fait que l'on ait également songé initialement aux perquisitions et aux saisies montre que l'on visait les actes d'instruction accomplis dans le cadre d'une instruction judiciaire.

Un membre

Afin de mieux comprendre, je me demande si on ne doit pas essayer de repartir des principes. L'immunité parlementaire n'est pas un privilège, mais poursuit un double objectif: ne pas entraver l'exercice du mandat parlementaire et mettre le parlementaire à l'abri du risque d'arbitraire. Personne ne semble vouloir toucher à ces principes.

Quand on procède étape par étape, il faut souligner que, dans le cadre de l'information, on ne procède bien entendu à aucun devoir de poursuite. Les faits viennent à la connaissance du parquet, qui veut en vérifier la réalité parce qu'ils sont susceptibles d'être constitutifs d'une infraction.

Il est clair que si l'on interroge un parlementaire, c'est parce que l'on pense qu'il peut être impliqué dans cette affaire. Le professeur nous dit que, dans le cadre de l'information, il peut toujours être entendu, mais je me demande si certains auteurs ne sont pas d'un autre avis.

Mais ne risque-t-on pas que l'information soit une instruction avant la lettre? Et peut-on poser comme principe que dès lors qu'un juge est saisi, il y a poursuite?

Professeur Franchimont

Pas nécessairement contre quelqu'un. On peut mettre l'affaire à l'instruction sans qu'une personne soit déterminée.

Een lid

Precies, en in dat geval heeft de rechter een totale en absolute vrijheid; hij kan tot op het laatste moment, zonder inverdenkingstelling, de persoon horen die hij vanaf het begin met stelligheid als verdachte nummer één heeft beschouwd. Als hij gewiekst genoeg is, laat hij die persoon zelfs geen eed afleggen. De rechter moet in dergelijke omstandigheden het parlamentslid immers de eed laten afleggen wanneer hij het lid als getuige hoort. Indien hij dat niet doet, betekent zulks dat hij het parlamentslid als verdachte beschouwt. Hij hoort die persoon dan omdat het nuttig kan zijn. Er zijn dan twee mogelijkheden. Eerste mogelijkheid: het parlamentslid wordt verdacht, maar niemand deelt hem dat mee en hij kan dan zonder problemen worden gehoord, met getuigen geconfronteerd — men zal hem misschien zelfs geen eed als getuige laten afleggen. Andere mogelijkheid: net zoals andere burgers wordt hij in beschuldiging gesteld. De zaak wordt dan ingeleid.

Moet de Kamer zich inzake de tenlastelegging uitspreken of dient ze dat pas te doen als het onderzoek reeds voldoende is opgeschoten?

Het echte probleem is eigenlijk dat de parketmagistraat van in het raam van een opsporingsonderzoek en de onderzoeksrechter in geval van vervolging tegen onbekenden tot op het laatste moment alles mogen doen.

De eerste minister

De heer Hayoit de Termicourt heeft in zijn openingsrede duidelijk gesteld dat het verhoor (zelfs met de instemming van het parlamentslid) als een daad van vervolging beschouwd wordt. Mijns inziens was de commissie van oordeel dat het tweede lid van de tekst een eerste stap vooruit betekende, omdat het immers de ondervraging/confrontatie toelaat zonder verlof van de betrokken Kamer. Immers, volgens de heer Hayoit de Termicourt diende men zich eerst tot de Kamer te wenden om het verhoor door het openbaar ministerie mogelijk te maken, zelfs in het raam van het opsporingsonderzoek. Indien ik de Commissie goed begrepen heb, bestaat over die eerste stap eensgezindheid.

De vraag is nu of men nog een tweede stap vooruit kan zetten door in een regeling te voorzien die ook de onderzoeksrechter in staat stelt een parlamentslid in het raam van het gerechtelijk onderzoek te ondervragen zonder dat de Kamer hem daar voorafgaand verlof voor heeft gegeven. Zodoende ontstaat een tweeslachtige juridische situatie omdat men zich tot de onderzoeksrechter wendt, wat dus een daad van vervolging is en die normaliter eindigt in een procedure voor de onderzoeksgerechten, maar tegelijkertijd wordt in het tweede lid gezegd dat voor de ondervraging en de confrontatie met getuigen zo'n verlof van de Kamer niet vereist is. Hierbij rijst dan nog een andere vraag, met name wat men verstaat onder

Un membre

Précisément, et dans ce cas le juge a une liberté totale et absolue, il peut entendre jusqu'au dernier moment sans l'inculper celui dont il est convaincu dès le départ qu'il est le suspect n° 1. S'il est astucieux, il ne lui fait même pas prêter serment. Il devrait dans ce cadre-là, s'il entend le parlementaire comme témoin, lui faire prêter serment. S'il ne le fait pas, c'est qu'il le considère comme suspect. Il l'entend à toutes fins. Deux hypothèses sont alors possibles. Première hypothèse: le parlementaire est suspecté, mais personne ne le lui dit et il va pouvoir être entendu, confronté — on ne lui fera peut-être même pas prêter serment de témoin — sans aucun problème. Autre hypothèse: comme les autres citoyens, on l'inculpe. On va instruire l'affaire.

Est-ce que pour l'inculpation la Chambre doit se prononcer? Ou est-ce qu'elle doit être saisie à partir du moment où on sera suffisamment avancé dans l'instruction?

Le vrai problème, en somme, c'est que le magistrat du parquet, dans le cadre d'une information, et le juge d'instruction, dans le cas d'une poursuite à charge de X, peuvent tout faire jusqu'au dernier moment.

Le premier ministre

M. Hayoit de Termicourt dit clairement, dans sa mercuriale, que l'interrogatoire (même avec le consentement du parlementaire) est considéré comme un acte de poursuite. Je crois que dans l'esprit de la commission, l'alinéa 2 du texte constituait un premier pas en avant, parce qu'il permet l'interrogatoire et la confrontation sans l'autorisation de la Chambre concernée. D'ailleurs, dans la définition de M. Hayoit de Termicourt, on devait passer par la Chambre pour permettre l'interrogatoire par le ministère public, même dans le cadre de l'information. Si j'ai bien compris la commission, il y a unanimité sur ce point.

Reste à savoir si l'on peut franchir un deuxième pas, en instaurant un système qui permette aussi au juge d'instruction d'interroger un parlementaire, dans le cadre de l'instruction, sans devoir passer par la Chambre. On crée ainsi une situation juridique hybride, parce qu'on saisit le juge d'instruction, ce qui est un acte de poursuite qui aboutit normalement à une procédure devant une juridiction d'instruction, mais en même temps on dit à l'alinéa 2 que pour l'interrogation et la confrontation, il ne doit pas passer par la Chambre. Se pose alors une autre question: que faut-il entendre par « interrogatoire par le juge d'instruction »? Cela implique-t-il que le juge d'instruction peut délivrer un mandat d'amener s'il

« ondervraging door de onderzoeksrechter ». Impliceert dit dat de onderzoeksrechter een bevel tot medebrenging kan uitvaardigen, als hij vreest dat de betrokkene niet zal ingaan op een gewone uitnodiging? Dit betekent dus dat hij de betrokkene binnen 24 uur moet ondervragen en hem dus zolang kan vasthouden.

Professor Franchimont

Naast het feit dat de parlementaire onschendbaarheid een aangelegenheid van openbare orde is die de belangen van de instelling en niet die van de betrokkenen moet dienen, is ze ook bedoeld ter voorkoming van onberedeneerde vervolgingen. De hamvraag is of men al dan niet met een vervolging te maken heeft. De tekst van de heer Hayoit de Termicourt is vrij ingewikkeld en het opsporingsonderzoek komt er slechts summier in aan bod.

Het opsporingsonderzoek is een pretoriaanse maatregel waarover in het Wetboek van Strafvordering niets te lezen staat. Volgens Léon Cornil is het feit dat in dat Wetboek met geen woord van het opsporingsonderzoek gerept wordt, strijdig met het voor de beschuldigingen, de straffen en de rechtspleging geldende wettigheidsbeginsel.

Ongeveer 90 % van de bij de correctionele rechtbank aanhangige zaken zijn niet eerst door de onderzoeksrechter behandeld en zijn dus alleen voorwerp geweest van een opsporingsonderzoek. Dit betekent dat bij vervolging (in ruime zin) het parket uiteraard aan de touwtjes trekt. Dat er met betrekking tot het opsporingsonderzoek een groot rechtvacuüm bestaat, neemt niet weg dat een parlamentslid dezelfde rechten heeft als alle andere burgers en kan zeggen: « Ik antwoord niet, ik leg uw oproepingen naast mij neer ». Kenmerkend voor het opsporingsonderzoek is het feit dat daar geen dwang bij te pas mag komen terwijl ook niet aan de grondwettelijk gewaarborgde rechten getornd mag worden. Daarin bestaat nu precies het onderscheid tussen opsporingsonderzoek en onderzoek. Clémenceau heeft ooit gezegd dat de onderzoeksrechter in een democratie de belangrijkste figuur is omdat hij als enige de grondwettelijk gegarandeerde rechten kan aantasten vóór een veroordeling. Moet het in het raam van een opsporingsonderzoek ondervraagde parlamentslid beschermd worden? Ik meen van niet, want hij mag altijd weigeren te antwoorden. Daarenboven kan van een opheffing van de onschendbaarheid, zelfs als het lid met een verhoor in het raam van een opsporingsonderzoek instemt, gevreesd worden dat zij de parlamentsleden meer kwaad dan goed doet.

Een lid

In de praktijk gaat het er thans evenwel anders aan toe. Als het parket denkt dat een parlamentslid iets op zijn kerfstok heeft, vraagt het om opheffing van de onschendbaarheid van de betrokkene of richt het aan de voorzitter van de betrokken Kamer een

craint que l'intéressé ne répondra pas à une invitation ordinaire? Dans ce cas, il devra interroger l'intéressé dans les 24 heures et pourra donc le garder en détention pour la même durée.

Professeur Franchimont

L'immunité parlementaire est d'ordre public dans l'intérêt de l'institution et non pas dans l'intérêt des parlementaires. Elle vise également à éviter des poursuites capricieuses. Le problème est de savoir si on est en présence d'un acte de poursuite ou non. Le texte de M. Hayoit de Termicourt est un peu complexe et traite assez sommairement de l'information.

L'information n'est pas prévue dans le Code d'instruction criminelle, c'est une mesure prétorienne. Léon Cornil a écrit que le fait que l'information ne soit pas prévue dans le Code d'instruction criminelle va à l'encontre du principe de la légalité qui vaut pour les incriminations, pour les peines et pour la procédure.

Environ 90 % des affaires qui arrivent devant le tribunal correctionnel ne sont pas passées par le juge d'instruction et n'ont donc fait l'objet que d'une information. Cela signifie que le vrai maître de la poursuite (au sens large) c'est évidemment le parquet. Dans le cas de l'information, il y a un vide juridique important, mais le parlementaire a le même droit que tous les citoyens; il peut dire: je ne vous réponds pas, je ne réponds pas à vos convocations. Ce qui caractérise l'information, c'est que l'on ne peut pas avoir recours à la contrainte et qu'on ne peut pas porter atteinte aux droits constitutionnellement garantis. C'est précisément en cela que consiste la distinction entre l'information et l'instruction. Clémenceau a dit que le juge d'instruction était le personnage le plus important dans une démocratie, parce qu'il est le seul à pouvoir porter atteinte aux droits constitutionnellement garantis avant une condamnation. Faut-il protéger le parlementaire qui est interrogé dans le cadre d'une information? Je ne le crois pas, parce qu'il a toujours le droit de refuser de répondre. En plus, si on exige la levée de l'immunité, même si le parlementaire consent à être interrogé dans le cadre d'une information, cela risque de faire plus de tort que de bien aux parlementaires.

Un membre

La pratique actuelle est pourtant différente. Si le parquet pense avoir quelque chose à reprocher à un parlementaire, il demande sa levée d'immunité ou il écrit au président de la Chambre concernée en demandant que le parlementaire fasse une déclaration

brief om het parlamentslid ertoe te bewegen een schriftelijke verklaring af te leggen. Naar mijn gevoel mag het parket een parlamentslid evenwel niet ondervragen in het raam van een opsporingsonderzoek.

Professor Franchimont

Het is meer dan eens gebeurd dat een parlamentslid op eigen initiatief en zonder opheffing van zijn onschendbaarheid gehoord werd.

Een lid

Als een parlamentslid klacht indient, kan hij gehoord worden. Dat kan ook het geval zijn als hij bijvoorbeeld getuige was van een verkeersongeval. In de huidige stand van zaken kan hij evenwel niet meer getuigen als hij persoonlijk in het geding is. Wordt hij in die hoedanigheid door het parket ondervraagd, dan moet eerst de procedure gehanteerd worden waarbij de procureur-generaal een parlamentslid via de voorzitter van zijn assemblee aan de tand kan voelen.

Professor Franchimont

Zonder opheffing van de onschendbaarheid en in het raam van het opsporingsonderzoek.

Een lid

Na via de voorzitter — maar op vertrouwelijke wijze — het antwoord van het parlamentslid te hebben gekregen, oordeelt de procureur-generaal of hij om opheffing van de onschendbaarheid dient te vragen. Wil hij nog verder gaan, dan moet hij dat, conform het huidige artikel 59, inderdaad doen. Welnu — en dat is nieuw — als de voorgestelde tekst werd aangenomen, zou het parket-generaal het parlamentslid kunnen ondervragen over een zaak die hem persoonlijk aangaat, waarin hij betrokken is. Met betrekking tot het opsporingsonderzoek wordt dus een stap vooruit gezet en we vragen ons dan ook af of zo iets ook in het raam van het (gerechtelijk) onderzoek moet gebeuren.

Hoewel velen onder ons de neiging hebben om ja te antwoorden omdat het om een onderzoek tegen onbekenden gaat, menen zij toch dat, zodra men een parlamentslid in beschuldiging wil stellen, diens onschendbaarheid moet worden opgeheven.

Professor Franchimont

Aangezien bij een grootscheeps onderzoek een aantal parlamentsleden gehoord worden op wie geen enkele verdenking rust, lijkt het mij evident dat een en ander zonder opheffing van de onschendbaarheid kan geschieden tenzij de ondervraagde zelf in het geding is. Er is nog een oplossing nodig voor het probleem van het parlamentslid dat, ten gevolge van

écrite. Cette dernière procédure est extrêmement efficace et discrète. A mon avis toutefois, le parquet ne peut pas entendre un parlementaire dans le cadre d'une information.

Professeur Franchimont

Il y a plusieurs parlementaires qui ont été entendus sans levée d'immunité parlementaire à leur demande.

Un membre

Quand un parlementaire dépose plainte, il peut être entendu. Un parlementaire peut également être entendu comme témoin, par exemple dans le cas d'un accident de voiture auquel il a assisté. Or, selon la pratique actuelle, il ne peut plus témoigner dès qu'il est mis en cause personnellement. Dès que le parquet veut poser des questions qui le mettent en cause personnellement, il faut passer par la procédure qui permet au procureur général d'interroger le parlementaire via le président de son assemblee.

Professeur Franchimont

Sans levée d'immunité et dans le cadre de l'information.

Un membre

Après avoir reçu la réponse du parlementaire via le président — tout cela confidentiellement — le procureur général apprécie s'il doit demander la levée d'immunité. S'il veut aller plus loin, il doit demander, en vertu de l'article 59 actuel, la levée d'immunité. Or, si le texte proposé était adopté, le parquet pourrait interroger le parlementaire sur une affaire qui le concerne personnellement, où il est en cause. C'est cela qui est nouveau dans le texte. On fait donc un pas en avant dans le cas de l'information. La question que nous nous posons est : faut-il faire encore un pas en avant dans le cadre de l'instruction (judiciaire) ?

Beaucoup d'entre nous ont tendance à répondre par l'affirmative, dans la mesure où il s'agit d'une instruction contre X, mais ils trouvent que dès l'instant où l'on veut mettre en accusation un parlementaire, la demande de levée d'immunité s'impose.

Professeur Franchimont

Dans la mesure où, dans une recherche tous azimuts, on entend un certain nombre de parlementaires qui ne sont pas soupçonnés, il me paraît évident qu'on pourrait les entendre sans levée d'immunité parlementaire. C'est dans la mesure où ils sont mis en cause que la levée de l'immunité parlementaire doit être demandée. Reste alors le problème du parle-

het optreden van derden als burgerlijke partij in handen van de onderzoeksrechter, met naam en toenaam vervolgd wordt. Heeft het wel zin om zonder voorafgaand verlov van de Kamer een ondervraging of een confrontatie mogelijk te maken aangezien de onschendbaarheid moet worden opgeheven alleen al om de betrokkenen te vervolgen wegens burgerlijke-partijstelling? Men staat dus voor de keuze: ofwel wordt het woord « vervolgd » behouden en wordt niet afgeweken van de openingsrede van Hayoit de Termicourt en van de omzendbrief van minister J. Gol, ofwel wordt het tijdstip waarop het verlov van de Kamer vereist is uitgesteld.

De eerste minister

Het is een politieke keuze. Zeker is dat voor de omschrijving van het begrip « vervolging » altijd verwezen werd naar de definitie van Hayoit de Termicourt die duidelijk zegt:

« Vervolging heeft plaats, naar de zin van artikel 45, wanneer de publieke vordering tegen een parlamentslid wordt uitgeoefend, hetzij door een dagvaarding vóór het strafgerecht, hetzij door een requisitoir van het openbaar ministerie tot het instellen van een onderzoek, hetzij nog door de stelling van een burgerlijke partij. Wordt ook als vervolgd beschouwd het parlamentslid dat, zelfs met zijn toestemming, het voorwerp is van een ondervraging, hetzij door het openbaar ministerie, hetzij door de onderzoeksrechter, of van een huiszoeking die op een door het lid gepleegd feit betrekking heeft. »

De bovenstaande stelling lag te grondslag aan de omzendbrief van de heer Gol.

Een lid

Ik vind het erg dat de omzendbrief van de heer Gol ket eigenlijk aan de magistraat overlaat om te beslissen vanaf welk ogenblik een in het raam van het opsporingsonderzoek gestelde daad een daad van vervolging is. Alles hangt dus af van het geweten van de magistraat. Het verheugt mij te vernemen dat, niet alleen ten behoeve van de verkozenen des volks, maar tevens van alle andere burgers, plannen voor een betere organisatie van het opsporingsonderzoek bestaan, want op dit ogenblik is het nog altijd de magistraat die op dat vlak beslist. Als die aarzelt en om opheffing van de onschendbaarheid vraagt, is het niet denkbeeldig dat het parlement het dossier te « licht » bevindt en zegt dat er geen reden is om zo'n stap te zetten. Is de magistraat daarentegen wat minder « scrupuleus », dan zal hij voortmaken met zijn opsporingsonderzoek en zijn dossier vervolledigen waarbij het parlamentslid van de weeromstuit zijn bescherming verliest aangezien een opsporingsonderzoek al een vervolging « bij voorbaat » is.

mentaire qui serait nominalement poursuivi à la suite d'une constitution de partie civile en mains du juge d'instruction. Cela a-t-il un sens de rendre possible un interrogatoire ou une confrontation sans autorisation de la Chambre, étant donné que rien que pour le poursuivre à la suite d'une constitution de partie civile, il faut nécessairement une levée d'immunité parlementaire? Il faut donc faire un choix: soit on garde le mot « poursuivi » et on s'en tient à la mercuriale d'Hayoît de Termicourt, et à la circulaire du ministre J. Gol, soit on recule le moment à partir duquel l'autorisation des Chambres est nécessaire.

Le premier ministre

C'est un choix politique. Ce qui est certain, c'est que pour la notion de poursuite, on s'est toujours basé sur la définition d'Hayoît de Termicourt, qui dit clairement:

« Il y a poursuite au sens de l'article 45, lorsque l'action publique est exercée contre un membre du parlement, soit par une citation devant le juge répressif, soit par un réquisitoire du ministère public, tendant à l'ouverture d'une instruction, soit encore par la constitution d'une partie civile. Est également considéré comme poursuivi, le membre du parlement qui, même de son consentement, est l'objet d'un interrogatoire, soit par le ministère public, soit par le juge d'instruction, ou d'une visite domiciliaire, qui se rapportent à un fait commis par lui. »

C'est sur cette thèse-là que la circulaire du ministre J. Gol était basée.

Un membre

Ce qui est grave, c'est que, dans le fond, la circulaire du ministre J. Gol laisse au magistrat le soin d'apprécier à partir de quel moment le devoir accompli dans le cadre de l'information constitue un acte de poursuite. Tout dépend donc de la conscience du magistrat. Je suis heureux d'apprendre qu'on va mieux organiser le stade de l'information, non seulement pour les parlementaires, mais pour tous les citoyens. Or, pour l'instant, c'est le magistrat tout seul qui décide. S'il hésite et qu'il demande la levée d'immunité, le parlement risque de dire que le dossier est trop « léger » et qu'il n'y a pas lieu de lever l'immunité. Si par contre, il a moins de scrupules, il va avancer dans son information, il va compléter son dossier et le parlementaire aura perdu sa protection, puisque, dans le fond, cette information est déjà une poursuite avant la lettre.

Professor Franchimont

U hebt gelijk als u zegt dat minister Gol nog verder is gegaan dan Hayoit de Termicourt omdat hij in het nummer 6 het volgende toevoegt : « *Bijgevolg is de ondervraging van een parlamentslid door het openbaar ministerie of door een officier van gerechtelijke politie op bevel van het openbaar ministerie aangaande een feit dat hem wordt ten laste gelegd, een daad van vervolging, t.t.z. de uitoefening van de publieke vordering, want het gaat om een daad verricht « voor de straftoemeting » door een ambtenaar aan wie het uitoefenen van de publieke vordering werd toevertrouwd.* » (omzendbrief van 1 september 1983).

Een lid

Indien het juist is dat men tot op heden voor elke ondervraging van een parlementair de opheffing van zijn onschendbaarheid gevraagd heeft, is de voorgestelde tekst een kleine maar niet te onderschatten stap vooruit.

Zoniet moet men — om de tekst enige zin te geven — de ruimere interpretatie toepassen. Een tussenoplossing zou erin bestaan de inverdenkingstelling te hanteren als cesuur. Men zou dan kunnen bepalen dat de ondervraging en de confrontaties mogelijk zijn tot op het moment van de inverdenkingstelling. Maar dat begrip « inverdenkingstelling » is momenteel niet gedefinieerd. En als we het definiëren, dreigen we nadien door professor Franchimont « ingehaald » te worden, wanneer hij een algemene definitie geeft in het nieuwe wetboek van strafvordering.

Professor Franchimont

Ik vraag me af of we niet beter kunnen afzien van het enigszins tweeslachtige begrip vervolging. Men zou het net zo goed kunnen hebben over « inverdenkingstelling » of over verwijzing naar de rechtbank die zich ten principale moet uitspreken.

Een lid

Het voorstel staat een aantal daden van vervolging toe, maar andere worden impliciet verboden, aangezien ze niet worden vermeld. Huiszoeking en telefoontap worden bijvoorbeeld niet als uitzonderingen opgenomen. Krachtens het wetsvoorstel is voor dergelijke daden dan ook verlof van de Kamer nodig. Uw suggestie strookt bijgevolg niet met de bedoelingen van de indieners van het voorstel die er uitsluitend naar streven dat de daden van vervolging waarvan sprake in paragraaf 2, met name ondervraging en confrontatie met getuigen, zonder verlof van de Kamer kunnen worden gesteld.

Het is onze bedoeling in tegenwoordigheid van het betrokken parlamentslid een dossier samen te stellen, zodat het parket over voldoende informatie kan

Professeur Franchimont

Vous avez raison de dire que le ministre Gol va plus loin qu'Hayoit de Termicourt, parce qu'il ajoute, au n° 6 : « *Par conséquent, l'interrogatoire d'un membre d'une Chambre par le ministère public ou par un officier de police judiciaire sur ordre du ministère public, au sujet d'un fait qui lui est imputé, constitue un acte de poursuite, c'est-à-dire d'exercice de l'action publique, car il s'agit d'un acte accompli « pour l'application des peines » par un fonctionnaire auquel est confié l'exercice de l'action publique.* » (circulaire du 1er septembre 1983).

Un membre

S'il est exact que l'on a jusqu'à présent toujours demandé la levée de l'immunité du parlementaire pour pouvoir l'interroger, le texte proposé constitue un progrès modeste, mais non négligeable.

Si tel n'était pas le cas, il faudrait, pour donner un sens au texte, opter pour son interprétation extensive. Un moyen terme consisterait à considérer l'inculpation comme une césure. On pourrait, dans ce cas, autoriser les interrogatoires et les confrontations jusqu'au moment de l'inculpation. Or, il n'existe pas encore de définition de la notion d'inculpation. Si nous la définissons, nous risquons d'être « rattrapés » ensuite par le professeur Franchimont, lorsqu'il en donnera une définition générale dans le nouveau code d'instruction criminelle.

Professeur Franchimont

Au contraire, je me demande si la solution ne consisterait pas à abandonner cette notion un peu ambiguë de poursuite. On pourrait très bien ne plus parler de poursuite, mais plutôt d'inculpation ou de renvoi devant la juridiction de fond.

Un membre

Dans la proposition, on autorise un certain nombre d'actes de poursuite, mais on en exclut d'autres implicitement, puisqu'on ne les cite pas. La perquisition et l'écoute téléphonique, par exemple, ne sont pas reprises comme exceptions. Par conséquent, pour ces actes-là, la proposition exige l'autorisation de la Chambre. Ce que vous suggérez ne répond donc pas aux intentions des auteurs du texte qui veulent uniquement que l'on puisse procéder sans l'autorisation de la Chambre aux actes de poursuite qui sont cités au paragraphe 2, c'est-à-dire les interrogatoires et les confrontations avec des témoins.

Notre but est de constituer un dossier contradictoire avec le parlementaire mis en cause, afin que le parquet puisse disposer d'éléments suffisants pour

beschikken om te oordelen of al dan niet om opheffing van de onschendbaarheid moet worden verzocht.

Een lid

Ik denk dat er toch enige duidelijkheid zou moeten komen. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat een ondervraging door het openbaar ministerie of door de gerechtelijke politie op last van het openbaar ministerie in de zin van artikel 59 van de Grondwet, beschouwd wordt als een daad van vervolging. Het is dus in ieder geval een stap vooruit als een ondervraging door de procureur of de gerechtelijke politie op last van de procureur voortaan mogelijk wordt zonder verlof van de Kamer. Maar blijkbaar bestaat er een strekking luidens welke de ondervraging en de confrontatie met getuigen ook mogelijk zijn in het kader van het gerechtelijk onderzoek. Men moet dan echter beseffen dat zulks betekent dat de onderzoeksrechter de aanwezigheid van het parlementslid kan vorderen, zij het uitsluitend met het oog op die ondervraging of die confrontatie.

Een ander lid

Artikel 59 heeft in de eerste plaats tot doel het ambt van de parlementsleden te beschermen. Het valse beeld dat de media van de positie van de parlementsleden hebben opgehangen, heeft er evenwel toe geleid dat elke beslissing tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid die de Kamer neemt, meteen als een veroordeling wordt beschouwd. Dit staat haaks op de eerbiediging van het recht op verdediging. De regeling moet dus zo ver mogelijk kunnen gaan en tegelijkertijd de persoon van het parlementslid beschermen tijdens een onderzoek waarvan men mag hopen dat het geheim blijft. Ook moet ze ervoor waken dat het parlementaire ambt niet in het gedrang komt. Hierbij rijst de vraag wat moet worden verstaan onder bijzondere daden of daden waarvoor de Kamer hoe dan ook moet ingrijpen. Volgens mij betreft het in ieder geval alle daden die verband houden met de hechtenis. Voorts zijn er de bijzondere daden in het raam van een opsporings- of een gerechtelijk onderzoek die de politieke situatie, met name de rol van parlementslid, kunnen schaden. Een onbeperkte mogelijkheid tot inbeslagneming van stukken zou problemen in die zin kunnen opleveren. Mijns inziens zijn huiszoeking, inbeslagneming en telefoontap bijzondere daden die tussenkomst van een onderzoeksrechter vereisen. Ik ben ook van mening dat de onderzoeksrechter geen deskundigenonderzoek mag uitvoeren zonder toestemming van de Kamer. Het is bijgevolg niet aan de rechterlijke macht om te bepalen of de wet op het sociaal verweer van toepassing is of niet. Natuurlijk zijn er ook nog de gewone daden. Ik denk daarbij aan ondervraging door een onderzoeksrechter, of aan ondervraging door een politieagent naar aanleiding van een apostille van het parket. Zij vormen geen schending van het ambt. Wel blijft de vraag wat er moet gebeuren

apprecier s'il doit oui ou non demander la levée d'immunité.

Un membre

J'estime qu'il faudrait clarifier quelque peu les choses. Je pense que nous sommes tous d'accord pour dire qu'un interrogatoire effectué par le ministère public ou par la police judiciaire sur ordre du ministère public est considéré, au sens de l'article 59 de la Constitution, comme un acte de poursuite. Il faut dès lors considérer, en tout état de cause, comme un progrès le fait qu'un député puisse désormais être interrogé par le procureur ou par la police judiciaire, sur ordre du procureur, sans l'autorisation de la Chambre. Mais certains considèrent manifestement que les interrogatoires et les confrontations avec des témoins sont également possibles dans le cadre d'une instruction judiciaire. Il faut toutefois savoir que le juge d'instruction pourra, dans ce cas, requérir la présence du parlementaire, fût-ce aux seules fins d'un interrogatoire ou d'une confrontation.

Un autre membre

Le but premier de l'article 59 est la protection de la fonction des parlementaires. Or, suite à une déformation médiatique de la situation des parlementaires, toute décision de levée d'immunité prise par la Chambre est considérée comme une condamnation, ce qui est le contraire du respect du droit de la défense. Ce qu'il faut donc faire c'est aller aussi loin que possible, tout en protégeant la personne du parlementaire dans le cadre d'une instruction que l'on espère secrète et sans porter atteinte à la fonction parlementaire. Je pose alors la question : « Qu'est ce qu'on doit considérer comme actes spéciaux ou actes qui nécessitent certainement l'intervention de la Chambre ? ». A mon avis, en tout cas, tout ce qui concerne la détention. Par ailleurs, il y a des actes spéciaux, dans une instruction ou dans une information, qui portent atteinte à la situation politique c'est-à-dire au rôle du parlementaire. Ainsi, la saisie de documents pourrait poser problème, si elle n'est pas limitée. A mon avis, la perquisition, la saisie et les écoutes téléphoniques sont des actes spéciaux qui nécessitent l'intervention d'un juge d'instruction. Je pense aussi qu'une expertise ne devrait pas pouvoir être faite par le juge d'instruction sans intervention de la Chambre. Il n'appartient donc pas au pouvoir judiciaire de dire si la loi de défense sociale est applicable ou non. Mais il y a alors des actes ordinaires. Je pense que l'audition par un juge d'instruction, comme l'audition par un policier dans le cadre d'une apostille faite par le parquet, ne constitue pas une atteinte à la fonction. Mais que faire si le parlementaire ne répond pas à la convocation lancée par le juge d'instruction. Le juge d'instruction peut-il délivrer un mandat d'amener ou un mandat de comparution ? Est-ce que le mandat d'amener est un acte spécial qui peut gêner le parlementaire ? Sans doute,

als het parlamentslid geen gehoor heeft aan de oproeping van de onderzoeksrechter? Kan laatstgenoemde dan een bevel tot medebrenging of tot verschijning uitvaardigen? Is het bevel tot medebrenging een bijzondere daad, die het parlamentslid kan hinderen? Ongetwijfeld, als het wordt uitgevoerd op een dag waarop in het parlement stemmingen plaatsvinden. Blijft verlof van de Kamer vereist als het bevel tot medebrenging wordt uitgevaardigd buiten de zittingen? Het is klaar en duidelijk de bedoeling van het voorstel dat de Kamer niet langer zou worden aangezocht voor gewone daden. Voor mij zijn dat vooral de ondervraging en de confrontatie met getuigen. In geval van rechtstreekse dagvaarding voor de rechtbank is sprake van een daad van vervolging waarvoor mijns inziens wel verlof van de Kamer nodig is. De vordering van het parket voor de raadkamer is eveneens een daad van vervolging waar de Kamer mee moet instemmen. Voor alles wat met ondervraging en confrontatie te maken heeft (wat toch ongeveer 60 tot 70 % van een opsporings- of een gerechtelijk onderzoek in beslag neemt) mag het niet langer noodzakelijk zijn om verlof aan de Kamer te vragen.

Professor Franchimont

Het is niet mijn taak u een tekst voor te stellen. Desondanks blijf ik erbij dat de term « vervolging » beter niet wordt gebruikt. Ik kan wel een sneuveltekst suggereren die dan volgende beginselen zou bevatten :

1° Geen enkele daad van opsporing of onderzoek mag de vrije uitoefening van het mandaat hinderen.

2° Geen enkel daad van dwang of daad die een schending van de bij de Grondwet gewaarborgde rechten inhoudt mag worden gesteld zonder instemming van een rechter. (Het gaat hier om vrijheidsberoving, huiszoeking en in geen geval om ondervraging of confrontatie.)

Een lid

Mijns inziens waren de indieners van mening dat zij beter het begrip vervolging konden behouden om zo bij de traditionele rechtspraak aan te sluiten. Vervolgens konden zij dan alle uitzonderingen opsommen waarvoor een nieuwe regeling geldt. Dat lijkt ons meer zekerheid te bieden dan een totaal nieuwe terminologie waarvoor zich een nieuwe rechtspraak en een nieuwe doctrine dienen te ontwikkelen. Dat zou heel veel tijd vergen. Het parlement mag dan de reputatie hebben ervoor te zorgen dat dingen veranderen, uiteindelijk heeft het vrij veel eerbied voor de bestaande tradities.

Een ander lid

Ik deel de mening van vorige spreker dat het gevaarlijk is om de terminologie te wijzigen. Als we het

si le mandat d'amener porte sur un jour où le parlement vote. Mais faut-il une autorisation de la Chambre si ce mandat d'amener est délivré en dehors des sessions? Ce que la proposition veut très clairement, c'est que la Chambre ne soit pas saisie pour des actes ordinaires. J'entends par là essentiellement l'interrogatoire et la confrontation avec témoins. Par contre, dans le cas d'une citation directe devant le tribunal, l'on est en présence d'un acte de poursuite qui, à mon avis, doit être précédé de l'autorisation de la Chambre. Le réquisitoire du parquet devant la chambre du conseil est également un acte de poursuite qui nécessiterait l'intervention d'une autorisation de la Chambre. Mais, pour tout ce qui concerne l'audition et la confrontation (ce qui représente quand même 60 à 70 % de l'information et de l'instruction), il ne devrait plus être nécessaire de recourir à l'autorisation de la Chambre.

Professeur Franchimont

Il ne m'appartient pas de vous proposer un texte. Mais, mon sentiment est en effet qu'il faudrait abandonner le terme « poursuite ». Je pourrais imaginer un texte martyr comportant les principes suivants :

1° Aucun acte d'information ou d'instruction ne peut entraver le libre exercice du mandat parlementaire.

2° Aucun acte de contrainte ou portant atteinte aux droits constitutionnellement garantis ne peut être posé sans l'autorisation d'un juge. (Il s'agit en l'occurrence de la privation de liberté, de la perquisition et certainement pas de l'interrogatoire ou la confrontation.)

Un membre

Je crois que les auteurs ont pensé qu'il valait mieux conserver la notion de poursuite pour s'inscrire dans la jurisprudence traditionnelle, et énoncer ensuite les exceptions qui constituent la nouveauté. Cela nous a semblé peut-être plus sûr que d'inventer de nouvelles terminologies qui vont nécessiter une nouvelle jurisprudence et une nouvelle doctrine, qui va mettre tout un temps à s'établir. Le parlement a la réputation de bousculer les choses, mais il est finalement assez respectueux des traditions.

Un autre membre

Je rejoins l'orateur précédent : il est dangereux de changer la terminologie. Je pense que si on parle

voortaan over daden van dwang hebben, zullen we ongetwijfeld op moeilijkheden stoten, aangezien dat nieuwe begrip tot een nieuwe rechtspraak moet leiden. Ondertussen lijken we eerder geneigd vast te houden aan een aantal richtlijnen die we terugvinden in openingsredes en circulaire en in de jurisprudentie van de commissie voor de Vervolgingen en van de Kamer. Voorts verwijst u ook naar een bij de Grondwet gewaarborgd recht (zoals onschendbaarheid van de woning, met uitzondering van de bij de wet bepaalde gevallen). Is in de door u voorgestelde tekst huiszoeking toegestaan of niet ?

Een van de auteurs

Ik denk dat de uiteenzetting van professor Franchimont interessant was maar in zekere zin bevestigt wat we bij vorige discussies reeds hebben vastgesteld. Ons probleem is dat we een cirkelredenering volgen. Er is een artikel van de Grondwet dat spreekt over vervolgingen en er is een interpretatie van de heer Hayoit de Termicourt, die eigenlijk opnieuw verwijst naar datzelfde artikel van de Grondwet. Vandaar dat we hebben gezocht naar een ander concept waarop we kunnen steunen, bijvoorbeeld de notie « in verdenkingstelling » ? Maar ook dat bleek onmogelijk te zijn. Eigenlijk kan de tekst van de fractieleiders middels een opklaring duidelijk worden. Het eerste lid bepaalt dat er geen vervolging of aanhouding mogelijk is dan met verlof van de Kamer. Het tweede lid bepaalt : « Voornoemd verlof is niet vereist voor de ondervraging en de confrontatie met getuigen ». Het enige interpretatieprobleem is : versta je daaronder dat voor ondervraging en confrontatie met getuigen geen verlof vereist is, tenzij wanneer die daden deel uitmaken van een vervolging ? Of versta je daaronder net het omgekeerde, met name dat ondervraging en confrontatie met getuigen nooit verlof vereisen, ook wanneer ze deel uitmaken van de vervolging. Ik denk dat alle fracties daarover hun mening moeten geven. Het probleem met de tekst is dat de memorie van toelichting bewust neutraal werd gehouden en geen hulp is voor de interpretatie van de tekst. Uit de memorie van toelichting zou moeten blijken of het tweede lid een uitzondering is op het eerste en of ondervragingen en confrontaties mogelijk zijn zonder voorafgaand verlof van de Kamer. Ik meen te hebben begrepen dat andere daden, zoals aanhoudingen, huiszoekingen en telefoontap alleen maar middels verlof mogelijk zijn.

d'actes de contrainte, on va rencontrer des difficultés, étant donné qu'une nouvelle jurisprudence devra s'instaurer, alors que nous sommes plus enclins à sauvegarder un certain nombre de lignes directrices définies dans des mercuriales, des circulaires et dans la jurisprudence de la commission des poursuites et de la Chambre. En plus, vous faites référence à un droit constitutionnellement garanti (par exemple l'inviolabilité du domicile, sauf les cas prévus par la loi). Est-ce que la perquisition, d'après le texte que vous évoquez, serait permise ou non ?

Un des auteurs

Je pense que l'exposé du professeur Franchimont était intéressant, mais qu'il confirme d'une certaine manière ce que nous avons déjà constaté au cours de discussions précédentes. Notre problème réside dans le fait que nous suivons un raisonnement circulaire. Nous avons un article de la Constitution qui parle de poursuites et nous avons une interprétation de M. Hayoit de Termicourt qui renvoie en fait à ce même article de la Constitution. C'est pour cela que nous avons cherché à nous baser sur un autre concept, par exemple sur la notion d'« inculpation », mais cela s'est également révélé impossible. En fait, une simple clarification permettrait de rendre limpide le texte déposé par les présidents de groupe. L'alinéa 1er dispose que : « (...) aucun membre de l'une ou l'autre Chambre ne peut (...) être poursuivi ni arrêté (...) qu'avec l'autorisation de la Chambre dont il fait partie ». L'alinéa 2 dispose que : « Cette autorisation n'est pas requise pour les interrogatoires et les confrontations avec des témoins ». Le seul problème d'interprétation qui se pose est le suivant : ces alinéas signifient-ils qu'aucune autorisation n'est requise pour les interrogatoires et les confrontations avec des témoins, sauf lorsque ces actes sont accomplis dans le cadre de poursuites ? Ou bien signifient-ils exactement l'inverse, à savoir qu'aucune autorisation n'est requise pour les interrogatoires et les confrontations avec des témoins, même dans le cadre de poursuites. J'estime que tous les groupes politiques doivent faire connaître leur avis sur la question. Le problème posé par ce texte provient du fait que les développements ont été intentionnellement rédigés en des termes neutres et ne fournissent aucune clé d'interprétation du texte. Les développements auraient dû permettre de déterminer si l'alinéa 2 constitue une exception à l'alinéa 1er et s'il est permis de procéder à des interrogatoires et confrontations sans autorisation préalable de la Chambre. Je crois avoir compris que d'autres actes, tels que les arrestations, les perquisitions et les écoutes téléphoniques, ne peuvent être accomplis qu'avec l'autorisation de la Chambre.

Een ander lid

Ik meen inderdaad dat de voorgaande spreker de juiste analyse gemaakt heeft. Ik heb ook al een paar keer herhaald dat de indieners die keuze moeten maken, om aldus duidelijkheid te brengen omtrent die twee begrippen (ondervraging en confrontatie). Maar ik wil uw aandacht vestigen op een voorstel dat veel minder interpretatie vergt en geen enkele onduidelijkheid bevat, met name mijn amendement n° 2 (Stuk n° 492/3). Mijn voorstel is eigenlijk heel eenvoudig. Alle daden zijn mogelijk, behalve de aanhouding en de hechtenis. Er wordt voorzien in een maximale bescherming van het individuele parlements lid, want er kan geen huiszoeking noch inbeslagname bij hem gebeuren buiten de aanwezigheid van de voorzitter, die ervoor waakt dat de bronnen van het parlements lid niet in het gedrang komen, dat geen andere zaken in beslag genomen worden en dergelijke meer. Tot slot mogen die daden ook niet de vrije uitoefening van het parlementaire mandaat hinderen. Ik denk dat dat volstrekt coherent is. Als ik hoor dat bij iedereen de bekommernis leeft om het parlement als instelling te beschermen, zou ik toch nog eens vragen om na te denken over mijn amendement, dat het grote voordeel heeft dat het weinig of geen interpretatieproblemen in zich draagt en dat het de instelling beschermt.

Een ander lid

In de praktijk komt het erop aan te bepalen of bij een onderzoek tegen onbekenden al dan niet sprake is van vervolging. In geval van onderzoek tegen onbekenden zijn alle daden ten opzichte van een parlements lid toegestaan, aangezien niet bekend is wie wordt vervolgd. In dat geval zou men zelfs een huiszoeking bij een parlements lid kunnen doen.

Een ander lid

Het zou onlogisch zijn om bepaalde daden wel bij een opsporingsonderzoek, maar niet bij een gerechtelijk onderzoek toe te staan. Bij een opsporingsonderzoek zijn ondervraging en confrontatie toegestaan. Waarom is ondervraging in het kader van een gerechtelijk onderzoek niet toegestaan? Als dan blijkt dat de zaak niet met ondervragingen en confrontaties kan worden opgelost, moet men verder gaan en met name de zaak aan het parlement voorleggen.

Een auteur

De vraag is welke de beste procedure is om er uiteindelijk uit te geraken. We hebben een tekst ingediend, ondertekend door de fractieleiders van zeven partijen. Persoonlijk voel ik er meer voor om opnieuw met de indieners rond de tafel gaan te zitten en te zien in welke mate we tot eensgezindheid kunnen komen over de interpretatie die we aan die tekst moeten geven. Ik denk dat een besloten vergadering

Un autre membre

J'estime en effet que l'analyse de l'intervenant précédent est exacte. J'ai déjà, pour ma part, répété à plusieurs reprises que les auteurs doivent faire ce choix pour préciser ainsi le contenu des deux notions (interrogatoire et confrontation). Mais je tiens à attirer votre attention sur une proposition qui ne nécessite pas une interprétation aussi poussée et ne contient aucune imprécision, à savoir mon amendement n° 2 (Doc. n° 492/3). Ma proposition est en fait très simple. Tous les actes sont possibles sauf l'arrestation et la détention. Il prévoit une protection maximale de chaque parlementaire, étant donné qu'il ne peut être procédé à aucune perquisition ni saisie en l'absence du président de l'assemblée, qui veille à ce qu'il ne soit pas porté atteinte aux sources du parlementaire, que d'autres choses ne soient pas saisies, etc. Enfin, ces actes ne peuvent pas entraver le libre exercice du mandat parlementaire. Je pense que ma proposition est parfaitement cohérente. Lorsque j'entends que chacun est soucieux de protéger le parlement en tant qu'institution, je voudrais demander une fois encore de réfléchir à mon amendement, qui présente le grand avantage de ne poser pratiquement aucun problème d'interprétation et tend à protéger l'institution parlementaire.

Un autre membre

En réalité, le problème est de savoir s'il y a ou non poursuite dans le cadre d'une instruction contre X. Dans le cas d'une instruction contre X, on peut tout faire vis-à-vis du parlementaire, puisqu'on ne sait pas qui est poursuivi. On pourrait même aller jusqu'à perquisitionner chez un parlementaire dans le cadre d'une instruction à charge de X.

Un autre membre

Ce que nous permettons, dans le cadre d'une information, il serait déraisonnable de ne pas le permettre dans le cadre d'une instruction. On peut interroger et confronter dans le cadre d'une information. Pourquoi ne pourrait-on pas interroger dans le cadre d'une instruction? Et puis, si à ce moment-là, les auditions et les confrontations ne permettent pas d'aller au bout des choses, il faut aller plus loin, donc aller devant le parlement.

Un auteur

La question est de savoir quelle est la meilleure procédure pour sortir enfin de l'impasse. Nous avons déposé un texte, signé par les chefs de groupe de sept partis. Personnellement, je préférerais me réunir à nouveau avec les auteurs et examiner dans quelle mesure nous pouvons nous accorder pour décider de l'interprétation à donner à ce texte. J'estime qu'il est préférable d'organiser une réunion en comité res-

met de fractieleiders die het voorstel ondertekend hebben, een betere oplossing is dan hier in de commissie een interpretatie proberen te geven.

Een lid

Ik wil enkel in herinnering brengen dat wij tijdens de vorige vergadering enige twijfels hadden omtrent de mogelijkheid voor de onderzoeksrechter om iemand te ondervragen of met getuigen te confronteren als een klager zich burgerlijke partij stelt. Als het initiatief van het parket uitgaat, ben ik inderdaad van mening dat ondervraging en confrontatie door de onderzoeksrechter zonder verlof van het parlement mogelijk zijn. Bij een gewone burgerlijke-partijstelling in handen van de onderzoeksrechter rijst evenwel een probleem omdat dan automatisch vervolging wordt ingesteld. Geldt ook in dat geval de uitzondering waarvan sprake in het tweede lid? Dat lijkt mij minder vanzelfsprekend.

Een van de auteurs

Gelet op de wending die de bespreking neemt, zou ik twee dingen willen opmerken. Toen ik dit voorstel ondertekende, leek het mij voor de hand te liggen dat een parlamentslid altijd kan worden ondervraagd of met getuigen geconfronteerd, ongeacht of dat tijdens het opsporings- dan wel tijdens het gerechtelijk onderzoek is. Er werd pas een onderscheid gemaakt voor daden die verder gingen en in de eerste plaats voor de huiszoeken. De hele discussie over ondervragingen en confrontaties dreigt de kleinste gemene deler, waarover iedereen het eens was dat hij in de tekst zou worden opgenomen, nu weer op de helling te zetten. Als deze discussie ertoe zou leiden dat in bepaalde gevallen mag worden ondervraagd noch met getuigen mag worden geconfronteerd, weiger ik de tekst nog te ondertekenen.

Deze tekst is de kleinste gemene deler die kon worden gevonden. Mijn fractie zal dus nooit verklaren dat ze de tekst als dusdanig steunt. Als amendementen worden ingediend waarvan de strekking overeenstemt met standpunten die wij altijd hebben verdedigd (bijvoorbeeld huiszoeking in aanwezigheid van de voorzitter van de assemblee of van diens vertegenwoordiger), zullen wij die amendementen goedkeuren. Wij zijn niet van plan om tegen onze eigen teksten te stemmen om toch maar bij die kleinste gemene deler te kunnen blijven. Daarom wens ik hier nogmaals te verduidelijken dat het in die zin is dat ik de tekst die ons vandaag wordt voorgelegd heb ondertekend.

Professor Franchimont

Het enige wat ik nogmaals wil onderstrepen is dat zodra iemand zich bij een onderzoeksrechter burgerlijke partij stelt tegen een parlamentslid, het om een daad van vervolging gaat. Het parlamentslid kan eventueel achteraf worden gehoord, maar ondertus-

treint met de chefs de groupe die hebben getekend de proposition plutôt que de tenter d'interpréter le texte au sein de cette commission.

Un membre

Je voudrais rappeler simplement que nous avons une hésitation à la séance précédente, sur la possibilité pour le juge d'instruction de procéder aux interrogatoires et confrontations, lorsqu'il est saisi par une constitution de partie civile émanant d'un plaignant. Je crois effectivement que si l'initiative vient du parquet, il ne faut pas passer par le parlement pour permettre l'interrogatoire et les confrontations par le juge d'instruction. Par contre, il y a le problème de la possibilité de mise en marche automatique de la poursuite par une simple constitution de partie civile entre les mains du juge d'instruction. L'exception prévue à l'alinéa 2 jouerait-elle aussi dans ce cas? Cela me semble moins évident.

Un des auteurs

Je veux quand même préciser deux choses en voyant l'évolution des discussions. La première, c'est que pour ce qui me concerne, lorsque j'ai signé cette proposition, il me paraissait très clair que l'on peut interroger un parlementaire et le soumettre à des confrontations à tout moment, que ce soit au stade de l'information ou de l'instruction. La césure portait simplement sur les actes allant au-delà, à commencer par les perquisitions. Toute la discussion sur les interrogatoires et les confrontations, me paraît être une remise en cause du plus petit commun dénominateur que nous avons accepté d'inscrire dans un texte. Si cette discussion aboutit à dire que dans certains cas, on ne pourrait ni interroger, ni confronter, moi, je ne signe plus le texte.

Deuxièmement, ce texte est le plus petit commun dénominateur, vous n'aurez donc jamais un engagement de mon groupe disant qu'il soutient le texte tel quel. Si des amendements sont déposés et vont dans le sens que nous avons toujours défendu (par exemple la perquisition en présence du président de l'assemblée ou de son représentant), nous voterons ces amendements. Nous n'allons quand même pas, pour nous rallier à un plus petit commun dénominateur, voter contre nos propres textes. C'est dans cet esprit-là, je préfère le repréciser, que j'ai signé le texte qui nous est soumis aujourd'hui.

Professeur Franchimont

La seule chose que je veux dire encore une fois, c'est qu'à partir du moment où il y a une constitution de partie civile contre un parlementaire en mains du juge d'instruction, il s'agit d'un acte de poursuite. Il est possible que le parlementaire soit interrogé par

sen moet van meetaf wel de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid worden gevraagd : de daad van vervolging is precies de uitvoering van de strafvordering en die uitvoering van de strafvordering is het op gang brengen van de strafvordering door ofwel het parket, ofwel de burgerlijke partij. Ik wens ook nog eens te herhalen dat, voor zover het parlamentslid met naam en toenaam in de vordering (om de procureur des Konings in te lichten) of in de burgerlijke-partijstelling bij een onderzoeksrechter wordt vernoemd, het om een daad van vervolging gaat.

Stel : ik wens een klacht in te dienen tegen een parlamentslid, met burgerlijke-partijstelling bij de onderzoeksrechter. Wat moet de onderzoeksrechter dan doen als men het woord « vervolging » behoudt ? Hij moet alleszins zijn dossier verzenden naar het parket, dat het op zijn beurt verzendt naar het parket-generaal, dat dan verlof aan de Kamer moet vragen.

Ik meen dat de tekst, zoals hij nu is geredigeerd, in het eerste lid een principe poneert en in het tweede lid een uitzondering op datzelfde principe invoert. Als men zegt geen vervolging te kunnen instellen zonder verlof van de Kamer, maar wél een lid te kunnen verhoren en met iemand te confronteren, dan volgt daaruit dat men verhoren en confrontaties als daden van vervolging beschouwt die een uitzondering vormen op de in het eerste lid verboden daden van vervolging. Ik meen inderdaad dat, zoals de tekst thans voorligt, wanneer er in handen van de onderzoeksrechter burgerlijke-partijstelling is, de onderzoeksrechter het lid kan verhoren en met getuigen kan confronteren. Ik heb enige twijfels omtrent de opportuniteit van een dergelijke maatregel, die niet met de vigerende jurisprudentie van de Kamer overeenstemt. Tot dusver is de Kamer er immers steeds van uitgegaan dat men het initiatief tot vervolging niet door particulieren kan laten nemen teneinde te voorkomen dat een buur van een volksvertegenwoordiger met kwaad opzet wekenlang klacht tegen hem indient om hem te beletten zijn ambt uit te oefenen. Vooral in de huidige context, zal het altijd wel iets zijn : gaat het niet om burens, dan misschien om iemand die het lid wil lastig vallen... Ik geef toe dat de tekst zoals hij thans voorligt de mogelijkheid opent tot verhoren en confrontaties na een burgerlijke-partijstelling. Maar het ware wellicht wenselijk over de opportuniteit van die mogelijkheid na te denken.

Ik vraag me ook af hoe het er zal aan toegaan nadat iemand zich tegen een volksvertegenwoordiger burgerlijke partij heeft gesteld. Op grond van de tekst kan de onderzoeksrechter het lid verhoren. Hij kan hem ook met getuigen confronteren. En wat staat er dan te gebeuren ?

après, mais en attendant, il faudra dès le départ demander la levée d'immunité parlementaire, car l'acte de poursuite, c'est l'exercice de l'action publique, et l'exercice de l'action publique, c'est la mise en mouvement de l'action publique, soit par le parquet, soit par la partie civile. Je tiens également à répéter que dans la mesure où le parlementaire est nommé désigné, soit dans le réquisitoire, afin d'informer du procureur du Roi, soit dans la constitution de partie civile chez le juge d'instruction, il s'agit d'un acte de poursuite.

Imaginons que je veuille déposer plainte contre un parlementaire, avec constitution de partie civile chez le juge d'instruction. Que doit faire, dans la mesure où on garde le mot « poursuite », le juge d'instruction ? Il doit nécessairement transmettre son dossier au parquet, qui transmettra au parquet général, qui demandera l'autorisation de la Chambre.

Je pense que tel que le texte est présenté, à l'alinéa 1er, il énonce un principe et à l'alinéa 2, une exception à ce principe. Si l'on dit qu'on ne peut pas poursuivre sans l'autorisation de la Chambre, mais qu'on peut interroger et confronter, c'est qu'on considère l'interrogatoire et la confrontation comme des actes de poursuite qui sont des exceptions aux actes de poursuite interdits à l'alinéa 1er. Je crois qu'effectivement, tel que le texte est actuellement rédigé, s'il y a une constitution de partie civile entre les mains du juge d'instruction, le juge d'instruction peut interroger et confronter. J'ai une hésitation sur l'opportunité d'une telle mesure, puisqu'elle ne coïncide pas avec la jurisprudence actuelle de la Chambre. Jusqu'ici, la Chambre a toujours considéré que l'on ne devait pas laisser l'initiative des poursuites aux particuliers, afin d'éviter qu'un voisin malveillant ne dépose plainte à longueur de semaine contre un député pour l'empêcher d'exercer ses fonctions. Une fois, ce sera pour voisinage, une autre fois pour harcèlement ... surtout dans le climat actuel. Je reconnais que le texte, tel qu'il est présenté, ouvre la possibilité d'interrogatoires et de confrontations à la suite d'une constitution de partie civile. Mais il conviendrait peut-être de réfléchir sur l'opportunité de cette possibilité.

Je me demande aussi comment les choses vont se passer, après la constitution de partie civile contre un député. Le juge d'instruction, en vertu du texte, peut interroger. Il peut aussi confronter et puis alors ?

Een lid

Nadien moet hij de zaak doorverwijzen naar het parket en, zo het parket het lid in verdenking wil stellen of de zaak doorverwijzen, moet het de opheffing van de onschendbaarheid vragen.

Het lag in onze bedoeling te stellen dat de onderzoeksrechter, wanneer een particulier zich burgerlijke partij stelt, zijn dossier opent en kan overgaan tot verhoren en confrontaties. Nadat hij op grond van die verhoren en confrontaties gegevens heeft ingezameld, kan hij zich een scherper beeld van de ingediende klacht vormen. Wil hij nog verder gaan en andere daden stellen, dan moet hij — via het parketgeneraal — de opheffing van de onschendbaarheid vragen.

Professor Franchimont

Niet de onderzoeksrechter die aan de basis ligt van een dossier doet uitspraak over de bezwaren die in aanmerking zouden kunnen worden genomen, wel de raadkamer. En moet de opheffing van de onschendbaarheid worden gevraagd nog vóór men naar de raadkamer stapt of niet?

Een van de auteurs

Het is juist dat de raadkamer de beslissing neemt en dat er misschien een technisch probleem moet worden opgelost. Wij hebben willen preciseren dat, als een onderzoeksrechter zijn dossier wil afsluiten, hij daarvoor de opheffing van de onschendbaarheid niet meer hoeft te vragen. Als hij daarentegen verder wil gaan en andere daden wil stellen (huiszoeking, bevel tot aanhouding bij weigering om op de verzoeken tot verhoor in te gaan), moet hij daarvoor verlof aan de Kamer vragen. Professor Franchimont merkt op dat, in de veronderstelling dat niemand verder wil gaan, men in dat geval opnieuw naar de raadkamer moet gaan om de parketmagistraat te horen verklaren dat ook het parket niet wenst te vervolgen.

Maar er is hoe dan ook een klacht. Om de raadkamer te vragen de zaak te seponeren is dan de toestemming van de Kamer vereist.

Professor Franchimont

Als iemand zich bij de onderzoeksrechter burgerlijke partij stelt tegen onbekenden, is de onderzoeksrechter verplicht die burgerlijke-partijstelling aan de procureur des Konings door te geven. De procureur des Konings brengt de zaak opnieuw voor de onderzoeksrechter. Dat vormt ontegensprekelijk een daad van vervolging. Zo de procureur des Konings de mening toegedaan is dat de burgerlijke-partijstelling niet-ontvankelijk is, moet hij zich meteen tot de raadkamer wenden om te laten vaststellen dat de burgerlijke-partijstelling niet-ontvankelijk is. Zo niet wendt de procureur des Konings zich opnieuw

Un membre

Après, il doit renvoyer au parquet et si le parquet veut inculper ou renvoyer, il doit demander la levée de l'immunité.

Ce que nous avons voulu dire, c'est que dans le cas d'une constitution de partie civile par un particulier, le juge d'instruction ouvre son dossier, peut interroger et confronter. Après avoir réuni des éléments en interrogeant et en confrontant, il peut se faire une idée plus précise sur la plainte qui a été déposée. S'il veut aller plus loin en posant d'autres actes, il demandera la levée de l'immunité par l'intermédiaire du parquet général.

Professeur Franchimont

Mais ce n'est pas le juge d'instruction qui a monté un dossier qui statue sur les charges qui pourraient être retenues, c'est la chambre du conseil. Et avant d'aller à la chambre du conseil, faut-il demander la levée de l'immunité ou non?

Un des auteurs

Il est vrai que c'est la chambre du conseil qui prend la décision et qu'il y a peut-être un problème technique à résoudre. Nous avons voulu spécifier que si un juge d'instruction veut retenir son dossier, il ne doit plus demander la levée d'immunité. Si, par contre, il veut aller plus loin et poser d'autres actes (perquisition, mandat d'arrêt, en cas de refus de répondre aux demandes d'interrogatoires), il doit demander l'autorisation de la Chambre. Le professeur Franchimont fait remarquer que dans l'hypothèse où personne ne veut aller plus loin, il faudrait revenir dans ce cas-là devant la chambre du conseil pour entendre le magistrat du parquet expliquer que le juge d'instruction ne veut plus rien faire, que le parquet ne souhaite pas poursuivre non plus.

Mais il y a une plainte. Il faudrait alors avoir l'autorisation de la Chambre pour pouvoir aller demander le non-lieu en chambre du conseil.

Professeur Franchimont

S'il y a une constitution de partie civile en mains du juge d'instruction contre X, le juge d'instruction a l'obligation de transmettre cette constitution de partie civile au procureur du Roi. Le procureur du Roi ressaisit le juge d'instruction. Cela est incontestablement un acte de poursuite. Si le procureur du Roi considère que la constitution de partie civile n'est pas recevable, il doit saisir tout de suite la chambre du conseil pour faire constater que la constitution de partie civile n'est pas recevable. Sinon, le procureur du Roi ressaisit le juge d'instruction. Il est vrai que selon la proposition qui nous est soumise, le juge

tot de onderzoeksrechter. Het klopt dat de onderzoeksrechter, volgens het ons voorgelegde voorstel, perfect het recht heeft om verhoren en confrontaties te organiseren. Maar zo hij niets in zijn dossier aantreft, wat gaat hij dan doen ?

Hij zal het dossier verzenden naar de procureur des Konings die zich tot de raadkamer zal wenden en die kamer zal de zaak dan kunnen seponeren ... of integendeel oordelen dat de klacht voldoende doorweegt en het dossier doorverwijzen. Een en ander betekent dat men op een bepaald ogenblik volop daden van vervolgingen aan het stellen is. Vanaf welk stadium moet het parlement zich dan juist uitspreken ?

Het is overduidelijk dat ik, net zoals u, wens dat men parlamentsleden — zonder de zware procedure van de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid — moet kunnen horen en met getuigen confronteren. Iedereen is het daarover eens. Maar men mag ook het technische aspect — dat op twee eeuwen oude begrippen teruggaat — niet uit het oog verliezen.

Een lid

Wij wensen allemaal dat men een parlamentslid te allen tijde kan verhoren en met getuigen confronteren. Op het vlak van het opsporingsonderzoek rijst ter zake geen enkel probleem. Tweede vraag : willen wij het vereiste voorafgaand verlot van de Kamer om een lid te verhoren en te confronteren, handhaven wanneer een parketmagistraat beslist een onderzoek in te stellen of wanneer iemand zich — tegen onbekenden of zelfs tegen een met naam genoemd parlamentslid — burgerlijke partij heeft gesteld ? Ik heb niet die indruk. De rechter kan nog een aantal twijfels hebben, of het onderzoek naar de zaak kon overhaast opgestart zijn. Zo zijn er magistraten die angstvallig de « hete aardappel » naar de onderzoeksrechter doorschuiven. Mijns inziens kan de burgerlijke-partijstelling of het opstarten van een onderzoek nooit een ingrijpen van het Parlement rechtvaardigen.

Een ander lid

Ik denk dat voorgaande spreker heel goed heeft aangegeven waar het eindpunt moet worden gesitueerd.

Daarbij rijst echter een andere principiële vraag : moet het parlement tussenbeide komen vóór de raadkamer of erna ? Men kan antwoorden : op het ogenblik dat het onderzoek zo ver gevorderd is dat men naar de raadkamer kan gaan, moet men eerst de opheffing van de onschendbaarheid vragen. Maar dat is gevaarlijk.

Dan zal het het parlement zijn dat oordeelt of er voldoende schuldaanwijzingen en dat is precies de rol die ik als parlementair liever niet wil spelen. Ik zou liever zien dat de raadkamer eerst een beslissing neemt zodat het gerecht tenminste zijn verantwoor-

d'instruction a parfaitement le droit d'interroger et de confronter. Mais s'il n'y a rien dans son dossier, que va-t-il faire ?

Il va transmettre le dossier au procureur du Roi, qui saisira la chambre du conseil et la chambre du conseil pourra prononcer le non-lieu ... ou par contre juger qu'il y a des charges suffisantes et renvoyer. Ce qui veut dire qu'à un moment donné, il y a des actes de poursuite. A partir de quand faut-il alors que le parlement se prononce ?

Il est bien clair que je souhaiterais comme vous, qu'on puisse interroger les parlementaires, qu'on puisse les confronter sans avoir cette lourde procédure de levée d'immunité parlementaire. On est tous d'accord là-dessus. Mais on ne peut pas non plus perdre de vue le côté technique, qui repose sur des notions vieilles de deux siècles.

Un membre

Nous voulons tous qu'on puisse toujours entendre un parlementaire et le confronter avec des témoins. Au niveau de l'information, cela ne pose aucun problème. Deuxième question : voulons-nous maintenir l'autorisation préalable de la Chambre pour l'interrogatoire et la confrontation, lorsqu'un magistrat du parquet décide de mettre une affaire à l'instruction ou lorsque quelqu'un s'est constitué partie civile, que ce soit contre X ou même nominalement contre un parlementaire ? Je n'ai pas cette impression. Le juge peut encore avoir des doutes ou l'affaire peut avoir été mise à l'instruction précipitamment. Il y a des magistrats inquiets qui refilent la « patate chaude » au juge d'instruction. Ce n'est certainement ni la constitution de partie civile ni la mise à l'instruction de l'affaire qui devrait, à mon sens, justifier l'intervention du Parlement.

Un autre membre

Je pense que l'intervenant précédent a parfaitement indiqué jusqu'où il fallait aller.

Une autre question de principe se pose toutefois à cet égard : le parlement doit-il intervenir avant ou après la chambre du conseil ? On peut y apporter la réponse suivante : lorsque l'instruction est à ce point avancée que l'on peut saisir la chambre du conseil, il faut d'abord demander la levée de l'immunité. Mais c'est dangereux.

Dans ce cas, ce sera en effet le parlement qui jugera si les indices de culpabilité sont suffisants. Or, c'est là précisément un rôle que je préférerais ne pas devoir jouer en tant que parlementaire. Je préférerais que la chambre du conseil prenne d'abord une

delijkheid neemt. Ik denk dat wij daar aanbeland zijn bij een heel belangrijk scharnierpunt in de procedure. En dan vind ik dat je voor de andere akten, met name de huiszoekingen en de inbeslagnemingen, kan zoeken naar beschermingsprocedures om het werk van de parlementair en de instelling te beschermen. Dat is heel wat anders dan tussenbeide komen in de procedure.

Een van de auteurs

Ik denk dat het een goed idee is om de ondertekenaars opnieuw samen te brengen. Ik vind dat wij onder ondertekenaars een akkoord moeten bereiken over een duidelijke interpretatie.

De laatste interventie van professor Franchimont heeft mij doen inzien dat er een probleem is dat ik onderschat heb, met name, dat wanneer men een onderzoeksrechter laat ondervragen, men het onderzoek niet zo maar kan stopzetten. De onderzoeksrechter moet de procedure verderzetten tot hij eventueel ontlast wordt door de raadkamer. Dat doet, naast een juridisch probleem, ook een politiek probleem rijzen. Het politieke probleem is het volgende : wij hebben uitgelegd aan onze fracties dat de Kamer in de toekomst minder gaat tussenbeide komen. Vooraleer de zaak aan de Kamer wordt voorgelegd, zal het gerecht immers in staat zijn om gerechtelijke dossiers op te maken die vollediger zijn dan vroeger.

Ik denk dat de laatste tussenkomst van professor Franchimont zeer belangrijk was, omdat hij een probleem heeft opgeworpen dat wij tot hiertoe waarschijnlijk onderschat hebben. Ik denk dat wij even moeten nadenken om te weten wat wij daarmee doen : ofwel kunnen wij daarmee leven (en dan volstaat het de toelichting bij dit voorstel een beetje te amenderen), ofwel niet en dan moeten wij het voorstel amenderen. Ik pleit er dan ook voor dat wij met de ondertekenaars zouden samenkomen om ons akkoord te bevestigen, eventueel middels de nodige verduidelijkingen.

Een andere auteur

Ik ben gewonnen voor de idee van de vorige sprekers om met de ondertekenaars opnieuw om de tafel te gaan zitten. Wetende wat wij nu weten, denk ik dat er een aantal amenderingen moeten worden aangebracht, niet om af te wijken van de initiële bedoeling, maar om de initiële bedoeling volledig tot haar recht te doen komen. Ik had verder willen gaan maar daar ga ik niet op terugkomen. Het compromis is wat het is. Professor Franchimont heeft erop gewezen dat wij in een bepaalde hypothese dreigen terecht te komen in een situatie die wij niet hadden voorzien. Maar de initiële bedoeling moet zijn en blijven dat de

décision, de manière à ce que la justice prenne au moins ses responsabilités. J'estime que c'est là un moment charnière de la procédure. Et je considère que pour les autres actes, à savoir les perquisitions et les saisies, il conviendrait d'élaborer des procédures afin de protéger le travail des parlementaires et de l'institution. Cela n'a rien à voir avec une immixtion dans la procédure.

Un des auteurs

Je pense que c'est une bonne idée que de réunir à nouveau les cosignataires de la proposition. J'estime que nous devons nous mettre d'accord, entre cosignataires, sur une interprétation claire et précise.

La dernière intervention du professeur Franchimont m'a fait prendre conscience d'un problème que j'avais sous-estimé, à savoir que lorsqu'on demande à un juge d'instruction de procéder à des interrogatoires, on ne peut mettre fin à l'instruction sans autre formalité. Le juge d'instruction doit poursuivre la procédure jusqu'à ce qu'il en soit éventuellement déchargé par la chambre du conseil, ce qui pose un problème non seulement sur le plan juridique, mais également sur le plan politique. Le problème politique est le suivant : nous avons expliqué à nos groupes respectifs qu'à l'avenir, la Chambre intervient moins souvent. Avant que l'affaire ne soit soumise à la Chambre, la justice sera en effet en mesure de constituer des dossiers judiciaires plus complets qu'aujourd'hui.

Je pense que la dernière intervention du professeur Franchimont était très importante, parce qu'il a soulevé un problème que nous avons probablement sous-estimé jusqu'à présent. Nous devrions, à mon avis, réfléchir à l'attitude que nous devons adopter par rapport à ce problème : ou bien on s'en accommode, et il suffit de modifier quelque peu les développements de la proposition, ou bien on ne s'en accommode pas, et il faut dans ce cas amender la proposition. Je propose dès lors que nous nous réunissions entre cosignataires pour confirmer notre accord, en apportant éventuellement les éclaircissements nécessaires.

Un autre auteur

Je souscris à l'idée des intervenants précédents d'organiser une nouvelle table ronde avec les signataires. Compte tenu de ce que nous savons à présent, j'estime qu'il convient d'apporter une série d'amendements, non pas afin de s'écarter de l'objectif initial, mais afin de le réaliser entièrement. J'aurais voulu aller plus loin, mais je m'en tiendrai à ce qui a été convenu. Le compromis auquel nous sommes parvenus est ce qu'il est. Le professeur Franchimont a souligné que dans un cas précis, nous risquons d'être confrontés à une situation imprévue. Mais l'objectif initial reste de permettre des interrogatoires et des

ondervragingen en de confrontaties met getuigen, in welke hypothese ook, mogelijk zijn zonder tussenkomst van deze Kamer.

Ik denk dat het nuttig is om dat even met de indianers te bekijken, omdat ik, wat dat betreft, een amendementenslag wil voorkomen.

Er zijn amendementen ingediend die verder gaan dan het compromis, dat ik ook maar het *minimum minimorum* vind, maar ik wil dat compromis trouw blijven. Anderzijds zullen wij in geen geval genoeg nemen met minder dan het compromis. Dat wil zeggen dat ook na klacht bij de onderzoeksrechter met burgerlijke partijstelling, een tussenkomst van de raadkamer moet mogelijk zijn zonder dat de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid moet worden gevraagd. Ik denk dat wij eerst een vergadering moeten hebben met de indianers en dat wij de bespreking vervolgens tijdens een volgende commissievergadering moeten afronden.

Een lid

Ik ga akkoord met de hierboven aangereikte procedurevoorstellen, maar ik ben er niet van overtuigd dat de tekst daarom hoeft te worden geamendeerd. Ik meen integendeel dat, om tot een gemeenschappelijke interpretatie te komen — die er wel degelijk lijkt in te zitten — een meer nauwkeurige memorie van toelichting die duidelijk bepaalt wat wij wensen, onontbeerlijk is. Mijns inziens mag men ook de moeilijkheid niet overschatten die tijdens de discussie over de burgerlijke-partijstelling gerezen is. Zodra de onderzoeksrechter vrij kan verhoren en confronteren zal hij, zo hij verder wenst te gaan, het parket verzoeken zich tot ons te wenden. Wenst hij niet verder te gaan, dan zal hij het parket kennis geven van een « arrest houdende een bevel tot mededeling » waarin hij meldt dat het dossier, wat hem betreft, afgehandeld is.

Een lid

Het zou uiteraard ietwat absurd zijn indien men zich, op klacht van de burgerlijke partij, wanneer de onderzoeksrechter, na verhoren en confrontaties, meent dat hij niet verder hoeft te gaan en het parket dezelfde mening is toegedaan, opnieuw tot het parlement zou moeten wenden vooraleer naar de raadkamer te kunnen gaan.

Een ander lid

Men vergeet blijkbaar dat de raadkamer niet verplicht is de conclusies inzake seponering van het parket te volgen. Men kan echter niet het risico lopen dat de raadkamer een foutieve beoordeling maakt. In het verleden hebben Kamer en Senaat zich herhaaldelijk tegen vervolgingen met een politiek karakter verzet. Het gaat daarbij om een beoordeling door de Kamer die de beoordeling van de raadkamer moet voorafgaan. De beoordeling, door de Kamer, van de

confrontaties avec des témoins sans l'intervention de la Chambre dans quelque hypothèse que ce soit.

J'estime qu'il serait utile d'examiner cette question avec les auteurs, étant donné que j'entends éviter pour ma part une bataille d'amendements.

Certains des amendements qui ont été présentés vont plus loin que le compromis précité, que j'estime être le *minimum minimorum*, mais j'entends respecter ce compromis. Nous ne nous satisferons par ailleurs en aucun cas d'un pis-aller. Cela signifie que la chambre du conseil doit pouvoir intervenir sans devoir demander la levée de l'immunité parlementaire, même après qu'une plainte a été déposée auprès du juge d'instruction avec constitution de partie civile. J'estime que nous devrions d'abord organiser une réunion avec les auteurs et que nous devrions ensuite clore ce débat au cours d'une prochaine réunion de la commission.

Un membre

Je suis d'accord avec les propositions de procédure formulées ci-dessus, mais je ne suis pas convaincu qu'il faille amender le texte. Je crois par contre que, pour arriver à une interprétation commune — qui semble se dessiner — un exposé des motifs plus précis, qui détermine exactement ce que nous voulons, est indispensable. A mon sens, il ne faut pas non plus surestimer la difficulté qui est apparue lors de la discussion sur la constitution de partie civile. A partir du moment où le juge d'instruction peut procéder librement aux interrogatoires et aux confrontations, il va demander au parquet de nous saisir, s'il veut aller plus loin. S'il ne veut pas aller plus loin, il va faire un « soit communiqué » au parquet pour dire que, pour lui, c'est terminé.

Un membre

Ce qui serait évidemment un peu absurde c'est que, sur plainte de partie civile, quand le juge d'instruction après interrogatoire et confrontation estime qu'il n'y a pas lieu d'aller plus loin et que le parquet est du même avis, l'on doive s'adresser au parlement avant de pouvoir aller devant la chambre du conseil.

Un autre membre

On semble oublier que la chambre de conseil n'est pas obligée de suivre les conclusions de non-lieu du parquet. Or, on ne peut pas prendre le risque que la chambre du conseil fasse une appréciation erronée. Dans le passé, à plusieurs reprises, la Chambre et le Sénat se sont opposés à des poursuites à caractère politique. Il s'agit là d'une appréciation de la Chambre qui doit précéder celle de la chambre du conseil. L'appréciation de la Chambre sur la nature des délits

aard van de misdrijven, is een fundamenteel gegeven in verband waarmee geen toegevingen kunnen gedaan.

IV. — BESPREKING VAN DE AMENDEMENTEN

De voorzitter kondigt aan dat de auteurs van het voorstel een amendement hebben geredigeerd dat ertoe strekt tegemoet te komen aan een aantal opmerkingen die tijdens de algemene bespreking en de hoorzitting met Prof. Franchimont waren gemaakt.

Dat amendement n° 5 (Stuk n° 492/4) luidt als volgt :

« — In het eerste lid het woord « aangehouden » vervangen door de woorden « van zijn vrijheid beroofd ».

— In fine van de eerste zin van het tweede lid de woorden « noch voor de daden die ertoe strekken te verklaren dat er geen reden tot vervolging is » toevoegen.

— In het derde lid de woorden « De hechtenis » vervangen door de woorden « De vrijheidsberoving ».

Een van de ondertekenaars verantwoordt het amendement als volgt.

De vervanging van het woord « aangehouden » door « van zijn vrijheid beroofd » in het eerste lid en van « hechtenis » door « vrijheidsberoving » in het derde lid heeft eenzelfde doel : duidelijk maken dat — in strafzaken — elke vorm van vrijheidsberoving van een parlamentslid de opheffing van zijn parlementaire onschendbaarheid vereist. Niets hindert de uitoefening van het parlementair mandaat immers meer dan een vrijheidsberoving.

De verduidelijking is ook nuttig omdat de terminologie van het huidige artikel 59 van de Grondwet niet homogeen is. Zo spreekt men in het eerste lid van « aanhouding », maar in het derde van « hechtenis ». En met die hechtenis bedoelt men dan weer veel meer vormen van vrijheidsberoving dan alleen maar de criminele straf bedoeld in artikel 16 van het Strafwetboek ...

Tot slot is de invoering van het begrip « vrijheidsberoving » ook nuttig in het licht van het tweede lid van het voorstel, dat ondervraging en confrontatie met getuigen mogelijk maakt zonder voorafgaand verlof van de Kamer. In het gemeen recht kan een onderzoeksrechter in het kader van een ondervraging een bevel tot medebrenging uitvaardigen als hij vreest dat de verdachte niet zal ingaan op de uitnodiging of de dagvaarding. Hij kan ook, binnen een termijn van 24 uur na de betekening van het bevel tot medebrenging een bevel tot aanhouding afleveren.

Door in het eerste lid uitdrukkelijk te bepalen dat « geen lid van een van beide Kamers (...) van zijn vrijheid kan worden beroofd dan met verlof van de Kamer waarvan hij deel uitmaakt », willen de onder-

est un élément fondamental sur lequel on ne peut pas transiger.

IV. — DISCUSSION DES AMENDEMENTS

La présidente annonce que les auteurs de la proposition ont présenté un amendement tendant à faire droit à un certain nombre d'observations formulées au cours de la discussion générale et de l'exposé du professeur Franchimont.

Cet amendement (n° 5 — Doc. n° 492/4) est libellé comme suit :

« — A l'alinéa 1er, remplacer le mot « arrêté » par les mots « privé de sa liberté ».

— A l'alinéa 2, compléter la première phrase par les mots « ni pour les actes tendant à déclarer qu'il n'y a pas lieu de poursuivre ».

— A l'alinéa 3, remplacer les mots « La détention » par les mots « La privation de liberté ».

Un des auteurs justifie l'amendement comme suit.

Le remplacement du terme « arrêté » par les mots « privé de sa liberté », à l'alinéa 1er, et celui du terme « détention » par les mots « privation de liberté », à l'alinéa 3, poursuivant le même objectif, qui est de souligner sans équivoque qu'en matière de répression, toute forme de privation de la liberté d'un parlementaire requiert la levée de son immunité parlementaire. En effet, rien n'entrave davantage l'exercice du mandat parlementaire que la privation de liberté.

Cette précision est également utile eu égard au manque d'homogénéité de la terminologie utilisée à l'article 59 actuel. C'est ainsi qu'il est question, à l'alinéa 1er, d'« arrestation », alors que l'alinéa 3 parle de « détention ». De surcroît, cette détention vise bien plus de formes de privation de liberté que la seule peine criminelle visée à l'article 16 du Code pénal ...

Enfin, l'introduction de la notion de « privation de liberté » s'avère également utile à la lumière de l'alinéa 2 de la proposition, qui permet les interrogatoires et les confrontations avec des témoins sans l'autorisation préalable de la Chambre. En droit commun, le juge d'instruction peut délivrer un mandat d'amener, en vue d'un interrogatoire, s'il craint que l'inculpé ne donne pas suite à l'invitation ou à la citation. Il peut également délivrer un mandat d'arrêt dans les vingt-quatre heures de la notification du mandat d'amener.

En précisant explicitement, à l'alinéa 1er, qu'« aucun membre de l'une ou de l'autre Chambre ne peut (...) être poursuivi ni privé de sa liberté (...) qu'avec l'autorisation de la Chambre dont il fait par-

tekenaars beklemtonen dat voornoemd bevel tot medebrenging of tot aanhouding altijd een opheffing van de parlementaire onschendbaarheid vereist.

Met betrekking tot de ondervraging en de confrontatie met getuigen is tijdens de bespreking in de commissie lang gediscussieerd over de vraag of men in het voorgestelde tweede lid een ondervraging en confrontatie bedoelde :

- in het kader van het opsporingsonderzoek alleen, dan wel
- in het kader van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

Die vraag is niet zo theoretisch als ze lijkt. Volgens de gezaghebbende mercuriale van Hayoit de Termicourt moet een ondervraging of een confrontatie met getuigen in het kader van een opsporingsonderzoek (bijvoorbeeld met toestemming van de betrokkene) immers ook als een daad van vervolging worden beschouwd indien de betrokkene een parlementslid is.

De ondertekenaars van het voorliggende amendement willen bij dezer verduidelijken dat een ondervraging en een confrontatie met getuigen mogelijk zijn zonder verlof van de betrokken Kamer, *ongeacht het stadium van de vervolging*, dat wil zeggen zowel in het kader van een opsporingsonderzoek als in het kader van een gerechtelijk onderzoek.

A *contrario* betekent dat ook dat alleen de ondervraging en de confrontatie mogelijk zijn zonder verlof van de Kamer, nooit andere daden van vervolging.

De toevoeging van de woorden « *noch voor daden die ertoe strekken te verklaren dat er geen reden tot vervolging is* » in *fine* van de eerste zin van het tweede lid, vloeit voort uit het feit dat bepaalde daden van onderzoek (ondervraging en confrontatie met getuigen) in de toekomst zullen mogelijk zijn zonder voorafgaand verlof van de betrokken Kamer. Eenmaal een gerechtelijk onderzoek begonnen is, is er echter steeds een tussenkomst van de raadkamer nodig om een einde te maken aan de vervolging, zelfs indien uit de ondervraging of de confrontatie zou zijn gebleken dat er geen enkele aanwijzing van schuld is (dit in tegenstelling tot wat het geval is bij een opsporingsonderzoek, dat kan worden afgesloten met een seponering door het openbaar ministerie). Om het gerechtelijk onderzoek af te sluiten móet het openbaar ministerie de zaak dus steeds bij de raadkamer aanhangig maken met het oog op de regeling van de procedure. Zijn er schuldaanwijzingen dan vordert het openbaar ministerie de verwijzing naar het vonnisgerecht, zoniet vordert het de buitenvervolginstelling.

Algemeen wordt echter aangenomen dat zowel de vordering tot buitenvervolginstelling als de beslissing van de raadkamer daden van vervolging zijn, waarvoor het verlof van de Kamer vereist is. Zonder de voorgestelde toevoeging dreigt men dus tot een absurde situatie te komen : een ondervraging zou bijvoorbeeld mogelijk zijn zonder verlof van de Kamer, maar mocht uit die ondervraging blijken dat er

tie », nous entendons souligner que le mandat d'amener ou le mandat d'arrêt en question requièrent toujours la levée de l'immunité parlementaire.

En ce qui concerne les interrogatoires et les confrontations avec des témoins, on a longuement discuté en commission sur la question de savoir si les auteurs visaient, à l'alinéa 2 proposé, des interrogatoires et des confrontations :

- dans le cadre de l'information exclusivement, ou
- dans le cadre de l'information et de l'instruction.

Cette question n'est pas aussi théorique qu'il n'y paraît. Selon la mercuriale de Hayoit de Termicourt, qui fait autorité en la matière, un interrogatoire ou une confrontation avec des témoins dans le cadre d'une information (c'est-à-dire avec l'accord de l'intéressé) doit en effet aussi être considéré comme un acte de poursuite si l'intéressé est un parlementaire.

Le présent amendement a pour objet de préciser qu'un interrogatoire et une confrontation avec des témoins peuvent avoir lieu sans l'autorisation de la Chambre concernée, *quel que soit le stade de la poursuite*, c'est-à-dire tant dans le cadre d'une information que dans le cadre d'une instruction.

A *contrario*, cela signifie également que seuls l'interrogatoire et la confrontation sont possibles sans autorisation de la Chambre, à l'exclusion de tout autre acte de poursuite.

L'adjonction des mots « *ni pour les actes tendant à déclarer qu'il n'y a pas lieu de poursuivre* » à la fin de la première phrase de l'alinéa 2 se justifie par le fait qu'à l'avenir, certains actes d'instruction (les interrogatoires et les confrontations avec des témoins) pourront être accomplis sans l'autorisation préalable de la Chambre concernée. Une fois qu'une instruction aura été entamée, une intervention de la chambre du conseil sera toutefois toujours nécessaire pour mettre un terme aux poursuites, même s'il est ressorti de l'interrogatoire ou de la confrontation qu'il n'y a aucun indice de culpabilité (et ce, contrairement à ce qui se passe dans le cas d'une information, qui peut se clôturer par un classement par le ministère public). Pour clôturer l'instruction, le ministère public devra donc toujours saisir la chambre du conseil de l'affaire en vue de régler la procédure. S'il existe des indices de culpabilité, le ministère public requerra le renvoi à la juridiction de jugement, sinon il requerra le non-lieu.

Il est toutefois généralement admis que tant la demande de non-lieu que la décision de la chambre du conseil constituent des actes de poursuite pour lesquels l'autorisation de la Chambre est requise. Sans l'ajout proposé, on risque donc d'être confronté à une situation particulièrement absurde : il serait par exemple possible de procéder à un interrogatoire sans l'autorisation de la Chambre, mais s'il devait

geen schuldaanwijzingen zijn, dan is het verlof van de Kamer vereist opdat het openbaar ministerie een vordering tot buitenvervolginstelling zou kunnen instellen.

De voorgestelde toevoeging strekt er dan ook toe te verduidelijken dat het openbaar ministerie in zijn eindvordering voor de raadkamer de buitenvervolginstelling kan vragen zonder dat daarvoor een voorafgaand verlof van de Kamer vereist is. Ook de eventuele beslissing tot buitenvervolginstelling vereist geen voorafgaand verlof van de Kamer. Niets sluit natuurlijk uit dat de raadkamer het openbaar ministerie niet volgt en een andere beslissing neemt dan de buitenvervolginstelling. In dat geval is de beslissing van de raadkamer echter niet uitvoerbaar zonder voorafgaande opheffing van de parlementaire onschendbaarheid.

Het lid voegt eraan toe dat hij persoonlijk nog enige aarzeling heeft bij de rechtsfiguur van de « niet-uitvoerbaarheid » van de beslissing van de raadkamer die hier in het leven wordt geroepen. De bedoeling van de auteurs is echter duidelijk. Doet een en ander in de praktijk problemen rijzen, dan moet eventueel een wetswijziging worden overwogen.

Een andere ondertekenaar van het amendement herhaalt dat de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid luidens het amendement vereist blijft voor alle daden van vervolging, met uitzondering van de ondervragingen en de confrontaties. Huiszoekingen, inbeslagnemingen, een bevel tot medebrenging, een verbod om het grondgebied te verlaten en dergelijke zijn dus onmogelijk zonder voorafgaand verlof van de betrokken Kamer.

Tegelijkertijd stelt hij een amendement n° 6 voor (subamendement op amendement n° 5, Stuk n° 492/4), dat ertoe strekt de eerste zin van het tweede lid anders te construeren, om elke dubbelzinnigheid te vermijden. Inhoudelijk doet dat amendement n° 6 echter op generlei wijze afbreuk aan wat de ondertekenaars van amendement n° 5 waren overeengekomen.

Een lid kondigt aan dat zijn fractie voornoemde amendementen niet zal steunen. Zij blijft vasthouden aan amendement n° 3 van de heer Lowie, dat noch meer noch minder is dan de tekst die tijdens het informele overleg van de fractieleiders van de Kamer was goedgekeurd door op één na alle fracties. Voor het overige verwijst het lid naar de toelichting bij amendement n° 3 (Stuk n° 492/3).

Ook de volgende spreker kondigt aan dat hij de voorkeur blijft geven aan zijn eigen amendement (amendement n° 2 van de h. Bourgeois, Stuk n° 492/3).

Hij beklemtoont dat zijn amendement enerzijds veel verder gaat dan het oorspronkelijke voorstel (het sluit immers aan bij de tekst die tijdens het informele overleg van de fractieleiders van de Kamer was goedgekeurd door op één na alle fracties), maar anderzijds ook minder ver omdat het uitsluit dat de strafvordering op gang zou worden gebracht door een

ressortir de cet interrogatoire qu'il n'existe pas d'indices de culpabilité, l'autorisation de la Chambre serait nécessaire pour que le ministère public puisse requérir le non-lieu.

L'ajout proposé vise dès lors à préciser que dans ses réquisitions finales devant la chambre du conseil, le ministère public peut demander le non-lieu sans l'autorisation préalable de la Chambre. Cette autorisation n'est pas non plus requise pour prendre une décision de non-lieu. Bien entendu, rien n'exclut que la chambre du conseil ne suive pas l'avis du ministère public et prenne une décision autre que le non-lieu. Dans ce cas, la décision de la chambre du conseil n'est toutefois pas exécutoire si l'immunité parlementaire n'a pas été levée au préalable.

Le membre ajoute que, pour sa part, il hésite encore quelque peu au sujet du cas de figure juridique de la « non-exécutabilité » de la décision de la chambre du conseil, cas de figure qui est posé par cet amendement. L'objectif des auteurs est toutefois clair. Si l'un ou l'autre aspect de cette innovation est source de problèmes dans la pratique, il faudra éventuellement envisager de modifier la loi.

Un autre signataire de l'amendement répète que l'amendement prévoit que la levée de l'immunité parlementaire reste requise pour tous les actes de poursuite, à l'exception des interrogatoires et des confrontations. Il est dès lors impossible de procéder à des perquisitions et à des saisies, de décerner un mandat d'amener, une interdiction de quitter le territoire, etc. sans autorisation préalable de la Chambre concernée.

Il présente en même temps un amendement (n° 6 — sous-amendement à l'amendement n° 5, Doc. n° 492/4) tendant à formuler différemment la première phrase de l'alinéa 2, afin d'éviter toute ambiguïté. Sur le plan du contenu, l'amendement n° 6 ne modifie en rien l'essence de ce qui avait été convenu par les signataires de l'amendement n° 5.

Un membre annonce que son groupe ne soutiendra pas cet amendement. Il maintient l'amendement n° 3 de M. Lowie, qui n'est ni plus ni moins que le texte qui, lors de la concertation informelle entre les chefs de groupe de la Chambre, avait été approuvé par tous les groupes à l'exception d'un seul. Pour le reste, le membre renvoie à la justification de l'amendement n° 3 (Doc. n° 492/3).

L'intervenant suivant annonce également qu'il donne toujours la préférence à son propre amendement (n° 2 de M. Bourgeois, Doc. n° 492/3).

Il souligne que si, d'une part, son amendement va beaucoup plus loin que la proposition initiale (l'amendement s'inscrit dans le prolongement du texte qui, lors de la concertation informelle entre les chefs de groupe de la Chambre, avait été approuvé par tous les groupes sauf un), il va, d'autre part, également moins loin en ce qu'il exclut la possibilité

klacht met burgerlijke-partijstelling bij de onderzoeksrechter. Spreker acht het in de huidige tijdsgeest immers niet uitgesloten dat parlementsleden anders het slachtoffer dreigen te worden van persoonlijke afrekeningen.

Ten tweede begrijpt spreker wel de bedoeling achter de uitzondering die wordt gemaakt voor « *dadens die ertoe strekken te verklaren dat er geen reden tot vervolging is* », maar stelt hij vast dat alleen de verantwoording bij het amendement bepaalt dat indien de raadkamer het openbaar ministerie niet volgt en een andere beslissing neemt dan de buitenvervolginstelling, die beslissing niet uitvoerbaar is zonder voorafgaande opheffing van de parlementaire onschendbaarheid. Het grondwetsartikel zelf zegt daar niets over. Neemt men aldus geen risico ?

Tot slot merkt spreker op dat men blijkbaar nogal vlot voorbij gaat aan de rechten van de burgerlijke partij. Wat zijn bijvoorbeeld de rechten van de burgerlijke partij als de raadkamer beslist om het parlements lid niet naar het vonnisgerecht te verwijzen ?

Een lid repliceert dat de situatie voor hem duidelijk is. Het verlot van de betrokken Kamer is altijd nodig, behalve voor een ondervraging, een confrontatie of een vordering of beslissing tot buitenvervolginstelling. Al wat niet uitdrukkelijk onder die uitzonderingen valt, vereist dus een opheffing van de parlementaire onschendbaarheid.

Als de raadkamer dus bijvoorbeeld een bijkomend onderzoek vraagt of beslist tot verwijzing naar de correctionele rechtbank, dan is het verlot van de betrokken Kamer vereist.

Het lid vindt dat men de boot van artikel 59 van de Grondwet niet te vol mag laden. Als men in het grondwetsartikel in detail treedt wat betreft de buitenvervolginstelling, dan dreigen daar later allerlei conclusies uit te worden getrokken met betrekking tot aangelegenheden die minder gedetailleerd zijn geregeld.

Een ander lid herinnert eraan dat het aantal verzoeken tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid in de voorbije twee zittingsperiodes aanzienlijk is toegenomen, wat het imago van het Parlement niet bepaald ten goede is gekomen.

Hij drukt de hoop uit dat parlementsleden die zich in de toekomst voor een ondervraging of een confrontatie aanbieden bij de onderzoeksrechter, niet systematisch zullen worden opgewacht door een zwerm persfotografen en journalisten. De voorgestelde regeling kan in principe een verbetering zijn, maar of ze dat ook echt wordt zal afhangen van de mate waarin het gerecht zich houdt aan het geheim van het onderzoek en van de sereniteit waarmee de pers verslag uitbrengt.

Ten tweede herinnert het lid eraan dat parlementsleden tegenwoordig meer dan wie ook blootgesteld zijn aan vervolging. Het klimaat is immers zo dat een burenruzie voor sommigen volstaat om klacht neer te leggen bij de onderzoeksrechter, met

que l'action publique soit mise en mouvement par une plainte avec constitution de partie civile devant le juge d'instruction. L'intervenant estime que, dans le cas contraire, il n'est pas exclu que, compte tenu de l'air du temps, des parlementaires soient victimes de règlements de compte personnels.

Par ailleurs, l'intervenant précise que s'il entend bien quel est l'objectif de l'exception qui est prévue pour les actes tendant à déclarer qu'il n'y a pas lieu de poursuivre, il constate toutefois que seule la justification de l'amendement dispose que si la chambre du conseil ne suit pas l'avis du ministère public et prend une décision autre que le non lieu, cette décision n'est pas exécutoire si l'immunité parlementaire n'a pas été levée au préalable. L'article de la Constitution est lui-même muet à cet égard. Ne prend-on dès lors pas un risque ?

Enfin, l'intervenant fait observer qu'apparemment on ne fait pas grand cas des droits de la partie civile. Quels seront les droits de celle-ci si la chambre du conseil décide de ne pas renvoyer le parlementaire devant la juridiction de jugement ?

Un membre réplique que la situation est claire à ses yeux. L'autorisation de la Chambre concernée est toujours requise, sauf pour un interrogatoire, une confrontation ou une demande ou une décision de non-lieu. Tout acte qui ne correspond pas expressément à l'une de ces exceptions requiert donc une levée de l'immunité parlementaire.

L'autorisation de la Chambre concernée est dès lors requise lorsque la chambre du conseil demande, par exemple, une information complémentaire ou décide le renvoi devant le tribunal correctionnel.

Le membre estime qu'il faut éviter de « surcharger » l'article 59 de la Constitution. Si l'on y règle en détail la question du renvoi des poursuites, on risque d'en tirer ultérieurement toutes sortes de conclusions à propos de matière réglées de façon moins détaillée.

Un autre membre rappelle que le nombre de demandes de levée de l'immunité parlementaire a augmenté considérablement au cours des deux dernières législatures, ce qui n'a pas particulièrement rehaussé l'image de marque du parlement.

Il exprime l'espoir que les parlementaires qui se rendront dans le futur chez un juge d'instruction, afin d'y être interrogés ou confrontés avec des témoins, n'y soient plus systématiquement attendus par un essaim de photographes de presse et de journalistes. Le règlement proposé peut en principe améliorer la situation, mais quant à savoir s'il l'améliorera réellement, cela dépendra de la mesure dans laquelle la justice respectera le secret de l'instruction et de la sérénité avec laquelle la presse relatara l'événement.

Le membre rappelle également qu'actuellement, les parlementaires sont plus exposés que quiconque aux poursuites. Le climat est en effet tel qu'une querelle de voisinage suffit pour que certains déposent une plainte auprès du juge d'instruction, avec

alle schadelijke gevolgen vandien voor het imago van het parlementslid.

Daarom zou het zinvol zijn dat werk werd gemaakt van een wijziging van artikel 445 van het Strafwetboek met betrekking tot de lasterlijke aangifte. Momenteel wordt dat artikel door de rechtspraak immers zo restrictief geïnterpreteerd dat de aangever maar gestraft kan worden als het slachtoffer van de lasterlijke aangifte wordt vrijgesproken. Spreker pleit voor een verruiming van het toepassingsveld van dat artikel : als het slachtoffer van een aangifte niet veroordeeld wordt, om welke reden ook (seponering, buitenvervolgingsstelling, vrijspraak ...) zou het bestaan van het misdrijf van lasterlijke aangifte moeten vaststaan. Het spreekt echter vanzelf dat de wijziging van voornoemd artikel 445 niet gekoppeld hoeft te worden aan de goedkeuring van het voorliggende voorstel; die wijziging zou trouwens niet alleen de parlementsleden maar alle burgers ten goede komen.

Een lid betreurt dat op grond van de tekst van het voorstel geen huiszoeking zal mogelijk zijn tegen een parlementslid. Indien men de opheffing van de onschendbaarheid moet vragen om die onderzoeksdaad mogelijk te maken, heeft een huiszoeking immers geen zin meer en blijven parlementsleden dus bevoorrecht vergeleken met de gewone burger. Het lid kondigt aan dat hij een amendement heeft ingediend (n° 7 van de heer Lozie, Stuk n° 492/4) dat ertoe strekt huiszoekingen en inbeslagnameën mogelijk te maken middels voorafgaand verlof van de voorzitter van de betrokken Kamer.

Een ander lid vindt dat de vorige spreker de doeltelling van de parlementaire onschendbaarheid uit het oog verliest. De parlementaire onschendbaarheid strekt ertoe het Parlement als instelling te beschermen, niet het individuele parlementslid. Welnu : een huiszoeking bij een parlementslid raakt het Parlement als instelling. Indien, men een huiszoeking zonder voorafgaand verlof van de betrokken Kamer toelaat, kan het parket documenten in beslag nemen die nauw aansluiten bij de politieke functie van het Parlement.

De voorgaande spreker heeft begrip voor die rede-nering, maar vindt dat het in die context volstaat om aan de voorzitter van de betrokken Kamer een appreciatie-recht te geven.

Hij kondigt aan dat hij zich bij de stemmingen over het voorstel zal onthouden, niet omdat hij tegen het voorstel als dusdanig is gekant — het blijft immers een stap vooruit vergeleken met de huidige toestand —, maar wel omdat huiszoekingen tegen parlementsleden *de facto* zinloos zullen zijn.

*
* *

toutes les conséquences dommageables que cela a pour l'image du parlementaire.

C'est pourquoi il conviendrait de s'attacher à modifier l'article 445 du Code pénal, qui traite de la dénonciation calomnieuse. Actuellement, la jurisprudence donne en effet une interprétation tellement restrictive de cet article qui le dénonciateur ne peut être puni que si la victime de la dénonciation calomnieuse est acquittée. L'intervenant plaide en faveur d'un élargissement du champ d'application de cet article : l'existence du délit de dénonciation calomnieuse devrait être établie lorsque la victime d'une dénonciation n'est pas condamnée, quel qu'en soit le motif (classement sans suite, non-lieu, acquittement...). Il est toutefois évident que la modification de l'article 445 précité ne doit pas forcément aller de pair avec l'approbation de la proposition à l'examen; cette modification ne profiterait d'ailleurs pas uniquement aux parlementaires mais à l'ensemble des citoyens.

Un membre déplore qu'aux termes de la proposition, les parlementaires ne puissent faire l'objet de perquisitions. L'obligation de demander la levée de l'immunité pour accomplir cet acte d'instruction enlève en effet toute raison d'être à la perquisition. Les parlementaires seront donc toujours privilégiés par rapport au citoyen ordinaire. Le membre signale qu'il a présenté un amendement (n° 7 de M. Lozie, Doc. n° 492/4) visant à autoriser les perquisitions et les saisies moyennant l'autorisation préalable du président de la Chambre concernée.

Un autre membre estime que l'intervenant précédent perd de vue la portée de l'immunité parlementaire. Celle-ci vise à protéger le Parlement en tant qu'institution, et non le parlementaire en tant qu'individu. Or, une perquisition chez un parlementaire touche le parlement en tant qu'institution. Si l'on autorise que des perquisitions aient lieu sans l'autorisation préalable de la Chambre concernée, le parquet pourra saisir des documents ayant un rapport étroit avec la fonction politique du parlement.

L'intervenant précédent dit comprendre ce raisonnement, mais fait observer qu'il suffit, dans ces conditions, de conférer un pouvoir d'appréciation au président de la Chambre concernée.

Il annonce qu'il s'abstiendra lors des votes sur la proposition, non parce qu'il est opposé à la proposition proprement dite, qui constitue malgré tout un progrès par rapport à la situation actuelle, mais parce que les perquisitions dirigées contre des parlementaires n'auront, de fait, aucune raison d'être.

*
* *

V. — STEMMINGEN

Op voorstel van de voorzitter beslist de commissie eerst te stemmen over de twee amendementen (n°s 2 en 3) die ertoe strekken de tekst van het voorstel volledig te vervangen.

Een lid vraagt voor beide amendementen een gesplitste stemming.

Amendement n° 2 van de heer Bourgeois c.s. (Stuk n° 492/3) :

— § 1 wordt verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding,

— § 2 wordt verworpen met 10 stemmen tegen 5,

— de §§ 3, 4 en 5 worden verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Amendement n° 3 van de heer Lowie (Stuk n° 492/3) :

— § 1 wordt verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding,

— § 2 wordt verworpen met 10 stemmen tegen 1 en 4 onthoudingen,

— de §§ 3, 4 en 5 worden verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

De commissie stemt vervolgens over de andere amendementen, per lid van het voorgestelde artikel.

Amendement n° 5 van mevrouw de T'Serclaes en de heren Dewael, Delathouwer, Reynders, Eerdekenen et Tant (Stuk n° 492/4) wordt, voor zover het ertoe strekt het eerste lid te wijzigen, aangenomen met 14 stemmen tegen 1.

Amendement n° 4 van de heer Bourgeois (Stuk n° 492/3) wordt, voor zover het ertoe strekt het eerste lid te wijzigen, verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Amendement n° 7 van de heer Lozie (Stuk n° 492/4) wordt verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Amendement n° 1 van de heer Lozie c.s. (Stuk n° 492/2) wordt verworpen met dezelfde stemming.

Amendement n° 6 van de heer Eerdekenen c.s. (Stuk n° 492/4) wordt aangenomen met 14 stemmen en 1 onthouding.

Dientengevolge vervalt amendement n° 5 van mevrouw de T'Serclaes en de heren Dewael, Delathouwer, Reynders, Eerdekenen et Tant voor zover het ertoe strekte het tweede lid te wijzigen.

Amendement n° 5 van mevrouw de T'Serclaes en de heren Dewael, Delathouwer, Reynders, Eerdekenen et Tant wordt, voor zover het ertoe strekt het derde lid te wijzigen, aangenomen met 14 stemmen en 1 onthouding.

Amendement n° 4 van de heer Bourgeois wordt, voor zover het ertoe strekt het derde lid te wijzigen, verworpen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Het aldus geamendeerde voorstel tot herziening van artikel 59 van de Grondwet wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

De rapporteur,

P. BREYNE

De voorzitter,

N. DE T'SERCLAES

V. — VOTES

Sur proposition du président, la commission décide de voter d'abord sur les deux amendements (n°s 2 et 3) qui visent à remplacer entièrement le texte de la proposition.

Un membre demande un vote scindé pour ces deux amendements.

Amendement n° 2 de M. Bourgeois et consorts (Doc. n° 492/3) :

— le § 1er est rejeté par 13 voix contre une et une abstention;

— le § 2 est rejeté par 10 voix contre 5;

— les §§ 3, 4 et 5 sont rejetés par 13 voix contre une et une abstention.

Amendement n° 3 de M. Lowie (Doc. n° 492/3) :

— le § 1er est rejeté par 13 voix contre une et une abstention;

— le § 2 est rejeté par 10 voix contre une et 4 abstentions;

— les §§ 3, 4 et 5 sont rejetés par 13 voix contre une et une abstention.

La commission vote ensuite sur les autres amendements par alinéa de l'article proposé.

L'amendement n° 5 de Mme de T'Serclaes et MM. Dewael, Delathouwer, Reynders, Eerdekenen et Tant (Doc. n° 492/4) est, en ce qu'il vise à modifier l'alinéa 1er, adopté par 14 voix contre une.

L'amendement n° 4 de M. Bourgeois (Doc. n° 492/3) est, en ce qu'il vise à modifier l'alinéa 1er, rejeté par 13 voix contre une et une abstention.

L'amendement n° 7 de M. Lozie (Doc. n° 492/4) est rejeté par 13 voix contre une et une abstention.

L'amendement n° 1 de M. Lozie et consorts (Doc. n° 492/2) est rejeté par un vote identique.

L'amendement n° 6 de M. Eerdekenen et consorts (Doc. n° 492/4) est adopté par 14 voix et une abstention.

En conséquence, l'amendement n° 5 de Mme de T'Serclaes et MM. Dewael, Delathouwer, Reynders, Eerdekenen et Tant devient sans objet en ce qu'il vise à modifier l'alinéa 2.

L'amendement n° 5 de Mme de T'Serclaes et MM. Dewael, Delathouwer, Reynders, Eerdekenen et Tant est, en ce qu'il vise à modifier l'alinéa 3, adopté par 14 voix et une abstention.

L'amendement n° 4 de M. Bourgeois est, en ce qu'il vise à modifier l'alinéa 3, rejeté par 13 voix contre une et une abstention.

La proposition de révision de l'article 59 de la Constitution, ainsi amendée, est adoptée par 13 voix contre une et une abstention.

Le rapporteur,

P. BREYNE

La présidente,

N. DE T'SERCLAES